वऱ्हाडसमाचार

THE BERAR SAMACHAR

VOL XVIII. AKOLA MONDAY FEBRUARY. 4 1884

वर्ष १८ अकोला सोमवार तारीख ४ माहे फेब्रुवारी सन १८८४ इ०

वऱ्हाडसमाचाराची किंमत.

	रु०
वर्षाची आगाऊ	५
सहामाही ,,	३
साल अखेर	७
किरकोळ अंकास	०४
डांक हांशील.	
वर्षाचें आगाऊ	०१३
सहामाही	०८
साल अखेर	१०८

नवीन वर्गणीदार होऊं इच्छिणारे लोकां कडून आगाऊ वर्गणी पावी ह्मणजे पत्र सुरू केलें जाईल.

नोटिसीबद्दल.

१० ओळींचे आंत	१
१० ओळींपुढें दर ओळीस	०१०६
तीच नोटिस दुसरे खेपेस	०१
... ओळीस	०४
... खेपेस	०३

the day, perseverance that bears ... ful efforts

WONDERFUL SARSAPA-RILLA!

This preparation containing all the medical properties of the valuable drug Sarsa, combined with some other useful ingredients, is *guaranteed* to cure obstinate skin diseases, syphilitic eruptions, constitutional syphilis, loss of appetite Nervous and General Debility costiveness, venerial sores, and all other affections arising from the abuse of mercury. Per bottle Rs 1 *Packing As* 4 Per doz Rs 11.

Specifics for Spermatorrhœa Gonnorrhœa, Gleet, Syphilis, and impotence. In bottles Rs. 2 and Rs. 4 Packing Ans 4 *Cure guaranteed* In failure the money will be returned.

CURE FOR HYDROCELE.

Guaranteed to cure cases of long standing. Warranted to be free from mercury or other injurious drugs. In pots Rs. 2 and Rs. 4 Packing Ans. 4 Per doz. Rs. 21 and Rs. 40.

W. Rooder and Co.
Surgeons Calcutta,

जाहिरात.

पुण्यांतील वक्तृत्वोत्तेजक मंडळीचा सन १८८४।८५ इसवी सालचा भाषण समारंभ.

आह्मांस पुण्याच्या वक्तृत्वोत्तेजक मंडळी कडून जाहिरात आली आहे ती आह्मी दाखल करतों. सदरील मंडळी दरसाल असें वक्तृत्वसमारंभ करती हा तिचा क्रम फार उपयुक्त व स्तुत्य आहे. आमचें पत्र इतकें लहान नसते तर ही जाहिरात आह्मी दोन वेळां छापली असती. ती जाहिरात येणेप्रमाणें;—

पुण्यांतील वक्तृत्वोत्तेजक मंडळीचा चालू सालचा भाषण समारंभ रविवार ता० ४ माहे मे सन १८८४ पासून सुरू होईल. समारंभाकरितां विषय व बक्षिसें वगैरे खालीं लिहिल्याप्रमाणें ठेविलीं आहेत.

विषय.

"THE TRUE FOUNDATION OF BRITIH POWER IN INDIA."

महाराणी साहेबांच्या राज्याखालीं हा देश आहे त्या राज्यरूप इमारतीचा मुख्य पाया कोणता आहे. ब्रिटिश लोकांनीं तरवारीनें देश जिंकला, व त्या तरवारीचे जोरावर हा पाया आहे असें कोणी ह्मणतात. कोणी या राज्यापासून देशाचें खरें हित आहे अशी येथील प्रजेची समजूत असल्यामुळें लोकांच्या अनुमतीवर राज्यसत्ता अवलंबून आहे असें ह्मणतात. या दोन पक्षां पैकीं प्राचीन इतिहासदृष्ट्या व हल्लींच्या भाविस्थितीच्या संबंधानें कोणता पक्ष खरा, व राजास व प्रजेस सुखावह आहे, यांचे प्रतिपादन वक्त्यानें करावें. त्यानें आपण पार्लमेन्ट सभेपुढें बोलण्यास उभे आहों असें समजून साधक बाधक प्रमाणें दाखवावीं, व अखेरीस राज्यकर्त्यांनीं चालू असलेल्या मोठ्या राज्यकारणांचा निकाल कोणत्या धोरणानें करावा हें सांगावें.

२ रा—दत्तक घेण्याची अवश्यकता—दत्तक पुत्र घेण्याची हल्लीं जरूर आहे कीं काय? ही चाल प्रथमतः कशी प्रचारांत आली, व त्या वेळीं या प्रचाराचा उपयोग कसा होत होता, व हल्लीं त्याचा उपयोग कितपत आहे. ज्या लोकांत हा प्रघात नाहीं ते लोक आपल्या इस्टेटीची व्यवस्था कशी करितात, व आपल्यांत या चाली पासून कोणकोणते फायदे व तोटे होतात. या गोष्टीचा विशेषतः व्यवहारदृष्ट्या विचार करावा. तसेंच धर्माची या बाबतींत कांहीं अडचण आहे कीं काय? असल्यास कोणती? व तिचा परिहार करणें शक्य असल्यास तो कसा करावा या सर्व गोष्टींचें विवेचन करावें.

३ रा—अभंग.

हा तो नव्हे कांहीं निराशेचा ठाव ॥ १ ॥
भलें पोटीं वाव राखिलिया ॥ १ ॥
विश्वंभरें विश्व सामाविलें पोटीं
तेथेंची शेवटीं आह्मी असों ॥
नेणतां चिंतन करितों अंतरीं ॥
तेथें अभ्यंतरीं उमटेल ॥ ३ ॥
तुका ह्मणे माझा स्वामी अबोलणा ॥
पूरवूं खुणेखुणा जाणतसों ॥ ४ ॥

या तिन्ही विषयांवर भाषण करणाऱ्यानें कोणत्या हि व्यक्तीस प्रत्यक्ष किंवा परोक्ष रीतीनें अनुलक्षून बोलूं नये.

बक्षिसें व गुण.

वरील तीन विषयांतून इच्छेस येईल तो (एकच) विषय घ्यावा. पहिल्या विषयास रुपये ५० पन्नासचें एक. व दुसऱ्या विषयास रुपये ४० चाळीसचें एक, व तिसऱ्या विषयास मंडळीच्या फंडापैकीं रु० १५ व कैलासवासी रा० ब० विष्णु परशराम रानडे यांच्या स्मारक फंडापैकीं रु० २५,-एकूण रुपये चाळीसचें एक, अशीं एकंदर तीन बक्षिसें ठेविलीं आहेत. बक्षिसें मिळण्यास १०० गुणांतून निदान ५० गुण आले पाहिजेत.

उमेदवारांच्या समजुतीकरितां सूचना.

प्रत्येक भाषणास अर्धा तास दिला जाईल, परंतु अवश्य वाटल्यास ती वेळ कमी अथवा जास्त करण्याचा अधिकार परीक्षकांस आहे. भाषणांत विषयाची जुळणी, त्याचें प्रतिपादन व श्रोत्यांच्या मनांत उतरून देण्याची शैली या गुणांकडे विशेष लक्ष दिलें जाईल. उमेदवारांचें वय १८ वर्षांपेक्षां कमी नसावें. अर्ज ता० २० एप्रिल सन १८८४ चे आंत खालीं सही करणारांच्या नांवें "पुणे सार्वजनिक सभेची कचेरी, नगरकराचा वाडा, विश्रामबागचे वाड्याशेजारीं" ह्या पत्त्यावर पाठवावें. त्यांत प्रत्येक उमेदवारानें आपलें नांव, बापाचे नाव आडनांव धंदा, पत्ता व गावाचें नांव आणि त्यानें घेतलेला विषय अशीं स्पष्ट लिहावीं. नाटपेड पत्र घेतलें जाणार नाहीं. उमेदवारांनीं भाषणसमारंभाचे अगोदर एक दिवस चिटणिसांस येऊन भेटावें, व जे न भेटतील ते भाषण करण्यास येत नाहींत असें समजून व्यवस्था करण्यांत येईल.

विशेष सूचना—परीक्षक ज्यांचीं भाषणें पसंत करतील त्या उमेदवारांनीं, त्यांणीं केलेल्या भाषणाचा लेखी गोषवारा चिटणिसांस आणून दिल्यावांचून त्यांस बक्षीस देण्यांत येणार नाहीं.

शार्टह्यांड रायटिंगचे संबंधानें सूचना.

सदरीं लिहिलेले समारंभाचे वेळेस जीं भाषणें होतील तीं (शार्टह्यांड रायटिंगनें) ह्मणजे लघुलेखनरीतीनें लिहिलेले जो कोणी उमेदवारानें साद्यंत उतरून घेतल्यास व त्याचें लिहिणें पसंत ठरल्यास बक्षीस रुपये ७५ देण्यांत येईल. बक्षीस मिळण्यास १०० गुणांतून निदान ७५ गुण आले पाहिजेत. ज्या उमेदवारांची लिहून घेण्याची मर्जी असेल त्यांनीं आपलें अर्ज वर लिहिल्याप्रमाणें खालीं सही करणाराकडे पाठवावे.

ता १४ जानेवारी १८८४ इसवी.

मंडळीचे आज्ञेवरून.
कृष्णाजी रघुनाथ केळकर
वासुदेव लक्ष्मण आठवले.
पुण्यांतील वक्तृत्वोत्तेजक मंडळीचे
चि[illegible]

वऱ्हाडसमाचार

मित्ती माघ शुद्ध ८ शके १८०५

बंगाल्यांतील एशिआटिक सोसायटी.

ह्या मंडळीची स्थापना होऊन एक पुरें शतक लोटलें व तिचा शंभरावा वार्षिक समारंभ तारीख १९ ज्यानेवारी रोजी झाला. हिंदुस्थानचे राज्य सुरळीत पणाने व स्वस्थ पणानें चालूं लागल्या पासून पुरतीं शंभर वर्षें झालीं नसतांहि या देशांत अशा प्रकारची मंडळी इतक्या पूर्वींच्या कालीं स्थापित झाली व ती उतरोतर भरभराटीस येत गेली ही गोष्ट अभिनंदनीय आहे व इतक्या जुन्या मंडळ्या या देशांत आणखी कांनाहींत याचें आश्चर्य-ही वाटाया नोको नाहीं. व्यक्तिमात्राच्या सामर्थ्यानें व बुद्धीनें जें काम होतें त्यांत व अनेक नियमित व्यक्ति एकत्र जमून त्यांच्यां परस्परांच्या सहायानें व कल्पना शक्तीनें जें काम होतें त्यांत फार फरक असतो. व्यक्ती पेक्षा मंडळीचे आंगी ज्यास्त शक्ती असते. ह्मणून मंडळीनें केलेल्या कामांतही शाश्वतपणा असतो. सृष्टि क्रमा प्रमाणे व्यक्तीचा उदय झाला ह्मणजे तिच्या कृतीचा ही लोप होतो तसें मंडळीचे होत नाहीं. सार्वजनिक कामें मंडळ्या करवीं करण्याची कल्पना युरोप खंडीय आहे. व तिचा प्रसार आपल्या देशांत अलिकडेस बराच होत चालला आहे.

ह्या मंडळीच्या सदरील वार्षिक उत्सवाचे प्रसंगीं लार्ड रिपन साहेबांनी असें बोलून दाखविलें कीं इंग्लंड देश मंडळ्यांचे केवळ घर आहे. उपयुक्त कला व शास्त्रें यांचा ज्या अर्थी तेथें इतका प्रसार झाला आहे त्या अर्थी हें त्यांचें ह्मणणें सर्व थैव योग्य आहे. परंतु तशीच स्थिती हिंदुस्थानांत कां असूनये? हिंदुस्थानांत उद्योगाचीं साधनें ह्मणजे कमी आहेत असें नाहीं. नुसत्या बंगाल्या विषयींच विचार केला तर त्यांतच प्राचीन काळच्या वस्तु व प्राचीन विद्या अनेक आहेत. ज्या देशांत बुद्ध, अशोक, चंद्रगुप्त अशा प्रकारचे प्राचीनकाळीं मोठमोठाले राजे होऊन गेले; ज्या देशांत जगन्नाथ येथील देवळा प्रमाणें अनेक देवळें आहेत त्या देशांत ज्या व्यक्तीस किंवा ज्या मंडळीस प्राचीन काळच्या कला कौशल्याच्या शो

Our joy knows no bounds, when we recall, to mind the new leaf which the auspicious event of this day will turn in the history of the Hydrabad state. The most important and influential ally of our Qneen Epress will be placed on the Throne by Her Majesty's noble representative the Viceroy and Gonernor General of India in the presence of a large and brilliant assemblage conspicuous among whom will [illegible] two distinguished Heroes of the recent campaign at Cabul the Commander in-chief of India and the Commander in chief of Madras. May his Highness live long and may H. His rule be one of peace and prosperity to his subjects is our heartfelt and most sincere prayer to the wise disposer of all events the Almighty God It is singularly fortunate that H. H. should have a son and heir [illegible]n to him at a time when preparation for the approaching festivities were inaugurated. We wish a long and prosperous life to [illegible]nt Prince.

[illegible] थोडें काम आहे अ[illegible] " आपणां [illegible] शकतां येईल " [illegible] केलें आहे तें पा[illegible] असतां [illegible] मंडळ्यांच्या वृद्धीस [illegible] आहेत तींच या दे[illegible] स्पष्ट दिसून येईल. [illegible] विद्वान आहेत व [illegible] गुढ आहे पण [illegible] जे सर उइलयम [illegible] मनाचा कल मात्र नाहीं. असं म्हटलें आहे कीं " एशिआखंड शास्त्रांची धात्री, उपयुक्त कलांची शोधयित्री व प्रताप कर्मांचें स्थान आहे व त्यांत निरनिराळे धर्म, कायदे, रीतिभाती व वर्ग असून निरनिराळशा राज्यव्यवस्था व भाषा आहेत "

[illegible]ही मंडळी १७८४ सालीं वारन हेस्टिंग्स गव्हरनर जनरल असतांना स्थापित झाली. कारण त्यावेळीं टिपू बरोबरची लढाई संपल्यामुळें देशांत स्वस्थता होती. प्रथमतः त्या मंडळीमध्यें तीस ग्रहस्थ असून त्यांचे अध्यक्ष सर उईल्यम जोन्स हे होते पुढें तींत लष्करी खातें, न्यायखातें व इतर खात्यांतील लोक व पाद्री लोक यांचा समावेश होऊन १८३२ पासून नेटिवांचा ही तींत प्रवेश होऊं लागला. पूर्वीपासूनच तींत नेटिव असते तर अधिक फायदा झाला असता. ह्या मंडळीवर केव्हां केव्हा संकटेंही आलीं पण एकंदरींत तिला सरकारचा आश्रय मिळाल्यामुळें तिची भरभराटच होत गेली. तिनें अनेक पुस्तकें छापविलीं व संस्कृत हस्तलेख जमा केले; [illegible] सरकाच्या आश्रयानें दक्षिण केनासिंगटनमध्यें एक चमत्कारिक पदार्थांचें संग्रहालय स्थापित केलें; आणि शेकडों प्रकारचे ग्रंथ जमा करून निरनिराळीं नांवेंही पैदा केलीं. एकंदरींत या सभेनें आजपावेतों पुष्कळ कामें केलीं व देशाचें बरेंच हित केलें.

[illegible]व्हाइसराय आपल्या प्रिय पत्नी सह हैदराबादेस येण्यास कलकत्याहून ता० २८ रोजीं निघाले व शनिवार ता० २ रोजीं सायंकाळीं साडेच्यार वाजतां हैदराबादेस पोहोचले. तेथील फर्स्ट असिस्टंट रेसिडेंट मेजर ट्रेव्हर व करनडाबस यांनीं आपणां बरोबर निजाम सरकारच्या पदरचे दोन सरदार बरोबर घेऊन त्यांस रायचुरा पावेतों सामोरें जावें व रेसिडेंट साहेबांनी व निजाम सरकारांनीं आपल्या पदरच्या वीस बड्या सरदारा सह हैदराबादचे स्टेशनावर त्यांचे आगत स्वागत करावें असें ठरलें होतें. त्यांचे समागमे मद्रासचे गव्हरनर हिंदुस्थानचे व मद्रासचे सेनाधिपति असून शिवाय कलकत्याहून मि. प्रिमरोज, लार्ड उइल्यम ब्रेसफर्ड, डा. अंडरसन, फादरकेर मि. डुरंड आणिचार एडिकांप इतकी कीं मंडळी बरोबर आली आहे. चंदरघाटची हवा हल्लीं थोडीं बिघडली असल्या मुळें हे सर्व थोर पाहुणे रेसिडेंन्सी मध्ये न उतरतां बोलारम येथें उतरले आहेत. तेथें त्यांचा मुकाम ता० ७ पावेतों आहे. तेथें असतांना त्यांचा प्रोग्राम आज कळला आहे तो असा– व्हाइसराय स्पेशल ट्रेन मधून उतरल्यावर बोलारम रेसिडेंन्सी पावेतो त्यांस पोहोंचविण्या करितां दोन सरदार त्यांचे बरोबर जातील. रात्रीं येथें, हैदराबाद शहरांत व इतर सर्व ठिकाणीं दीपोत्सव होऊन दारुकाम सुटेल व हुसन सागर तलावाचे बाजूचे सर्व रस्ते विजेच्या दिव्यांनीं प्रज्वलित केले जातील. ता० ४ रोजीं सोमवारीं सकाळीं नऊ वाजतां व्हाइसराय दरबार भरून सर्व बड्या लोकांच्या भेटी घेतील व तेच दिवशीं निजाम सरकार त्यांची खानगी भेट घेतील व तेही निजाम सरकारास परत भेट देतील. ता० ५ मंगळवारीं दिवसा राज्या भिषकाचा समारंभ होऊन रात्रीस निजाम सरकार आपल्या पाहुण्यास मोठा खाना देतील व पुन्हा त्या वेळीं दिपोत्सव होऊन दारू सुटेल. ता० ६ बुधवारीं निजाम सरकारास व्हाइसराय कडून बोलारम येथें खाना होऊन मंडळी शिकारीस जातील व रात्रीं हैदराबाद कंटिजंटचे आफिसरांचा 'बाल' हे ईल. ता० ७ रोजी शर्यती होतील व बहुधा तेच दिवशीं व्हाइसराय तेथून परत जाण्यास निघतील.

राज्यभिषकाच्या आनंदानें हैदराबाद शहर गज बजून गेलें असतां दुसरी एक तशीच आनंदाची गोष्ठ तेथें घडली ती अशीकीं ता० २६ जानेवारी रोजीं निजाम सरकारास पुत्रर न झालें. दोन्ही सोहळे एकच काळीं झाल्यानें त्या शहरीं फारच थाट होईल.

The Berar Samachar.

MONDAY, February 4, 1884

THE COURT FEES BILL.

SIR RICHARD GARTH has written an excellent minute on the Court Fees Bill. He says, "from the High Court Report, which has recently been forwarded to the Government, for the year 1882, it appears that the cost of the civil Courts in Bengal is estimated at Rs 33,96,066, whilst the total income to the Government from the stamp-fees charged upon civil suitors is Rs 66,12,933, or nearly double the sum extended. The surplus for the year 1882 was rather larger than usual. In the year 1880 it was Rs 32,07,359, and in 1881, Rs 29,83,470." His Lordship then remarks : "Now I would respectfully ask the Government to consider whether this is right! Is it just or right that civil suitors should pay the cost of the Criminal Courts? Is it just or right that civil suitors in Bengal should be taxed in the shape of Court fee stampsl to an amount which is nearly double the annual expenditure of the Civil Courts?

I believe that in any other country such a burthen upon suitors would be cosidered intolerable. It is well-known that in England there has always existed a very strong feeling against the Revenue making anything like a profit out of a tax of this kind; and when the amount of the stamp fees in the Civil Courts was lately under the cosideration of the English Judges in framing the new rules under the Judicature Act, I have ascertained that especial care was taken, that the amount of the tax should be rather under than over the estimated expense of the Civil court establishments.

It is difficult to see why the same just principle should not be acted upon here; and it might be still more difficult to explain, why this grievous tax should be imposed in the Mofussil Courts, whilst a different and a far less onerous system is adopted on the Original Side of the High Court The machinery there is infinitely more expensive than it is in the Mofussil Courts; whilst the amount of stamp fees charged upon suitors is very much less.

We have seen that a plaintiff suing in the Mofussil for a debt of Rs 10,000 would have to pay an institution fee of Rs 475; and if the same suit were appealed, the appellant would have to pay another stamp fee of Rs 475 before he could file his appeal.

On the Original Side of the High Court, a plaintiff suing for the same sum would have to pay in stamp fees from Rs 120 to Rs 200, if the case went to trial. If it did not go to trial, he would probably not have to pay one half that sum; whilst in England the stamp fees in either case would be very much smaller.

This systeem of taxing civil suitors has always appeared to me so unjust, that I have on more than one occasion drawn public attention to the subject; and I have now, before advising the Government on the present Bill, been endeavouring to ascertain why and when the system was introduced, and how far the present state of things is in accordance with the professed intentions of the Government."

Let it be remembered, that these are the noble thoughts of a noble mind, who is no less a person, than the High Lord Chancellor of India.

We ask in the face of these stern facts whether any one, who has a head over his shoulders, will say, that India is a rich and prosperons country and with those who are interested in the welfare of India, pause to consider for a moment, the reason why the development of local Industries, and enterprise have become things of the past.

India has certainly gained many advantages under British Rule, but can it be affirmed, that it has not lost equally as much Our gracious sovereign, has sent us a redeemer, in the person of the nobleman, in whose name is never thought of, in any corner of India, without the feelings of the deepest gratitude.

We sincerely place the utmost confidence in Lord Ripon for the abolition of all obnoxious and vexatious taxes, imposed upnn our countrymen under different names, the exaction of which renders the poor ryot, to live hand to mouth, and who willingly resign all his comforts and pleasures, in favour of those, who are destined to enjoy ease and comfort on the Hill Sanitariums, during the greater portion of the year, and who are evidently bent upon avoiding the sight of the pitiful condition of the ryots.

This is certainly a twice told story but it can well bear repetition, till such a time as it may take for us to obtain redress for all our grievances.

A VALUABLE HINT TO INDIAN JOURNALISTS.

R. D. O.'S. letter published in the *statesman* of January 23 contains some very sensible suggestions. "However this somewhat contemplible collapse and surrender on th[illegible] Government will [illegible] India if only the e[illegible] the people extract the proper le[illegible] from it. Why have the En[illegible] community succeeded? simply by r[illegible] of their greater powers of organis[illegible] They fought together as one m[illegible] defence of their privileges, and [illegible] compactness and discipline en[illegible] them to achieve a victory in a [illegible] which possessed in itself no single a tribute of success. The people of India may make up their mind tha[t] their friends in England can do nothing for them so long as they do nothing for themselves. It is not of the smallest use to send Mr. La[l] Mohun Ghose to this country in order to diliver a dozen orations, and their return to India." They must keep "pegging away." They must have an organization permanently established in London, whose business it shall be to keep a vigilant watch upon all that is written and said about India with a view of immediately correcting false and misleading statements. It is the impunity which they enjoy which encourages all kinds of people to make statements regarding India which they would not dare to do if they knew that the machinery was at hand at once publicy to expose the ignorance or the audacity of such statements. The effect that it would be produced by a well-written, well edited paper, weekly or monthly, which systematically devoted itself to the occupation of speaking truth and correcting all untruth about India can be estimated from the wrash and consternation which are made from time to time by isolated writers. There is scattered about in the country a vast deal of knowledge about India which at present runs to waste. All this would be concentrated and utilised to the full were a regular Indian Journal established in London.' About

The P

the n[illegible]ssity of organization we have spoken so often and so emphatically that we welcome with feelings of peculiar satisfaction the corroboration which our views have received from so respectable a quarter. We hope our countrymen will lay to heart and practically carry out the lession which the experiences of the past year teach us and which is brought into prominence by the *Statesman's* correspondent. The practical value of agitation does not consist in the grandeur of the speeches that are made. As a speaker, Mr Ghose is to Mr Aitkins as Hyperion is to a Satyr; but Mr Ghose has been beaten. And why? English people are of all people the most practical. There is no use attempting to fire their enthusiasm by one grand oration and then let the subject drop A number of meetings held in quick succession in different parts of the country, a number of speeches, sober and practical and not in the least flighty will produce greater effect than speeches of extraordinary grandeur delivered once in six months to a select audience Energy, steadiness, practical character must characterise all proceedings which are intended to be successful Flowers of rhetoric may all be cast to the winds Every English audience is not as refined an assembly as the House of Commons; and even in the House of Commons it is practical sense that carries the day, it is steady perseverance that bears down obsta[illegible] [illegible]ful efforts however brilliant, [illegible] hope we shall [illegible] for [illegible] at so much [illegible] a matter which ma[illegible] to be a commonplace; but fitful [illegible] are characteristic of our countrymen The highest ambition of [illegible] agitators seems to be to make [illegible] oratorical displays and not [illegible] work quietly and steadily and [illegible] with an eye to the practical [illegible]-of-fact speeches do not thril [illegible] therefore they are es[illegible] We hope the success which has attended Mr Aitkin's unvarnished matter-of-fact speeches will be a lesson to Indian agitators As to starting a news paper in London in the interests of our people, it all depends upon the manner in which such a paper is conducted Fitful sentimental writing will be as useless as the same order of speaking With regard to the interest felt by Englishmen in Indian affairs, the *Statesman* correspondent observes: "As I have said repeatedly in these letters, there is no disposition on this side of the water to turn a cold or indifferent ear to the expression of native opinion But what those do frequently complain of who take an interest in India is the difficulty of getting at this opinion from the apathy of the educated native community They it is who let judgment go against themselves by default."

BERAR NEWS

The comrs H. A. D.-The comr is on tour towards Wun side and the Judicial Comr is towards Bassim. Both these Officers, will not go to Hydrabad for the Installation ceremany.

The Dy. Comr of Umraoti returns to the sudder station to conduct the abkarry auction sale of that Dt [illegible] place on the 29th and [illegible] He goes on tour again.

[illegible] now in the station. He came here to conduct the abkarry ouction sale of this Dt.

Inspector General of Police.–Major Lane, has returned to Amraoti and will it is said shortly go on tour towards Wun District.

The Director of Public Instructions—S B Jatar, the Officiating Director of Public Instructions is on *tour* at Akote

EPITOME OF NEWS

The Judicial Commissioner of Oudh complains that pleaders sometimes appear in his court who know absolutely nothing about the facts of their clients cases. They are accustomed to appologise for their ignorance, on the ground that they have been retained only a short time before the hearing of their case. The practice of appointing pleaders at the last moment, the Judicial [illegible]ioner thinks, should [illegible]ed He has accordingly framed rules by which in calculating the costs of cases, pleaders' fees will be reduced by one-half unless they have received the *vakalathnamah* within seven days of the date fixed for hearing the case.

The bestowal of the title C. I E, upon Mr. Norowji Furdonji seems to have given universal satisfaction in Bombay.

The Governement of India takes over the Eastern Bengal *Railway* on the 1st July. There will be a change in the *personnel* in some of the departments, and Major Conway Gordon will be appointed to fill the place of Mr. Franklin Prestige.

In the Madras Medical College there are thirteen female students. In the M. B. class there is one East Indian; in the *I.* M. class, one East Indian and one Hindu, in the second L. M class, four East Indians two Native Christians and one European: and in the chemistry class, three East Indians

The Lahore Jail press is to be abolished, and the p[illegible]ting work, that has hitherto been done there, is to be given out to private presses on contract.

It is said that the post of Dewan of Kolhapore has been offered to Rai Bahadur Mahadeo Govind, Ra[illegible]ade, First Class Subordinate Judge under the Deccan Agriculturists' Relief Act.

The presentation of an address to Mr. Gladstone by Indian gentlemen resident in England has been postponed to suit the premier's convenience.

The Homoeopathic Charitable Dispensary at Bombay has been opened by Mr. Justice Kemball.

Mr Narsingrao Bholanath Divatia B. A. has been nominated civil Servant for Bombay by the Government this year. Mr. Narsingrao has figured in the Bombay University by winning prizes in each of his examinations. He is a son of R. B. Bholanath Sarabhai very respectable gentleman in a Ahmedabad.

Nasir-ud-din Ahmed Khan Mirza Rosa has been appointed a probationer in the Native Civil Service.

वऱ्हाड.

व्हाइसरायच्या आगमनाच्या सन्मानार्थ ता० २ रोजीं व निजामसरकारच्या राज्याभिषेकाच्या सन्मानार्थ ता० ५ रोजीं हैदराबाद रेसिडेन्सीच्या ताब्यांतील सर्व आफिसें जरूरियात कामाचा बंदोबस्त ठेऊन बंद ठेवावीत असा रेसिडेंट साहेबांचा हुकूम झाला आहे. त्याप्रमाणें येथें ता. २ रोजीं सर्व आफिसें बंद होती व ता. ५ रोजीं ही बंद राहतील.

निजाम सरकारांनीं गलबुर्गा येथील महिबूब शाही मिल कंपनीचे ५० [illegible] विकत घेऊन आपल्या नावानें [illegible] आपल्या राज्यांतील सरदारांनीं व मातबर लोकांनी आपला पैसा अशाव उद्योगांत घालावायाचें हें एक चांगलें उदाहरण घालून दिलें.

आह्माकडे वऱ्हाडचा सन १८८२-८३ सालचा आडमिनिस्ट्रेशन रिपोर्ट आला आहे त्याचा आह्मी आभारपूर्वक स्वीकार करितों.

'गृहस्थिति भारती युद्धाच्या आरंभाची, या नांवाचे एका छापील [illegible]ची प्रत कर्त्यानें आह्माकडे पाठविली आहे त्याचा सारांश सवडीनुसार कळवूं.

एथील डे० क० साहेब बहादूर यांची स्वारी दवऱ्यावरून अपकारी लिलाव करण्याकारितां आली आहे ता० ५ रोजीं लिलाव झाल्यावर स्वारी पुन्हा दवऱ्यावर जाणार आहे.

मे० यासीनखा साहेब यांस मलकापुरा व रा. रा. केशवराव महेपत यांस उमरावतीस नेमिले असें समजतें.

येथलि लायब्ररीचे इमारतीकरितां मुनिसिपाल कमेटीस रुपये ५०० मागितले होते, त्या पैकीं २५० व मागाऊन २५० मिळून ५[illegible]० रुपये कांहीं शरतिवर देण्याचे कमेटीनें ठरविलें असें कळतें.

वाशीम ता. २८।१।८४

मे डे. क. सा. व पो. सु. सा. यांच्या स्वाऱ्या पुसद तालुक्यांत फिरत आहेत.

मे. अ. क. सा. यांची स्वारी मंगरूळ तालुक्यांत फिरत [illegible]

मे. [illegible]रजन सा. यांची [illegible] आहे. व तिकडे [illegible] ज्यु. [illegible] आली आ[illegible]

येथील न[illegible] हरीभाऊ येथें आ[illegible] माचा त्यांनीं चार्ज घे[illegible] दार मे. सबदरअली [illegible] विवाहाकरितां इलिचपुरा[illegible] असले येथून निघून गेले. त्यांजला ये[illegible] दिवसास खाना व रात्रींस नाच व [illegible]री वगैरे दिली. व मे. सबदरअली [illegible] यांणीं ही येथील मंडळीस मेजवानी दिली[illegible] मेजवानीचा थाट बराच केला होता.

येथील चौकका. रा. रा. आंबादासपंत यांची बदली मानोऱ्यास होऊन त्यांचे जागी येथें मि. मस्तानमीया हे आले आहेत.

रा. रा. लक्ष्मणरावजी ऋषी डे. ए. इं. हे काल रोजीं येथें आले व तारीख १।२।८४ रोजीं रजेवर जाणार अशी वदंता आहे.

पातुर व मेडशी यांचे दरम्यान चोरटे लोक गाडींतील पोतीं वगैरे फाडून त्यांतील माल नेतात ह्याकडेस दोन्ही जिल्ह्याचे [illegible] सु. सा. यांणीं लक्ष पुरवावें.

रा. रा. वासुदेव रावजी [illegible] दु. तालुकदार हे आपले कामावर येऊन रुजूं जाहाले.

यवतमाळ ता. ३१-१-८४

हवा स्वच्छ आहे. परंतु थंडी एकाएकींच कमीशाली असल्या मुळें उन्हाळ्याची छाया आतां पासूनच भासूं लागली.

अ. [illegible] सा. यांची स्वारी दवऱ्यावरून काल रोजीं येथें दाखल झाली.

डे. क. सा. यांची स्वारीही आजरोजीं दवऱ्या वरून परत आली.

मे. कमीशनर साहेब बहादुर प्रांत वऱ्हाड यांची स्वारी आज प्रातः काळीं ८ वाजतां येथें दाखल झाली. येथील सर्व अधिकारी व गांवांतील सभ्य लोक वगैरे साहेब बहादुरास सामोरे गेले होते. कमि. सा. यांचा मुक्काम दो. तीन रोज येथें होईल असें वाटतें. नंतर येथून वणी कडे जाणार असें ह्मणतात. हैदराबाद येथील समारंभा करितां सा. बहादुर जातील अगर नाहीं याविषयीं पूर्वी कांहीं सांगतां येत नव्हतें पण आता तो समारंभ अती समीप आल्या मुळें यांचें जाणें होत नाहीं असें दिसतें.

अकिंटग डे. ए. इन्स्पेक्टर येथें येऊन पु[illegible]पन [illegible]कास याऱ्हा फिरण्या करितां गेले. कायमचे इन्कर वाटलें होतें परंतु आज पच महिनें पर्यंत रजेवर आहेत. व [illegible] त्यांनीं आणखी ४ महिन्यांची रजा वादविल्याचें ऐकिवांत आहे.

[illegible]नमार.

इपासून कलकत्त्यापर्यंत एक नॅरो रेल्वे ठाईन होण्याविषयीं घाटत आहे. या च्या संबंधानें विशेष चौकशी व प्रकरणाकारितां होप, साहेब स्टेट रे. ..क्टर जनरलसह मिदनापुराकडे गेले ..

...ा माहींत बंगाल बॅंकेत निव ... ४,४०,००० झाला.

...काणच्या अनकविनान्टे ...हुस्तान सरकाराकडे अ... क... रजा व पेनशन वगैरे बद्दल शालं... निचमापासून फार गैर ... साठीं सरकारांनीं विचार करावा, असें मागणें मागितलें आहे.

पुढील महिन्यांत कलकत्ता येथें रेल्वे कानफरन्स (सभा) भरणार आहे.

कुचबिहारचे महाराज यांचे विनंतीवरून लेफ्ट० गव्हरनर साहेबांनीं बाबू तारकनाथ मलिक यांस महाराजांचे एजंट नेमिले.

सुमारें २,००० चिनई लष्करी लोक हैनानकडे गेल्याचें समजतें.

भट्ट मोक्ष मुल्लर यांनीं मयत दयानंद स्वामीच्या संबंधानें एक लेख लिहिला आहे.

रावळपिंडी येथें तारीख १३ रोजीं सायंकाळीं पांच वाजतां एक भूकंपाचा धक्का

डिफेन्स असोशिएशनचे खजिनदार मि. वूड यांस कलकत्त्याचे शरीफ नेमिलें

रावळपिंडी येथें ता० २१ मार्च रोजीं घोड्याचे प्रदर्शन होणार आहे.

महमद इसाकखान यांस वायव्य प्रांतच्या सरकारांनीं नवीन नियमाप्रमाणें प्रो. सनदी कामगार नेमिलें.

प्रिन्स आफ वेल्स यांची खाजगींची २,६०,००० एकर लागवडीची जमीन कानसास शहर नजिक आहे

बाबू केशव चंद्रसेन यांच्या मरणाची खबर ऐकून महाराणी बादशाहीण सरकार यास वाईट वाटलें व मयत बाबुचे चिरंजीव करुण सेन यांत त्यांच्या पित्याच्या अकालिक मृत्युबद्दल सांत्वनार्थ व्हैसरायांचे मार्फत राणी सरकाराकडून तार आली आहे.

माजी लार्ड लिटन (व्हैसराय होते त्यांचे जनक) यांचा ज्योतिष विद्या व शकून पहाणें इत्यादि गोष्टींवरून पूर्ण भरंवसा होता असें नुकतेच प्रसिद्ध झालेल्या त्यांच्या चरित्रावरून समजतें. त्यांनीं सन १८.. त लार्ड बीकन्सफील्ड यांची पत्रिकापाहून तदनुरोधानें फक्त ज्योतिषास अनुसरून ज्या ज्या गोष्टी घडून येतील ह्मणून भविष्य केलें होते त्या त्या सर्व गोष्टींचा ताळा अगदीं बरोबर मिळाला. आह्मी आमचे शकून ज्योतिष, योग, मंत्र, धर्म वगैरे सर्व गोष्टी कवडीमाल किंवा खोट्या मानाव्या व त्या. च गोष्टी पुनः श्वेतद्वीपस्थांनीं खऱ्या आहे असें सांगावे व नंतर आह्मी त्यांवर विश्वास ठेवावा अशी सांप्रत स्थिति झाली हे.

हिंदुस्थानांत मूर्तींचा खप फार होतो या साठीं बर्मिंग्हाम येथें सर्व देवांच्या मूर्ती तयार करण्याचा क्रम एका कारखानदारानें चालविला आहे.

भुगोल संबंधीं शोध करणाऱ्या मंडळीनें दक्षिण आस्त्रेलिया पैकीं सुमारें ४०,००० मैल गैर माहित (आजपर्यंत अज्ञात) जमिनीचा नकाशा तयार केला आहे.

तासमेनिया येथें भूकंपाचे बरेंच धक्के बसले.

न्यूझिलंड आपल्या राज्यास जोडण्याविषयीं स्यामोन पर्लिमेंट व संस्थानिक यांचे ऐक्य झालें आहे. सु. प

कलकत्ता प्रदर्शनांत येवल्याच्या खणाची फार वाखाणणी झाली असून ते खण राणीसाहेबांची सून ड्युक आफ कनाट यांची पत्नी यांणी खरेदी करण्याचा निश्चय केला आहे असें सांगतात ! बादशाहीणीची सून या खणाचें काय करणार ? चोळ्या कीं काय ?

द्वारकेकडे डांक लुटल्याची बोलवा आहे. गुजराथ प्रांताकडे चोराचा उपद्रव मनस्वी दिसतो.

येत्या जुलई महिन्याच्या पहिल्या तारखेपासून पूर्व बंगालची रेल्वे सरकार आपल्या हातांत घेणार आहे.

सरकारी बुकडिपो–बंद करण्याचा हेतु देशीं व्यापाऱ्यांस उत्तेजन देण्याचा असून परिणाम अगदींच उलट होऊं पहात आहे ह्याचे वाईट वाटते. विद्याखात्यातिल अधिकाऱ्यांस लागणारीं पुस्तकें विलायतेहून मागविणें झाल्यास तीं सेंट्रल बुकडिपोच्या क्युरेटर मार्फत मागवींत जावीं, असा आज पर्यंतचा हुकूम होता, परंतु तो हुकूम आता रद्दकरून पुस्तकें मागविणें तीं मुंबईतील थ्याकर आणि कंपनी मार्फत मागवीत जावीं, असा डायरेक्टर साहेबांकडून हुकूम सुटल्याचें समजतें.

दुःखाची गोष्ट–लंदन येथें आज बरेच दिवस असलेले आपल्या देश हितासाठीं झटणार मि० मिरजा गिरबक्ष नांवाचे मुसलमान गृहस्थ एकाएकीं वारले, यामुळें पुष्कळ नुकसानच झालें वा. ह.

नोटीस.

परशरामजी वल्लद लक्ष्मणजी भगत जात साळी राहणार सरजी अंजनगांव यास खालीं सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं मी तुमची लग्नाची बायको आहे. परंतु मी रुपवंत व चलाख नसल्यामुळें तुह्मी मला घरांतून हकून दिले यामुळें मी आपले भावाचे घरीं होते. पुढें थोडे दिवस वाट पाहून मी तुमचेवर अन्न वस्त्राबद्दल फिर्यादही केली. तरी तुह्मी माझा बंदोबस्त केला नसून जातीचे लोकांनीं मला तुमचे घरीं आणून घातले असतां ही मला राहू न देता हाकून दिले. कांहीं दिवस मी भांवाचे घरीं राहिले परंतु त्याची गरीबी याकरितां मेहकरात येऊन राहिले आणि मोलमजुरी करून पोटें भरीत आहे. यास्तव ही नोटीस देते कीं तुमचे पासून मला सौख्य मिळण्याचे ते मिळत नसून ऊलट उदरनिरवाहा करितां मोलमजुरी करावी लागते याकरितां ही नोटीस पावले तारीखे पासून पंधरा दिवसाचे आंत मला न्यावे अगर अन्नवस्त्राची तजवीज लावून द्यावी अगर फारकती द्यावी या प्रमाणें तुह्मास कोणते करणें आहे. त्याज बद्दल वर्त्तमानपत्र द्वारा खुलासा कळवावा ह्मणजे त्याप्रमाणें तजवीज करण्यांत येईल जरकरितां तुह्मी या नोटीशीचे उत्तर खुलासेवार न दिलें तर तुह्मी मजवरील हक्क सोडीला आहे असे समजून मी दुसरा नवरा करीन मग तुमचा दावा चालणार नाहीं. कळावें. तारीख २९ माहे जानेवारी सन १८८४ इसवी मुक्काम मेहेकर.

सही
बाल्हीं मर्द परशरामजी
साळी निशाणी बांगडी

नोटिस

रामकृष्ण गंगाराम देशपांडे वस्ती जळगांव यांस कृष्णाजी सखाराम मडहदे वस्ती जळगांव याजकडून नोटिस देण्यांत येते कीं तुह्मी लोकाजवळ गल्दाणें करीत असतां कीं तुमचे दुकानचे कांहीं घेणें मजकडेस आहे ते नदिल्यास तुह्मी मुसलमान जवानाकडून आमची इज्जतभर बाजारांत घ्याल तेव्हां तुह्मास ह्या नोटिसीनें कळवितों कीं आमचेकडे तुमचे दुकानचे घेणें कांहींएक नाहीं तुमचे हिशोबानें असल्यास तुह्मी कोर्ट मारफत फिर्याद करून शाबित करावे आणि कोर्ट हुकूम करील त्याप्रमाणें आह्मी वागूं परंतु मी इज्जत घेऊन मी असें करीन मी तसें करीन ह्मणून लोकाजवळ बोलतां आणि नेहमी कांहीं दिवसा आड आमचेकडे तंटा करण्याचे इरादानें जवानास पाठवितां व त्याजकडून आह्मास बेइज्जतीची भाषणें करवितां परंतु ही गोष्ट फार वाईट आहे. देण्याघेण्याचे तंट्याबद्दल सरकारांनीं कोर्टें केलीं आहेत. तिकडे आपली दादलाव ...

इज्जत घेण्यास प्रवर्तक होऊन एकवेळ भरबाजारात तुह्मी आपले जवानाकडून आह्मास बेइज्जतीची भाषणें करविली त्यास साक्षीदार आहेत.

आह्मी तुमचेकडे पाहून गम केली परंतु पुन्हा तुह्मी तसेच करीन ह्मणून लोकाजवळ ह्मणतात. सबब.

ह्या नोटिसीनें तुह्मास कळवितो कीं तुह्मी योग्य रीतीनें तजवीज करून तुमचे घेणें आमचेकडे कांहीं निघत असल्यास घ्यावें. कोर्ट खुले आहे.

पुन्हा इज्जत घेण्याविषयीं प्रवर्तक होऊं नये आह्मी गरिबीनें तुह्मांस नोटिसीनें कळवितों.

इतक्या उपर न ऐकून कांहीं कराल तर आह्मी योग्य रीतीनें आमचे इज्जतिचा जाब तुह्मांस मागूं. आणि ह्या नोटिसीचे खर्चा सुद्धां सर्व रुपये तुह्मास देणे पडेल कळावे. तारीख ३० जानेवारी सन १८८४ इसवी.

(सही) कृष्णाजी सखाराम मडहदे
दस्तुर खुद.

नोटिस

चिरंजीव विठु वल्लद पांडुजी पाटील बेहेडे राहणार वरुडबुद्रुक तालुके अकोट यास खालीं सही करणार इजकडून तारीख १७ माहे जानेवारी सन १८८३ चे वऱ्हाड समाचारांतून नोटीस दिली कीं तुमचे मामानीं ह्मणजे आमचे भ्रतारांनीं मरतेसमयीं तुह्मास चारशे रुपयाची स्थावर मिळकत दिली. ती तुमचे कबज्यांत देणें वगैरे मजकूर त्यांत उत्तर कीं माझें अगदीं म्हातारपण झालें. मजला अगदीं सतापणेंचे कारण नाहीं मी मेलेअगमागेत सदरहू मिळकतीचा मालकच आहे परंतु माझ्या हयातीपर्यंत मी तुझे ताब्यांत देत नाहीं. हें कळावें.

(सही) रुखमाइ मर्द विठूजी पाटील मौजे जस्तगांव तालुके अकोट जिल्हा आकोले
दस्तुर खुद

नोटीस.

चिरंजीव राजेश्री परशराम गोविंद देशमुख हिंगणेकर यास खालीं सही करणार याजकडून नोटीस देण्यांत येतेकीं तुमची आमची अ. कमीशनर साहेब बाहादुर कोर्ट खामगांव जिल्हा अकोले येथील दि. मुकदमा नंबर २१९ सन १८८२ इसवीचा तंटा सुरू असून त्यांत तुह्मीं आह्मीं आपसांत समजूत करून कबूल होता, जाब दिला कीं एक बावर देऊन सर्व गोष्टीचा निकाल केला त्या प्रमाणें हुकूमनामा जाला परंतु जे बावर तुह्मांस घोगर जाळीचें देऊ केलें होतें ते शेत कांहीं खरेदीत नव्हतें ह्मणजे दुसरें एक नंबरां बद्दल आह्मीं चवथाचे ह्मणणे प्रमाणें कबूलजाब दिला होता परंतु चारपंच व तुमचे वकील यांचे समक्ष घोगर जाळीचा नंबर घेऊन सर्व हुकूम नाम्या बद्दल पावती घ्यावी असे बदल एक करारनामा ह्मणजे तोड जोडीचें पत्रक खताचा दस्तऐवज झाला आहे त्या बद्दल जो कांहीं ठराव जाला तो खुलासेवार दस्तऐवजांत ... प्रमाणें आपण न वर्ता... हुकूमनाम्या बदल घोगर जाळीचा नंबर न द्याल तर जे कांहीं माझें नुकसान होईल ते तुमचें पासून घेतले जाईल मी या चार महिन्यांत पुष्कळ वेळां आपणास सांगितलें आहे कीं मी राजीनामा देऊन तुह्मीं कबूलायत देऊन नंबरसदरहू आपले नांवें करून घेणें परंतु आपण आज उद्या असें सांगता परंतु करार नाम्या प्रमाणें करून ... नाहीं तुह्मीं आपलें मनानें असें सांगाल कीं मी हुकुमनाम्यांत दिलेला नंबर घेइन परंतु त्या प्रमाणें अमलवारी तुमची होणार नाहीं व ते नंबर तुमचें ताब्यांत मी देणार नाहीं हे पक्के समजावे. हल्लीं तुह्मास या नोटीसीने कळवीतों कीं सदरहु तुह्मी करार केल्या प्रमाणें सदरहु नंबराचा राजीनामा ही नोटिस पावल्या पासून आठ दिवसांत द्यावें व तसें आपण न केल्यास सदरहु नंबरदेऊन मी पावती हुकुमनाम्याची घेतली आहे. असें समजावें तुह्मीं सदरहु हुकुम नाम्याची दरखास्त दिली तरी त्यानंबराचा उपभोग तुह्मास करूं देणार नाहीं सिवाय तुह्मीं खोटा हुकुमनामा बनाविला असें बदल फौजदारीत फिर्याद करीन हे आपणास कळावें. हे आसीरवाद तारीख २५ माहे ज्यानेवारी सन १८८४ इसवी.

(सही) सिवराम परशराम देशमुख
राहणार मौजे हिंगणें कर
गावे नीशाणी मोहर
खुद.

हें पत्र आकोला येथें के० वा० खडेराव व बाळाजी यांचे "वऱ्हाडसमाचार" छाप. जेथें त्यांच्या खान्यांत ... होती तेथें ती त्यांस पून प्रसिद्ध केले

तुम्हा ...
झकूरचा सावकार नामें | सा ज्या

वऱ्हाडसमाचार

THE BERAR SAMACHAR

VOL XVIII. AKOLA MONDAY FEBRUARY. 11 1884 No.

वर्ष १८ अकोला सोमवार तारीख ११ माहे फेब्रुवारी सन १८८४ इ० अंक

वऱ्हाडसमाचाराची किंमत.

	रु०
वर्षाची आगाऊ	५
सहामाही ,,	३
साल अखेर	७
किरकोळ अंकास	०४
डांक हांशील.	
वर्षाचें आगाऊ	०१३
सहामाही	०८
साल अखेर	१०८

नवीन वर्गणीदार होऊं इच्छिणारे लोक, कडून आगाऊ वर्गणी यानी ह्मणजे पत्र सुरू केलें जाईल.

नोटिसीबद्दल.

१० ओळींचे आंत	१
१० ...पेक्षांपुढें दर ओळीस	०१०६
...फार होऊनदेस दुसरे खेपेस	०१
... असता ...र्पीत दर ओ...	०४
...ची अस, दुसरे खेपेस	०३

WONDERFUL SARSAPA-RILLA!

This prepar...on containing all the medical properties of the valuable drug Sarsa, com...ed with some other useful ...redients, is *guaranteed* to ...e obstinate skin diseases, ...hilitic eruptions, constitu...nal syphilis, loss of appetite ...rvous and General Debility, ...stiveness, venerial sores, and other affections arising from ...e abuse of mercury.

...r bottle Rs 1 Packing As 4 ...er doz Rs 11.

Specifics for Spermatorrhœa Gonnorrhœa, Gleet, Syphilis, and impotence. In bottles Rs. 2 and Rs. 4 Packing Ans. 4 *Cure guaranteed* In failure the money will be ret...ed.

CURE FOR HYDROCELE.

Guaranteed to cure cases of, long standing. Warranted to be free from mercury or other injurious drugs. In pots Rs. 2 and Rs. 4 Packing Ans. 4 Per doz. Rs. 21 and Rs. 40

W. Rooder and Co
Surgeons Calcutta

नोटीस

रा. जयराम वल्लद बळीराम देशमुख ... तुके अकोलें यांस ... करणार इजकडून नो- ... येते कीं तर्फ मजकूरचा ...सा तुमचे हिशाचे रुपये ... १२ ० ० ७ आह्मीं तुह्मास ...रुपये घेण्या विषीं समज ... तुह्मीं रुपये नेले नाहीं. ... मजकूरचा सावकार नामें हिरालाल रेवादास गुजर यांचे दुकानीं तुमचे हिशाचा पैसा ता.२९-१-८४ रोजीं आनामत ठेविला आहे तो तुह्मी घेऊन त्याची पावती परभारे देऊन घेऊन जावा व ह्या नोटिसीचा जो खर्च होईल तो वजाजातां रुपये घेऊन जावे तसें या नोटिसीचे खर्चाबद्दल चा पैसा रुपये घेतां वेळेस न दिला असतां कोर्ट मार्फत घेतला जाईल याप्रमाणें तुह्मी करण्यास चुकले असतां आह्मी या कामांत कोणतेही प्रकारानें जबाबदार नाहीं कळावें ता. २९ १ ८४ इसवी.

पारवती बाई मु. गोविंदराव लक्ष्मण देशमुख उगवे दस्तुर खुद.

वऱ्हाडसमाचार.

मित्ती माघ शुद्ध १५ शके १८०५

इलबर्ट बिलाचा अखेर निकाल.

सिलेक्ट कमिटीमध्यें या बिला संबंधें विचार होऊन त्यांनीं आपला रिपोर्ट ता० १८ जानेवारी रोजीं कौन्सिलांत सादर केला त्या रिपोर्टाचा विचार ता० २५ रोजीं व्हाइसरायचे कायदे कौन्सिलांत झाला व सिलेक्ट कमिटीनें तयार केल्याप्रमाणेंच तें बिल अधिक विचार न होतां पास झालें. ता.२५ च्या कौन्सिलांत ह्या कमिटीचे रिपोर्टाचा विचार व्हावा असा प्रश्न निघाल्यावरून दुर्भंगाचे महाराज यांनीं सुचविलें कीं युरोपियना प्रमाणेंच सेशन जज्जापुढें व डिस्ट्रिक्ट माजिस्ट्रेटापुढें नेटिवांस ही ज्युरीचा हक्क मिळावा व क्रिमिनल प्रोसिजरच्या २६९ व्या कलमांत अशी शर्त असावी कीं सेशन कोर्टा समोरील खटल्यांत पहिले असेसर नेमण्या पूर्वीं जर आरोपीनें ज्यूरीचे मार्फत खटला चालविण्याचा हक्क मागितला तर तो त्यास नेहमी मिळावा. आन० क्रिस्तोदासपाल यांनीं या मतास अनुकूळ असें आपलें मत दिलें. ते ह्मणाले कीं ज्या अर्थीं सिलेक्ट कमिटीस डिफेन्स असोसिएशनशीं झालेल्या तहाच्या अटी खेरीज दुसऱ्या गोष्टीही स्थानिकसरकारांची मतें घेतल्या खेरीज ह्या बिलांत सादर करितां आल्या असत्या त्या अर्थीं आतां नवीन प्रश्नाचाही निकाल कायदे कौन्सिलास स्थानिक सरकारांचीं मतें घेतल्या खेरीज करितां येईल. कायद्यांतील जातिभेदाची बाब काढली जाऊन न्यायपद्धति सुरळित व्हावी असा ज्या अर्थीं त्या बिलाचा मूळचा आशय होता त्या अर्थीं वर सांगितलेली दुर्भंगाचे महाराजांची सूचना फार योग्य होती. आन. मि. अमीर अली व आन. डा. हंटर यांचे ही पाठबळ या सूचनेस होतें. पण ह्या बिलाचें मूळतत्व कायम राहून ते आतां पास होण्याच्या ऐनसंधीस येऊन पोहोंचलें असतां अशी तक्रार काढण्याची ही वेळ नाहीं असें व्हाइसराय यांस वाटल्यावरून त्यांनीं दुर्भंगाचे महाराज यांस आपली सूचना परत घेण्यास सांगितल्यावरून त्यांनीं लागलीच परत घेतली. कारण असें सांगतांना व्हाइसराय यांनीं असें आश्वासन दिलें कीं हळू हळू या गोष्टीचा विचार करून न्या समता राखण्याची तजवीज करितां येईल.

नेटिवांस ज्यूरीचा हक्क देण्याचा विचार सिलेक्ट कमिटींतच निघावयाचा होतां पण तींत नेटिव मेंबर एकच असल्यामुळें तसें घडलें नाहीं. शिवाय तारीख ७ च्या कौन्सिलांत ठरलेल्या मुद्यावरच त्यांनीं विचार करावयाचा होता. हा प्रश्न ह्या कौन्सिलांत तरी निघाला हें बरें झालें व त्या बद्दल पुढें विचार करण्याचें आश्वासन व्हाइसराय कडून मिळाल्यावर तो माघारा घेतला जाऊन त्याचें मन दुखाविलें गेलें नाहीं हें त्यांहूनही बरें झालें. कौन्सिलांतील सर्व मेंबरांचीं मतें या गोष्टीस अनुकूळ आहेत व व्हाइसराय ही या गोष्टीचा विचार पुढें करण्यास कबूल आहेत याकरितां हा हक्क आपणास संपादन करून घेण्याची खटपट करण्यांत आपण दिरंगाई व ढिलाई करूं नये. गतवर्षीपासून चालूं असलेला गवगवा व त्या योगानें उत्पन्न झालेली द्वेषबुद्धी एकदाची नाहींशी व्हावी व फार दिवसांपासून भिजत पडलेल्या ह्या कंटाळवाण्या प्रकरणाचा लवकर अखेर निकाल व्हावा याकरितांच केवळ दुर्भंगाचे महाराजास आपलीसूचना परत घेण्याचें व्हाइसराय यांनीं सांगितलें असें आह्मास वाटतें. तरी हें न्यायी, विचारी, निःपक्षपाती व कृपाळू व्हाइसराय आपणांवर आहेत तोपावेतो आपण हा हक्क आपणांस मिळेल अशी खटपट केली पाहिजे. हा हक्क आपणास अनायासेच मिळेल असें ता.४ च्या कौन्सिलांतील भाषणावरून दिसत होतें. पण तसें झालें नाहीं, करितां तो आपण मागून घेतला पाहिजे. नेटिवांस हा हक्क दिला असतां डिफेन्स असोसिएशनचें पुन्हा पित्त खवळले असें वाटत नाहीं कारण त्यांच्या ह्मणण्याप्रमाणें त्यांस मिळाल्यावर दुसऱ्याचें हित होऊं लागल्यास त्यांचें कां पोट दुखेल? ज्या न्यायाधिशापुढें युरोपियनास व अमेरिकनास ज्यूरीचा हक्क मिळाला त्यांचेच पुढें नेटिवांसही दिल्यानें ज्युरर मिळण्याची ही पंचाईत पडणार नाहीं. हक्क आपणांस मिळाल्यानें परराष्ट्राचे अमलाखालीं आपण बरीच मोठी गोष्ट संपादन केली असें होईल.

ह्या बिलाप्रमाणें जे फेरफार अमलांत येणार ते असें, (१) जस्टिस आफ धी पीस नेमावयाचे पूर्वींचेच नियम ... पण सर्व डिस्ट्रिक्ट जज्ज व ... आपापल्या अधिकाराच्या नात्यानें जस्टिस आफ दीपीस होऊन ते नेटिव असले त्यांस युरोपियन अधिकाऱ्यांची ... करण्याचा अधिकार मिळेल. (२) ... व सेशन जज्यास व डिस्ट्रिक्ट ... टांस या अधिकारावरुन युरोपियन ... यांस सहा महिन्याची कैदेची शिक्षा वा दोन हजार रुपये दंड अथवा ... ही शिक्षा ह्मणजे पूर्वींपेक्षां दुप्पट शिक्षा देण्याचा अधिकार मिळाला. (३) ... न्यायाधिश नेटिव असोत किंवा युरोपियन असोत त्याचे पुढें युरोपियन अथवा ... कन अपराध्यांचा खटला आल्यास ... त्यानें आपल्यावरील खटल्याचा ... ज्युरीचे मार्फत होण्याचा हक्क मागितला त्यास तो आतां प्रत्येक जिल्ह्यांतून ... णार, व अशा ज्यूरींत निमे पेक्षां अधिक युरोपियन अथवा अमेरिकन नेमिले ज... र (४) ... या सेशन कोर्टांत ज्यूरीचा ... हिवाट नाहीं तेथेही आतां तो हक्क युरोपियनांस मिळेल (५) डिस्ट्रिक्ट माजिस्ट्रेटापुढें जर आरोपीनें ज्युरी मागितल... आणि जर सदर्हू माजिस्ट्रेटास वाटलें कीं, ... पाहिजे तशी ज्युरी जमणें कठीण पडेल व ती जमविण्यास, उचित विलंब व खर्च लागून गैर सोयी ही फार होतील तर त्यानें योग्य वाटल्यास तो खटला हाय कोर्टाचे मान्यतेनें दुसऱ्या डि० मा० कडेस अगर सेशन कोर्टाकडेस पाठवावा. (६) खटला सुरू होण्या पूर्वीं ज्या कोर्टा समोर तो खटला आला असेल तें कोर्ट ... करून दुसऱ्या एखाद्या कोर्टापुढें आपला खटला चालावा असा कलम ५२६ प्रमाणें अर्ज करण्याचा जर आरोपीनें आपला हेतु प्रदर्शित केला तर ... करण्यास व त्याचा निकाल होण्यास अवश्य लागणारी मुदत प्रत्येक कोर्टांतून देण्यांत येऊन तों पर्यंत तो खटला तहकूब ठेविला जाईल. व हा हक्क प्रथम चौकसीचेवेळीं आरोपीनें आपलीं बचावाचीं कारणें दाखविण्यापूर्वीं व अपील असल्यास अपील सुरू होण्यापूर्वीं मागता येईल. (७) स्वतः माजिस्ट्रेटाकडूनच एखादा खटला धरिला जाऊन त्याची कलम १९१ प्रमाणें चौकशी सुरू झाली असेल तर तशा प्रसंगीं आपला खटला निवाड्याकरितां सेशन कोर्टाकडेस जावा असें मागण्याचा हक्क आरोपीस दिला आहे. या खेरीज आणखी कांहीं किरकोळ कलमें आहेत तीं विशेष महत्वाचीं नाहींत. आंग्लो इंडियन लोकांस या बिलाचें स्वरूप फार भयंकर वाटलें होतें पण आतां दिसून येतें कीं, त्यांचा त्यापासून उलटा फायदा झाला. जेथें त्यांस पूर्वीं ... मिळत नव्हती तेथें ती त्यांस ...

त्यांस आवडलें नाहीं अ[illegible] कायदे कौन्सिलां[illegible]

[illegible]

निजाम सरकारास राज्याभिषेक.

[illegible] निजाम सरकारच्या राज्याभिषेकाचा स[illegible] [illegible] असल्या तारीख ५ रोजीं झाला. [illegible] सादंत त आह्मी आपल्या मराठी वाचकांक[illegible] पुढील अंकीं देऊं पण आतां माहिती [illegible] देतों. ह्या समारंभास आरं[illegible] काळचे सव्वा दहा पासून झाला. [illegible]सराय व निजाम सरकार यांच्या स्वाऱ्या [illegible] वाजतां आल्या. सर्वजण आपाप[illegible] नियमित जागीं बसल्यावर व्हाइसराय [illegible] प्रथमतः भाषण केलें त्याचाही आह्मी [illegible] सारांशच कळवितों ते ह्मणालेकीं [illegible] निजाम सरकार कलकत्यास आले होते [illegible] मी ह्या समारंभास यावें अशी त्यांनीं [illegible] पूर्वक इच्छा दर्शविल्यावरून मी मुद्दाम येथें येण्याचा बेत केला. हैदराबादेस येणारा मी पहिलाच व्हाइसराय आहे व माझे येण्या[illegible] जसें ह्यांचे ब्रिटिशसरकारांशीं पूर्ण स[illegible] [illegible] दिसून येतें तसेंच ब्रिटिशसरकारचें लक्ष [illegible] कल्याणाकडे किती आहे हें दिसून येतें. यांसमयास सर सालरजंग नाहींत या बद्दल [illegible] फार खेद दर्शविला व ते ह्मणाले कीं निजामसरकार वयांत येण्यापूर्वीं त्या[illegible] ह्यांचे व ह्यांच्या राज्याचें जसें चांगल्या रीतीनें संरक्षण केलें तसेंच हें राज्य आत ह्यांचे स्वाधीन करण्यास ते असते तर फार चांगलें झालें असतें. [illegible], राज्य ऊन्नतीस येण्यास कोणत्या गोष्टी अवश्य केल्या पाहिजेत व कोणत्या गोष्टीकडेस दुर्लक्ष केलें असतां त्याचा ऱ्हास होतो; प्रजेच्या हिताकरितां व समृद्धीकरितां कोणत्या प्रकारच्या राज्य पद्धतीचे दृढावलंबन केलें पाहिजे. आपल्या हाताखालील लोकांशीं कोणत्या धोरणानें वागलें पाहिजे; नेटिव संस्थानांतील व मुख्यत्वेंकरून हिंदुस्थानातील राज्यव्यवस्था कोणत्या गोष्टीवर अवलंबून आहे व ती सुरळीत चालण्याकरितां कोणत्या तजविजी केल्या पाहिजेत वगैरे अनेक सदुपदेशांच्या गोष्टी सांगून तुह्मी आपला राज्याचा कारभार आतां स्वतंत्रपणें पाहावा असें त्यास सांगित[illegible] व मसनदीवर त्यांस बसविलें. निजामसरकारांनीं उत्तर देतांना व्हाइसराय मद्रासेचे गव्हरनर व उभयतां सेनापती यानीं यासमयास येण्याचे श्रम घेतले याबद्दल त्यांचे आभार मानून व्हाइसरायचा उपदेश ग्रहण केला व वेळोवेळीं राज्यव्यवस्थे संबंधीं ब्रिटिशसरकारचीं विचार घेण्याचें कबूल केलें. यानंतर व्हाइसराय यांनीं निजामसरकारास एक रत्नजडित मुठीची तरवार नजर केली व त्याचप्रमाणें सर सालरजंग यांचे चिरंजीव नबाब लियाकतअल्ली सालरजंग पेशकार, व नबाब खुरशिदजहा या तिघांस ही एक एक तरवार नजर केली. नबाबबुशीरुद्दवला यांची प्रकृति अस्वस्थ असल्यामुळें त्याचे समारंभास येणें झालें नाहीं ह्मणून त्यांचें नांवची तरवार तशीच राहिली. तसेंच व्हाइसराय यांचे पत्नीचे पायाचे घोट्यांत लचक भरल्यामुळें त्यांचे ही या समारंभाचे समयास येणें झालें नाहीं. समारंभाचे आरंभीं व शेवटीं व्हाइसराय यांचे सन्मानार्थ ३१ तोफांची सलामी झाली.

निजाम सरकारचे दिवाण

सर सालरजंग यांचे वडील चिरंजीव नबाब लियाकतअल्ली सालरजंग बहादूर यांस निजाम सरकारचे दिवाण नेमिलें. हैदराबादचे दिवाणगिरीचे काम सर सालरजंग यांचे घराण्यांत वंशपरंपरेनें चालत आलें आहे यावरून निजाम सरकारचे मनांत नबाब सालरजंग यांसच नेमावयाचें होतें. व त्यांचे अल्प वयाची हरकत जरी हिंदुस्थान सरकारचे मनांत आली होती तरी हैदराबाद शहरच्या मुत्सद्यांच्या स्पर्धभावामुळें त्यांचे खेरीज दुसरा कोणीही या जागेस अधिक लायक त्यांस वाटला नाहीं. उभयतांचे ही मनांतील निश्चय याप्रमाणें झाले होते पण ते राज्याभिषेकाच्या समयापर्यंत लोकांच्या दृष्टोत्पत्तीस आले नाहींत. तारीख ४ रोजीं जेव्हां निजाम सरकारांनीं व्हाइसराय यांची खाजगी भेट घेतली तेव्हां ही गोष्ट त्यांनीं त्यांजपाशीं काढली होती. तेव्हां आमचे ही विचारास हीच गोष्ट येते असें व्हाइसराय यांनीं निजामसरकारास सांगितलें व ह्याप्रमाणें पत्र लिहिण्याचे ही कबूल करून दुसरे दिवशीं सकाळीं मि. डुरंड याजबरोबर तशा मजकुराचें पत्र पाठविलें तें ही प्रसिद्धीस आलें नव्हतें. साडेदहा वाजल्यावर आतां व्हाइसराय व निजामसरकार दरबारांत येणार इतक्यांत मेजर ट्रेव्हर यांनीं पेशकार व नबाबसालरजंग यांचेकरितां ज्या खुर्च्या ठेविल्या होत्या त्यांची अदलाबदल केली तेव्हां या गोष्टीचा तर्क सर्वांच्या मनात आला. व नबाब सालरजंग यांचीच दिवाणगिरीचे जागीं नेमणुक होणार असें त्यास खास वाटलें. ह्या दरबारांत व्हाइसराय च्या अगर निजामसरकारच्या बोलण्यांत या गोष्टीबद्दल कांहींच उलेख निघाला नाहीं. दुपारी तीन वाजतां निजामसरकारांनीं आपले वेगळें दरबारभरवून नबाब सालरजंग यास दिवाणगिरीची खिलत दिली नबाब सालरजंग आपल्या बापाप्रमाणेंच हुशार आहेत अशी त्यांची प्रसिद्धि आहे यावरून ते निजाम सरकारच्या व व्हाइसराय च्या निवडणुकस पात्रता आणितील अशी उमेद आहे आतां निजामसरकारचे कौन्सिल मात्र हिंदुस्थानसरकारच्या संमतीनें नेमलें जावयाचें आहे. त्यांत नबाबबुशिरुद्दवला व नबाब खुरशिदजहा, पेशकार, नबाबइकबालउद्दवला यांचीच बहुधा नेमणुक होईल.

तारीख २ फेब्रूवारी रोजीं मुनसिपालिटीची जनरल कमिटी भरली होती. अध्यक्ष स्थानीं मे. डिपुटी कमिशनर साहेब असून बाकी मेंबरांपैकीं फक्त सहाजण हजर होते. अनेक प्रकरणांत एक महत्वाचें प्रकरण निघालें तें हें कीं पेठेंत दुकानांचे इमारतीपुढें गटारापावेतों जी जागा दुकानदार लोक वापरीत आहेत त्या जागेवर माल ठेवण्याचा त्यांना हक्क आहे अगर नाहीं. या मुद्याचा विचार व्यापारी लोकांस प्रतिकूळ ठरला तो असा कीं त्या जागेवर कमिटीचे मंजूरी शिवाय माल ठेवण्यास कोणाचा हक्क नाहीं. मे. प्रेसिडेन्ट साहेबांनीं मे. पोलीस सुपरिनटेन्डेन्ट साहेब व कमिटीचे व्हाइस प्रेसिडेन्ट यांचे नावें असे वटहुकूम दिल्याचें कळतें कीं शहरांत व पेठेंत घराचे भिंती पर्यंत व कुंपणाचे हद्दीपर्यंत मात्र घराच्या मालकाचा वापर समजावा. त्या हद्दीपलीकडील सरकारी जागेवर कोणी कांहीं माल वगैरे कमिटीचे परवानगी शिवाय टाकिल्यास त्याजवर खटला करावा. त्याप्रमाणें पेठेंतील दहा दुकानदारांवर खटले करण्यांत आले व त्या सर्वांस दंडाची शिक्षा जबर दिली. जे व्यापारी हंगामापुरते येथें आले आहेत त्यांनीं दुकानाचे मालकास असें कळविलें आहे कीं दुकाना पुढील जागा कमिटी पासून तुह्मी सोईवार वाटेल त्या रितीनें ठरवून घेऊन आमच्या वहिवाटीस द्यावी. न द्याल तर आह्मी आपले गरजे करितां ती जागा कमिटी पासून हव्या त्या शर्तीवर घेऊं व तुमचीं दुकानें सोडून देऊं हें ही सांगितलें. ह्यामुळें गेल्या दोन चार दिवसापासून दुकानदारांत मोठी चलविचल चालू आहे. या शहरांत [illegible] स्थाइक इमारती आहेत त्या गृह[illegible] प्रसंगीं हें सुचविणें आह्मास अ[illegible] दिसतें कीं त्यांनीं आपले स्थाइकचे हक्कांचें विनाकारण नुकसान कमिटीकडून न होईल अशी खटपट करावी.

The Berar Smachar.

MONDAY February, 11, 1884

INSTALLATION OF THE NIZAM.

HYDERABAD, TUESDAY.

The following *telegraphic* summary which we take the liberty to extract from the Times of India

The ceremony of the installation of the Nizam took place this morning at the paace in the city. The streets were lined with troops and crowded with people throughout the whole of the route from Chudderghaut to the palace. The Viceory left Bolaram shortly after 9 o'clock, being escorted to Hydarbad by a squadron of the 14th *Hussars* and a battery of *Royal Horse Artillery*, and accompanied by a deputation of nobles. On his arrival at the place his Excellency was received by the *Nizam* accompanied by a regiment of ministers and the principal nobles of the State. Basheer-ood-Dowlha owing, it is believed, to the decision of Government regarding the precedency question, absented himself from the durbar, but with this exception all the prominent officials were in attendance. Amongst other distinguished personages present were their Excellencies Mr. Grant Duff Sir Donald Stewart, and Sir Frederick Roberts, and Mr. Gorst, Q. C., M. P. *The* Viceroy on arrival was received with all the honours, and the customary formalities having been gone through, his Excellency delivered the following address in a serious and impressive tone:—

I can assure your Highness (he said) that it affords me great gratification to be able to be present here to-day, in order to discharge in the name and on behalf of the Queen and Empress of India the duty of declaring your Highness to be invested with full powers for the administration of your State. When *I* learned from your Highness, a few week ago, that you had a great wish that I should come to Hyderabad for this purpose, I felt a strong desire to comply with your request, in which I saw a proof of your *H*ighness's attachment to the British Goverament and of your confidence in the strength and sincerity of its friendship. I am, I believe, the first Viceroy or Governor-General who has ever visited Hyderabad. and my presence on this occasion is a mark, not only of the close and intimate ties which unite the ruler of this great State to the Government of the Queen-Empress, but also of her Majesty's deep interest in the welfare of the *Nizam*.

During the long years of your minority your ,Highness and your people enjoyed a signal advantage in having at the head of the administration of the State one of the foremost statesmen of India—a man who by his high intelligence, his varied capacity, and his devotion to your Highness's interests, was able amidst all difficu[illegible] a minority, to conduct the Go[illegible] of the State with a success wh[illegible] tles him to the grateful reme[illegible] of your Highness and the Gov[illegible] of India. Sir Salar Jung during your Highness's youth had done much to reform the administration in many ways, to improve the revenue system, and to give increased security to life and prosperity; and at the moment of his death he was contemplating further measures of improvement. [illegible] had been my hope that when y[illegible] Highness came of age he would h[illegible] been at hand to aid you with his [illegible] experience and to serve you with [illegible] well-tried zeal; but it has pleased [illegible] to ordain otherwise, and to take h[illegible] from your side at the very mom[illegible] when in some respects you most st[illegible] in need of such assistance as he co[illegible] have given to you; and his absen[illegible] from among us casts a shade ever over the brilliant ceremonies and hear[illegible] felt rejoicings of this auspicious day But his work survives him, and I trus[illegible] that your Highness's Ministers wil[illegible] ever make it the guiding object o[illegible] their administration to extend tha[illegible] work.

I have now a few words of practica[illegible] advice to offer you. Loo to your finances. Disordered finances are the ruin of States. It is so everywhere; it is very specially so in India. Carelessness and extravagance in financial matters mean, firs, heavy taxation and then gradual impoverishment and ruin sof the people, and then loans with increasing interest and final bankruptcy. Reasonable echonomy and just and mndful taxation mean an ever-increasing prosperity and expanding wealth. *A* good revenue system is the foundation of good government in *I*ndia. and without it the Prince is embarrassed and the people miserable. *A*gain' I earnestly *t*rust that yo[illegible] Highness will kee a strict watch the honest and equal admiuistr[illegible]

नोटीस.

जानराव फतेशिंग पाटील कानगांव यांस सजन मर्द येशवंता पाटील वस्ती कानगांव इजकडून तुम्ही तारीख माहे सन १८८३ इसवीची नोटीस दिली तीचें उत्तर.

तुम्ही व मी आज सुमारें ३० वर्षां पासून येथळे आहों तुमचा आमचा कांहींएक संबंध नसतां तुम्ही विनाकारण मला एकत्र असल्याची नोटीस दिली नोटीस दिल्यानें केवळ एकत्रपणा होतो असें नाहीं या साठीं माझ्या वाटणीचें शेताची व घर वगैरे जिनगीची मालकीण मी कायदेशीर असून जिनगीची विल्हेवाट करण्यास मी हक्कदार आहे तुम्ही उगीच नोटीस दिली सबब ह्या नोटीशीचे खर्चाबद्दल रुपये तुम्ही येऊन आम्हास आपसांत देऊन टाकावें.

ता० १ फेब्रुवारी सन १८८४ इ०

सजन मर्द यशवंता पाटील इचे हातची निशाणी.

नोटीस.

तोताराम वलद येडु शिंपी वस्ती कुहे तालुके यदलाबाद जिल्हा खानदेश यास मुक्ती मर्द तोताराम शिंपी वस्ती जळगांव इजकडून तूं माझे लग्नाचा नवरा असून तुजला रक्तपीतीचा रोग सुमारें ६,७ वर्षांपासून थोडा थोडा उद्भवला आहे व हल्लीं तो फार होऊन तुजशी अन्नपाण्याचा व्यवहार [illegible] असतां मलाही रोग उत्पन्न होईल व म[illegible] असल्यामुळें तुजशी संग करण्यास मी इच्छित आहे व संसारसुख घ्यावें असें मला वाटतें परंतु तुझा व्याधीनें फार ग्रास. त्यामुळें मी आज तीन वर्षें तुला सोडून मी माझ्या बापाच्या घरीं आहे व मी असे दिवस किती काढावें याचा विचार तूं करी नाहींस सबब ही नोटीस [illegible] आहे कीं तूं आपले लग्नाचा हक्क [illegible] दुसरा नवऱ्याबद्दल परवानगी दे तसें केले नाहीं तर मी आपले अन्नवस्त्राबद्दल दरसाल ५० रुपयांप्रमाणें तुजवर दावा फौजदारींत अगर दिवाणींत करून हुकूमनामा मिळवीन तुला रक्तपितीचा अजार असल्यामुळें तूं संग करण्यास वर्ज आहेस या साठीं तुझा हक्क तोडण्याची फिर्याद होऊन हक्काचा तोडला जाईल या साठीं नोटीस पावल्यापासून १५ दिवसाचे आंत तूं जळगांवीं येऊन अगर माझ्या बापास तुमचे येथें पंच मार्फत बोलावून फारकती द्यावी कळावें.

ता० १-२-८४ इ०

मुक्ती मर्द तोताराम शिंपी वस्ती जळगांव.

नोटीस.

रा० तुकाराम कृष्ण रायचुरकर मुक्काम सोलापूर यांत खालीं सही करणार यांजकडून उत्तर देण्यांत येते कीं, तुम्ही नोटीस ता० ३१ डिसेंबर सन १८८३ इसवीचे कुरपतहत ता० ६ जानेवारीच्या अंकांत दिली ती आम्हास पावली त्या नोटीशी प्रमाणें तुमचा आमचा कोणत्याच प्रकारचा संबंध नाहीं. त्याचा कारणें खालीं लिहिले प्रमाणें.

१ तुम्ही लिहितां कीं एकोबा देवराज यांचे दुकानी तुमचे वतीनें येऊन माल ९० चा खरेदी करून नेला आणि रुपयांची हुंडी मोतीलाल बालकीसनदास यास लिहून दिली असें लिहिले त्यास मुळीच तुमची व आमची ओळख नसून कधीं पत्रव्यवहारही नाहीं आणि कधीं तुमचे दुकानीं आमची आडतही नाहीं आणि सदरील मनुष्या बरोबर तुम्ही माल आमचे वतीनें दावा असें आमचे हातचे पत्रही आम्ही लिहिले नाहीं वरून तुमची नोटीस आम्हास कबूल नाहीं. व तुमचे देणेंही आम्हास कबूल नाहीं.

२ आमचे नांवानीं माल नांद्रे येथें आला हे आम्हास मुळींच माहीत नव्हते परंतु तुम्ही आमचे नांवानीं पाठविला तो माल कजबे मजकुरीं स्टेशनावर १५ दिवस पर्यंत पडल्यामुळें स्टेशनमास्तर यांनीं आम्हास बोलावून माल नेण्याची ताकीद केली त्यावेळीं आमचे जवळ सदरील मालाचा पास तुमचे कडून आला नव्हता यामुळें स्टेशनमास्तर यांचे सांगितले वरून समजले कीं, सोलापूराहून माल आला नंतर आम्ही तुम्हास आमचेकडेस काय कारणानें माल आमचे नांवानीं पाठविला असे विचारीं आम्ही तुम्हास नोटीस ता० २१ नवंबर सन १८८३ ची दिली त्यांत व दुसरी नोटीस ता० १६ माहे डिसेंबर सन १८८३ इसवीच्या दिल्या त्या नोटीसा पावल्या बद्दल त्या आपले [illegible] पावत्या आहेत असे रीतीनें [illegible] नोटीसा तुम्हास पावल्या वरून तुम्हीं गुमास्ता ताया पाठविला व त्याचे बरोबर सदरहू मालाचा पास पाठवून दिला त्यावरून आम्ही सदरहू माल ठेवण्या करितां एक मकाण भाड्यानीं घेऊन त्यांत माल ठेविला आहे. व त्या मालाबद्दल आम्हीं स्टेशनावर दिलेले रेल भाडे देण्याचे रुपये पाठवावे म्हणून नोटीशीनें आम्हीं पूर्वी कळविलें असून त्याबद्दल आपण नोटीशींत कांहींच लिहिले नाहीं असो त्यापुढें आपली रजिस्टर १ नोटीस ता० १७ जानेवारी सन १८८४ इसवी दिली तिही तुम्हास पावली असेल आपण लिहितां याप्रमाणें तुमचा व आमचा योगयाच रीतीनें धंदा झाला नाहीं व त्याबद्दल आम्ही तुमचे कांहीं लागत नाहीं.

आतां कळविणें हेच कीं तुमचा माल एक मकाण भाड्यानीं घर १० रु. कबजे घेऊन त्यांत ठेविला आहे ते भाडे निकाल होईपर्यंत तुमचेवर सुरूं आहे कळावें.

ता० १ फेब्रुवारी सन १८८४.

सही नारायणदास दत्तू दुकान निमगांव नांदुरा मारुती वलद शिवराम गुमास्ते.

नोटीस

भिमी मर्द मारुती राहणार पिंपरीदुरा ची तालुके अकोट इस खालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तूं माझा वडील भावाची बायको आहेस व माझा भाऊ मरण पावला त्यास अजमासे दोन अडीच वर्षें झाहलीं त्याचे मागें तूं माझ्या वडील भावाचीं बायको म्हणून दोन सव्वादोन वर्षें लहान दोन मुलां सुद्धां पालण पोषण केलें माझें जें करतव्य तुजकरितां तें मीं केलें आणि तूं तर लुच्चा लोकांचे ऐकून आमची वडालार्जीत स्थावराची जमीन सर्व नंबर ९०।९३-११० ची व आम्हास न कळतां व तुजला आमची वडीलपार्जीत जिनगी विकण्याचा अधिकार कोणतेही प्रकारानें नाहीं असें असून तूं आमचे वडीलार्जीत खातेची जमीन विकलीस याजकरितां तुजला ही नोटीस देऊन कळविले जाते कीं विकली असून कागद पत्र वगैरे जाहले असल्यास सर्व धंदा मोडून टाकावा आणि आमचे कडे येऊन राहावे. आणि लिहिल्याप्रमाणें न करितां लोकांच्या लोभ्या सांगण्यावर जर तूं बाहेर राहशील आणि सदरील धंदा मोडला नाहींस तर रीतीप्रमाणें काम चालवून या नोटसीचे खर्चासुद्धां सर्व नुकसान भरून घेतले जाईल कळावें ता. ९ माहे फेब्रुवारी सन १८८४ इसवी.

(सही) भाऊ वलद कुकाजी कुनबी राहणार पिंपरी नजीक वानखेड दस्तुर खुद तालुके जळगांव.

नोटीस.

रा. रा. भगवान वलद दर्याजी कुणबी राहणार पिंपरी तालुके जळगांव यास हालीं सही करणार यांजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तुम्ही आमचे भावजाईस पाडिले [illegible] देऊन आमचे वडीलार्जीत खातेची जमीन व घर आमचे समती वांचूर तिजला रुपये १५० देऊन कागदकरून रजिष्टरकरून घेतला तर आपल्यास असें कळवितों कीं आमचे वडीलार्जीत खात्याच्या शेताची विक्रीकरण्यास आमचे भावजाईस कोणत्याही प्रकारानें अधिकार नाहीं व तुम्हांस तीन अधिकारी माल शेत व घर विकत घेतां येत नाहीं याजकरितां जो दस्तऐवज शेत व घर खरेदीचा झाला तो खोटा आहे आम्ही आमच्या शेताची वहिवाट मामुल प्रमाणें करितजाऊं त्यांत जर तुम्ही कांहीं आडथळा केला तर रीतीप्रमाणें दावाकरून सर्व नुकसान व जबाबदारी तुम्हापासून भरून घेतलें जाईल व विचारलें जाईल कळावें तारीख ९ माहे फेब्रुवारी सन १८८४

(सही) भाऊ वलद कुकाजी कुणबी राहणार पिंपरी नजीक वानखेड तालुके जळगांव दस्तुर खुद.

नोटीस

खालीं सही करणार यांजकडून तुकाराम व सखाराम देशमुख राहणार नीमगांव तालुके मलकापुर जिल्हे बुलढाणे यासनोटीस देण्यात येतें कीं प्रगणे नीमगांव तालुके मलकापुर येथील देशमुखीचा रूसूम जो आपण दरवर्षी घेता व भाऊराव वलद बळवंतराव देशमुख यांचे परांत राहून त्यांजकडून भाऊबंदाचे त्याचे हिशाचे देवतांता तो भाऊबंदाचे हिशाचा रूसूम भाऊराव यानला न देतां परभारें आम्हांस देत जावा. या नोटीशीचें उत्तर नोटीस पावले तारखेपासून आठ दिवसांत द्यावें. तसें न केल्यास दिवाणींत रीती प्रमाणें फिर्याद करून नोटीशीचे खर्चासुद्धां भरून घेतले जाईल ता. १ माहे फेब्रुवारी सन १८८४ इसवी.

१ पारवतीबाई मर्द मारोती देशमुख कजबे निमगांव निशाणी खुद.

१ साहेबराव बळवंतराव देशमुख कजबे निमगांव निशाणी खुद.

१ चंद्रभागा बाई मर्द सोनाजी देशमुख कजबे निमगांव निशाणी खुद.

सहई दस्तुर रामचंद्र विठ्ठल कजबे निमगांव.

नोटीस.

[illegible] तुकाराम गोविंदलाल अगरवाले [illegible] कचेरी उमरेड जिल्हा [illegible] सही करणार यांजकडून [illegible] आपण आमचे सोयरे [illegible] केले येथील दोन हवेल्या [illegible] करून दिल्या होत्या [illegible] आम्हाकडून ९१० रुपये [illegible] वर त्या हवेल्यांचे खरेदीखत तु[illegible] परत द्यावे. या पूर्वसंकेतानुरूप आप[illegible] कोल्यास आला व तारीख [illegible] माहे जानेवारी बुधवार रोजीं आम्हापासून ९०० रुपये आपण घेतले त्यांत तुम्ही बनसीलाल याचे दुकानी ६०० रुपये ठेऊन बनसीलाल यानें तुम्हांस फूस दिली खरेदी खत आमचे कडून २८ आहे दुसरें आमचे दोन दागिने सोन्याचे पीची व जन तोळे ७ व १४ पुतळ्याचे गाठले अशा दोन जिनसा आमचे कडून घेऊन गेला त्या आणून द्याव्या, व पावती व खरेदीखत इतक्यांत आणून देतों अशा भूलथापेवर उठून गेला. आपण एक दोन दिवस अकोल्यास आहों इतक्यांत पावती व खरेदीखत आणून द्याल अशा विश्वासावर आपण आमचे आप्त म्हणून स्वस्थ बसलो. आपण आज तारीख ३ रविवार रोजीं विश्वासघात करून कोणास न कळत छपून रेलनें गांवीं निघून गेला ह कृत्य आपल्या अब्रूस धक्का आणणारें आहे तर आपण पूर्वींच विचार करून आठ दिवसांचे आंत घरांत मुकाम्यानें पावती व खरेदीखत आणून द्यावें; व आम्हास फिर्याद करण्यास लावूं नये. तसाच प्रसंग आल्यास दिवाणींत फिर्यादीचा खर्च लागेल तो, नोटिशीचा खर्च, व ह्वेलीचें नुकसान आपणकडून सर्व कायदेशीर भरून घेतलें जाईल. आपणांस कळावें. तारीख ३ फेब्रुवारी सन १८८४ इ.

(सही) कन्हय्यालाल ईश्वरदास अगरवाले दुकान अकोले दस्तुर खुद.

नोटीस.

चिरंजीव भुजंगराव गोपाळ देश[illegible] रामराव नारायण देशमुख उमरखेड यांस खालीं सही करणाराकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तुम्ही उभयतांनीं आपले वृत्तीसंबंधी इस्टेटिचा वाटणी बद्दलचे लेख पाथरी येथें केले ते यथान्याय व यथाविभाग केले नसून त्यांत आमचा हिस्सा आहे व त्या लेखावर आमचे चिरंजीवास वृत्तीची माहिती नसता त्यास फूस लाऊन त्या लेखावर त्याची सही घेतली ती अनाधिकार आहे व ही वाटणी आमचे मताप्रमाणें झाली नाहीं सबब तुम्हा उभयतांस कळविलें जातें कीं सदहू वाटणी रद्द आहे आणि नोटीस पावल्यापासून आठ दिवसांत आमचे समतीनें पुन्हा वाटणी व्हावी नाहीं तर रीतीप्रमाणें तजवीज केली जाईल कळावें तारीख ३० माहे [illegible] सन १८८४ इसवी.

(सही) व्यंकटराव [illegible]कर देशमुख पा० उमरखे[illegible]

- justice. That the judicial officers of a State should be pure above the taint of suspicion, and be courageous above the influence of fear, securet for a ruler the gratitude of his subjects and the admiration of his neighbours Pure justice is the brightest jewe hat can adorn a ccronet. *Let* it ever shine forth on your's.

Your Highness has before you a great and arduous take. You are tho ruler of some ten millions of men Their welfare wil henceforth greatly depend upon you, your wisdom you industry, and your self-denial. Let me entreat you not to look with vain satisfaction upon the outword shows of power, upon the wealth and splendour by which you will be surrounded, upon the submission and often the flattery whech you will meet on every hands Your territories are extensive, their resources great, their population numerous; but let none of these things be your pride. You are young and will be pressed upon on many sides by the temptations to which youth ir specially exposed; but never let thme gain the mastery over you. You have noble aims to follow and greater deeds to dō. If you would make for yourself a name among the princes of India you can only win if in the days in we live by the justice of your governm- ent and by the acknowledged prosperity of your people. That people's ioyalty to your house and to yourself is manif- est and unPuestioned. It rests with you to preserve it, and, as years bono, deepen it unto the most precious possession of a ruler, the unfeigned love of h[illegible] ubjects. The care of these subje[illegible] not been entrasted to you, by Go[illegible] you may make them the instrument of your pleasure or your pride. He has given them into your care that you may rule and gaibe them for His glory and their welfare. In their well-being you will find your trust happiness, and in their content- ment your best security. Set befor you no lesser aim, be satisfied with no manner game, but as you look back and over the roll of yeur ancesto, recall the annals your house, let in he your [illegible]mbition that when you, too shall be gathered to your fathers, men should say of you "*He* left his people the better for his rule" And in this great-work difficult and trying as ti will often be, I can promise you the constant support and the never failing assistance of the Government of the Queen-Empress. The single object of the British Government in regard to this or any other native State is, that it should be prosperous and well govern- ed. So for as we can aid you to promote that end, you may ever com- mand our help. The maintenance of the native States in India is a cardinal point of English policy in these days and the existence of these States is in my judgment of the greatest advan- tage to English interest. That your Government should be strong and orderly that your finances should be well managed and you taxation justly levied, and that your nobles should he faithful and your people contented is as I well know, the earnest wish of the Sovereign whom I represent here to-day *She* will watch your career with a strong and unfailng interest: do not disappoint her hopes,

And now, my friend, in whom *I* shall ever feel a deep personal interest it only remains for me to place you on that *Musnad*, and to express my ear- [illegible] hope that it may please God to [illegible] you, to make your [illegible]s and your rule just [illegible] so that the fair pro- mise of this day may not be blighted, and that the future generations of your grateful people may recall the d[illegible] of your installation as the co[illegible] ment of a bright era in the [illegible] of this State.

The address having been [illegible] by the Foreign Secretary, the Viceroy taking the Nizam by the hand and con ducting him to the chair of state on the *dais*. *At* the top of the *Audience* Hall, said :—"In the name of the Qeen Empress and ner Majesty's Go- vernment, I now proclaim you to have attanied full powers of administration of your *State*." The band in attend- ance played the National *Anthem*, and a salute of twen*t*y–one guns was fired in honour of the Nizam.

Similar salutes were firod simulta- neously at Secunderabad and Bolarum. *All* present at the Durbar having re- sumed their seats, the Viceroy's *Khillut*, consisting of a handsome sword set with diamonds and other precious stones, was brought in and conferred on the Nizam. *Khilluts*, for the three principal nobles of Hyderabad State. Meer Liak Ali Khan, Khoor Sheed Jah, and the Peishkar, were next conferred on *them* on the behalf of the British Government.

The Nizam then rose, and relplying to his Excellency's address, said :— It gives me great pleasure to be able to offer your Excellencies a very hearty welcome to Hyderabad. *It* would have been to me, and to all my people a matter of much regret and disappo- intment if the occasion of my installa- tion had not been graced by your Ex- cellency's presence I am sure we owe this honour to your Fxcellency's well- known solicitude for the welfare of the State as well as to your Excellency's personal kindness to myself, of which I have recently received proof which I shall never for*g*et.

I assure your Excellencies I am deeply sensibie of both I hope your Excellencies will accept my warmest thanks for having incurred the trouble and fatigue of a long journey in or- der to honour me on present occa- sion The event augurs well for the future of my Government, and *I* ac cept it joyfully as a fresh token of the amicable and kind relations which have always subsisted between the *British* Government and my predecessors in this State The advice which your Excellency has been kind enough to offer me I accept with the greatest sincerity I shall endea vour in all matters that concern the prospects and prosperity of this *state* to consult the wishes of your Excellency and of the Government of which your Excelleucy is the honoured head I am sure that in doing so I shall be consulting the best interests of my self and my subjects. I hope your Excellency will take an early opportunity of con veying to her Majesty the Queen Empress of India the sentiments of friendship and devotion which I entertain towards her Imperial throne.

On the conclusion of the address the Governor of Madras and the Commanders in-chief in India and of Madras advanced in succession and offered their congratulations to his Highness. *Uttur* and *pan* having been distributed, the Dur ber terminated, the Viceroy being driven to Bolarum amid the usual ceremony.

Although no official announce- ment was made, it was generally known at the Durbar that Meer Liak Ali has been appointed Mi- [illegible]. The Nizam wrote to the [illegible] that Meer Li- [illegible] and [illegible] est. The [illegible] conferred by his [illegible] the Nawab at three o'clock [illegible] afternoon. His selection gives the utmost satisfaction, and there are great rejoicings in the city at the appointment It is stated that there will be a friendly Coun- cil, which will be appointed by his Highness.

A banquet was given this even ing at the Nazam's Palace, and the city was illuminated on a sca- le seldom witnessed in this coun- try.

वऱ्हाड

नुकत्याच प्रसिद्ध झालेल्या तारांच्या बातम्यावरून कळतें कीं चादा रेलवेची हल्लींची योजना रहित होणार. रिजन्सीच्या तर्फेनें नवाबबुशिदद्वला यांनीं लंडन येथिल नुकत्याच झालेल्या' निजाम ग्यारेंटीडस्टेट रेलवे कंपनी' चे सेक्रेटरी मि. बशटन यांस असे कळावेलें आहे कीं ह्या रेलवेच्या संबंधानें मि. अबदुलहक यांनीं व तिच्या दुसऱ्या पुरस्कर्त्यानीं जें केलें आहे तें आम्हांस कबूल नाहीं.

उमरावतीस पूर्वी असलेले असि० कमिशनर मेजर लडलो जे शिकंदराबाद येथें कन्टोनमेन्ट माजिस्त्रेट हजार रुपये पगारावर होते त्यांस सोळाशें रुपये पगारावर हैद्राबादेस न्यायाधीश नेमिलें आहे. पण त्यांच्या जागेवर वऱ्हाडांतील असि० कमिशनरचे हक्क मारून छावणी नसराबाद येथील बजार मास्तर कप्तान थारनटन साहेब यांची नेंमणूक कां झाली हें कळत नाहीं.

यवतमाळ येथील अक्याची मि. आल्लिमुद्दीन हुसेन यांनीं आपली सहा महिन्याची रजा रद्दकेल्यामुळें ते अकोलें येथें लवकरच येऊन कामावर रुजूं होतील असें कळतें.

या जिल्ह्यांतील अपकारीचा मक्ता यंदा एकंदर १,३३,९७१ रुपयांस दिला गेला दारू, गांजा, अफू इत्यादि मादक पदार्थांचे मक्ते तेजीवर आहेत ही गोष्ट देशाच्या सुस्थितीस अपाय कारक आहे.

बारशी टांकळी येथें तारीख ९ रोजीं रात्रौ मोठा खाना मि. हिगिन्स साहेब ए. इंजिनियर यांनीं जिल्ह्यांतील साहेब लोकांस दिल्याचें समजतें.

अकोट व जळगांव या दोन ठिकाणचीं दिवाणीं कोर्टें मोडुन दोन्ही तालुक्यांस मध्यवस्तीचें स्थान तेल्हारा समजून तेथें एकच कोर्ट स्थापन करून त्यांत दोन जज्जानीं नियमित रकमेपर्यंत छोटेबडे चलवावेंत मोकद्दमे असें घाटत असल्याचेंसमजतें. असें करण्यांत सरकारचा काय फायदा अगर रयतेची काय सोय निघत असेल हें समजत नाहीं. आमचे मतें तालुक्यामागें जसा एक तहशिलदार तसाच एक मुनसफ असणें रास्त दिसतें.

जळगांव येथील निद्रिस्थ झालेलें दिवाणी कोर्ट तारीख १ फेब्रूवारी पासून सुरू झालें आहे त्या कोर्टाचा दिवाणी अधिकार तूर्त ५०० रुपयापर्यंत ठेविला आहे. वरील मोकद्दमे ५००० रुपये पर्यंत खामगाव येथें अ कमिशनरचे कोर्टांत चालतील.

मे. फिटस साहेब असिस्टंटकमिशनर हे [illegible] रजा पुरी [illegible]वींच [illegible]

[illegible]

मेजर मेकंझी साहेब [illegible] विलायतेहून रजेवरून परत येऊ[illegible] कामावर रुजू होतील. मग मि. [illegible] साहेब हे कोठें जातील पाहावें.

वाशीम ता० ७।२।८[illegible]

मे. ज्यु. क. सा. यांची स्वारी ता. २ रोजीं येथें येऊन ता. ७ रोजीं येथून मंगरूळाकडेस गेली. यांचे समागमे वकील मंडळी बरीच आहे व उमरावतीचे प्रमोदसिंधूचे मालक रा. रा. चिंतामण रामचंद्र हे ही फिरत आहेत.

मे. डे. क. सा. व अ. क. सा. यांच्या स्वाऱ्या ता. २ रोजीं येथें येऊन आज रोजीं बाहेर फिरावयास गेल्या.

येथें आज बरेच दिवसापासून [illegible] स्थापना झाली आहे व तिची दर रविवारीं सभा भरत असते. त्याप्रमाणें ता. १ रोजीं सभा भरली होती ते समयीं रे. ज्यु. क. सा. यांचे समागमे असलेली वकील मंडळी व शिरस्तेदार व नवीन आलेले तहशिलदार वगैरे मंडळी बरीच जमली होती. नीत्य क्रमाप्रमाणें सभेचे काम आटपल्यावर सभे पैकीं कांही मेंबर लोकांचे विनंतीवरून रा. रा. देवराव बाबा वकील यांणीं थोडक्यांत फार चांगलें व्याख्यान दिलें व सभेनें त्यांचे आभार मानले.

मे. ऐ. इंजिनियर सा. यांची स्वारी यवतमाळाहून येथें येऊन पुन्हा परत गेली.

येथील डे. ए. इ. सा. हे दोन महिन्याच्या रजेवर गेले व त्यांचे काम येथील हेड मास्तर रा. रा. पुरुषोत्तमराव केळकर हे [illegible]क्टिंग पहात आहेत.

[illegible] येथील पो. इ. [illegible] नरसय्या यांस कांहीं जरूरीचे कामाकरितां उमरावतीस मे. इ. ज्य. सा. यांनीं बोलावल्या कारणानें त्यांचे जागेवर रिसवड येथील ची. का. मे. आगाज्यास यांस आक्टिंग नेमिलें आहे.

यवतमाळ ता. ८।२।८४

मेहर[illegible] कमिशनर साहेब बहादुर यांचा मुकाम याठिकाणीं ४ दिवस पावेतों होता. या वेळांत सर्व आफिसांची तपासणी करून व येथील शाळेंतील वार्षिक बक्षिसें वाटण्याचा समारंभ भूषित करून ता ४ माहे मजकुरी स्वारी वणी तालूक्याकडे चालती झाली.

सदर ता. ४ रोजींच मे. डे. क. अ. क. व सु. पोलीस यांच्या स्वाऱ्या दवऱ्यावर गेल्या.

मे. टी रंगराव साहेब अक्याची हे ता. ३१ जानेवारी रोजीं येथें दाखल झाले. व ते आपले काम ही पाहूं लागले.

वर्तमानसार.

चालू ह्मणजे १८८४ सालाबद्दल या होणाऱ्या मात्रिक्युलेशन परीक्षेत कानडी भाषेत पहिल्या नंबरच्या विद्यार्थ्यास ६० रुपये किंमतीचें पोलिस प्राइस (इनाम) देण्याचा ठराव झाला आहे.

[illegible] वर चोऱ्या होण्या [illegible] कळते.

[illegible] होण्याचे पूर्वी व [illegible] तांबड्या रंगाची [illegible] यांचे लक्षांत आहे. [illegible] कां पडते अशाबद्दल [illegible] निरनिरा- [illegible] जवळ [illegible] बेटांत [illegible] असावा असें कां हीकांचे मत पडलें. विलायतेंतील ज्योतिषशास्त्रासंबंधानें शोध करण्याकरितां [illegible] सभा आहे त्या सभेपुढें या बाबतींत नुकतांच एक निबंध वाचला. निबंधकाराची कल्पना आहे कीं आकाशातून जे धोंडे खालीं पडतात. त्या धोंड्याची बुकी आकाशांत प्रसृत झाली असल्यामुळें सूर्याचे तेजानें पहाटेस व संध्याकाळीं इतक्या तांबड्या रंगाचा प्रभा पडते.

हल्लीं पसार झालेलें इल्बर्ट बिल याचे नवीन नांव "फौजदारी कामें चालविण्याच्या रीतीची सुधारणा करण्याचा सन १८८४ चा कायदा" असें ठरलें असून त्याचा अंमल येत्या मे महिन्याच्या १ तारिखेपासून सुरू व्हावयाचा आहे. हा कायदा गेल्या सरकारी ग्याझेटांत छापून प्रसिद्ध झाला आहे.

केरो येथील आठवितांच्या तारेवरून कळतें कीं खेदीव यांनीं जनरल गार्डन यास सौडनचे गव्हरनर जनरल नेमून त्यांस त्या संबंधी हरतऱ्हेचा व पूर्ण अधिकार दिला आहे.

गेल्या तीन वर्षांत सोलापुर जिल्ह्यांत युरोपियन लोकावरील फौजदारी खटले माजिस्ट्रेटकडे सुमारे १०-१२ आले होते. व त्यापैकीं, एकच खटला काय तो सेशन कमीट झाला होता.

ने० आ०

टांकसाळ गेल्या आठवड्यांत येथील टांकसाळेंत ३७,९२,५५० रुपयांची चांदी पूर्वीची शिलक होती, व २४४६८ रुपयांची नवी आली पैकीं १९,८०,०१४ रुपयांचे नाणें पाडून दिलें, व ३१८९००० रुपयाची सध्यां शिलक आहे. या शिवाय ९९,७७२ रुपयांची खाजगी व्यापाऱ्यांची चांदी परिक्षेकरितां येऊन पडलीच आहे.

खजीना इकडील सन १८८३।८४ या सालांत विलायतेस एकंदर १६२०००००० रुपये रवाना व्हावयाचे. पैकीं तारीख २६ जानेवारी पर्यंत १३,८१,२१,००० रवाना झाले. व २,४८,७९,००० इतकेच काय ते पाठवावयाचे राहिले आहेत.

दिन्यू स्टाफर्डशायर कोल कंपनीचें दिवाळें वाजलें अशी तार आली आहे. कांकडा अजून कळला नाहीं.

पंडिता रमाबाई—आमच्या महा विदुषी विलायतेच्या हवेनें नाहिंशा झाल्या आहेत. व यांस आतां आपला वैद्यकीय अभ्यास पुढें चालवितां कामा नये असें तेथील डाक्तरांनीं आपलें मत दिलें आहे, ह्मणून बातमी आली आहे. इं० प्र

गेल्या शनवार या हिंदुस्थान सरकारच्या ग्याझेटांत या बिलाचें छापून प्रसिद्धि झाली पंचांतल्या चित्राप्रमाणें या बिलाचे बाळले वगैरे झडून, निवावरची दुखणी जाऊन प्रस्तुत जरी अगदीं अस्थिपिंजर उरला आहे तरी पुढें कधीं तरी खुटखुटीत होईल अशी आशा आहे.

भयंकर पोर खेळ—वेलुर जवळ कांहीं पोरें खेळ खेळलीं. त्यांत, एक कडक्या एक फौजदार, एक मामलेदार, कांहीं पोलिस असा सर्व थाट झाला. एक लुटपुटीचा कैदीही पण आणला! पोलिस लोक करतात तसे त्याचे होहाळे ही केले! परंतु असा करण्यांत चैदास मार जरा बसून तो प्राणास मुकला! म्याजिस्ट्रटानें मामाच्या ठाराय पोरास एक महिन्याची सजा दिली.

गुणग्राहक पाहिजे—कलकत्याच्या प्रदर्शनांत आरवेची कीं ढाकाची मलमल तिचा नमूना आला आहे. दहावार्ड(२०हात) लांब, रुंद कपडा इतका बारीक तलम सुताचा आहे कीं, त्याची एकंदर घडी अगर वळकटी केली तर अंगठीच्या भोकांतून सहज जाईल! सूत पोत वगैरे सर्व इकडलें!

खरी स्वामिभक्ति—गव्हरनर जनरल लार्ड रिपन साहेब येणार तेव्हां त्यांच्या आगमन सत्कारार्थ मद्रासेंत पाछयाच्या दिवाणखान्यांत टोलगंग सभा भरली होती. सर टी. माधवराव अध्यक्षस्थानीं होते. सभेंत असें ठराव झाले कीं लाट साहेबांचे घोडे वाढून चोहोंकडे वाटावे व नामदार साहेबांचा रथ मनुष्यांकडून ओढवावा. आणखी स्वामिभक्ति ती काय दाखवावयाची.

कलकत्याच्या प्रदर्शनास आजतागाईत एकंदर ३,१०,४४६ मनुष्यें पाहण्यास गेली!

माधी विषयीं असें ह्मणतात तो अन्न मात्र ४० वर्षांचा असून रंगानें आमच्या लोकांसारखा आहे व कांहीं उंच असून पिंड खबरदार आहे

गुप्त प्रकरण—हिरातचा रुशियाचा एजंट (डिक्तार) म्हद सादिकखां काबुलास आला आहे ह्मणून चोर बातमी आहे

बायकांची गणती—अमेरिकेच्या युनायटेड स्टेट्स नामक भागात ग्रंथ कर्त्याची संख्या एकंदर १,१३१ आहे, पैकीं ३२० बायका आहेत. नृत्य संगीत इत्यादिमध्यें कुशल असा १३,१९१ आहेत. वैद्यकीचा धंदा करणाऱ्या २,४३२ आहेत, शाळांतून शिकविणाऱ्या १,९४,३७५ आहेत. २,९०५ न्हाव्याचा धंदा करितात! ८१ हजार शिंपिणी आहेत. [शिंप्याच्या बायका नव्हत.] ३,४५६ बाई मारणें, छापणें, लाहिणें इत्यादि छापखान्याचे काम करणाऱ्या आहेत. जवळ जवळ ३०० बायका 'विविधज्ञान विस्तार' सारखीं मासिक पुस्तकें चालवितात! अमेरिकेंचे वेडे सगळेच अजब

काबुलच्या अमिराचा बंदुका तयार करण्याचा कारखाना मोठा उत्सासानें चालला आहे ह्मणून ऐकता.

बर्फांत मेला—आर्थर स्वाफर्ड नांवाचा एक इंग्रज शिकारीला रानांत गेला होता, तों बर्फ पडूं लागलें. ह्मणजे आपल्याकडे पडतात त्याहून मोठाल्या धोंड्यांची वृष्टी झाली. तिच्या खालीं सांपडून मरण पावला. यात खाव ना [illegible] एक आसला आले होते. तेही पण बर्फाच्या सपाट्यांत सांपडून मेले!

वर्तीहार.

आग्डोग्ढर येथें एक मोठी सभा झाली, यावेळी लार्ड लारेन्स यांनीं लॉर्ड रिपन साहेबांची हिंदुस्थानांतील पाळिति (राज्यरीति) वाखाणून तत्संबंधानें भाषण केलें.

जनरल ग्रिवस साहेब यांच्या सैन्याची कत्तल झाली. एक देखील इजिप्शन शिपाई बांचला नाहीं व त्या पैकीं एक युरोपियन मेहेदीच्या लोकांनीं कैद करून नेला आहे असें एक इंग्लिश पत्रकर्ता खारटोम येथून आलेल्या एका 'नन'च्या सांगण्यावरून लिहितो.

चालू महिन्यापासून गायकवाड सरकारांनीं एक स्टेटबांक काढली आहे.

ड्यूक ऑफ कानाट ता० ७ मिनहूस आग्रा येथें येऊन रक आठवड्यापर्यंत तेथील लेफ. गवरनरचे क्यांपांत रहाणार.

लिस्बन शहरांत ता. २२ डिसेंबर रोजीं पहाटेस मोठा आवाज होऊन भूकंपाचा धक्का बसला. गाढ निद्रावश झालेले लोकही त्या आवाजासरसे जागे झाले.

जर्मनी व रशिया यामध्यें लवकरच लढाई होण्याचें चिन्ह दिसत आहे असें मद्रासचे गवरनर ग्रँटडफ यांस खासगी तार आली आहे असें मद्रास मेलवरून समजतें

मि. ग्लाडस्टोन साहेब, नुकताच झालेल्या त्यांच्या वाढ दिवसाच्या समारंभा प्रीत्यर्थ, मानपत्र देण्याचे लंडन येथें रहाणारे एतद्देशीय लोकांनीं ठरवून सभा भरविली होती अध्यक्ष स्थान मि. डी. पी. कामा यांनीं स्वीकारिलें होतें. सु. प.

कागल व कोल्हापूर प्रांतांत कांहीं यांत्रिक कारखाने काढण्याचा श्री० आबासाहेब कागलकर यांचा फार दिवसांचा विचार असून तो तडीस नेण्याबद्दल त्यांची आज बरेच दिवस खटपट सुरू आहे. थोड्या दिवसांपूर्वी त्यांनीं संस्थानाच्या खर्चानें कलकत्याच्या प्रदर्शनास कांहीं चतुर व कारागीर लोक पाठविले असें समजतें. या लोकांनीं तेथें जाऊन कांहीं यंत्रांची पूर्ण माहिती करून घ्यावी, व कांहींची अर्धवट करून घेऊन चांगले नकाशे वगैरे काढून घ्यावे असें ठरविलें आहे. आबासाहेबांचा हा स्तुत्य कित्ता दक्षिणेंतील इतर संस्थानिक वळकतील तर त्यांच्या संस्थानांचें व त्यां या बरोबर निदान दक्षिण हिंदुस्थानचे तरी पुष्कळ हित होणार आहे.

येथल्या एका आमच्या "हितेच्छूनें" मोठ्या परिश्रमानें पुष्कळ ठिकाणीं चौकशी करून असें काढलें आहे कीं, केसरीची सुलक वर्गणी ती सुद्धां पुष्कळांस वेळच्या वेळीं भरावीशी वाटत नाहीं. मंगळवारच्या मंगळवारी केसरी केव्हां येईल याची उत्कंठेनें वाट पहायाची, पण रुपया भरण्याचे दिवस आले कीं झाले अस्वस्थ! 'हितेच्छू' च्या ह्मणण्याप्रमाणें अशी स्थिति असेल यांत कांहीं संशय नाहीं, व अशा लोकांस उद्देशून दोन कडक शब्द लिहिणेंही अन्याय्यानें होणार नाहीं. तथापि "हितेच्छूनें" केलेली या पत्राची मोठी तारीफ यांतच येणें थोडे कसलेसेच दिसतें ह्मणून तिच्या बरोबर वर्गणीदारांस त्यानें केलेला सदुपदेश ही देवलाच्या खणांत घालून ठेवावा लागला.

के.

नोटीस.

रा. रा. नत्थुसा बुढीसा रंगारी रहाणार बाळापूर यांस.

भवानीसा तुकासा रंगारी दुकान बाळापूर व. बळिराम यांजकडून नोटिस देण्यांत येते आहे कीं ता० २८ जानेवारी सन १८८४ इसवीचे वऱ्हाडसमाचारांतून, आपण नोटिस दिली त्याचे उत्तर खालीं लिहिल्याप्रमाणें.

१ सालबंदीचे रोख्याबद्दल ८०० रुपये तुह्माकडून येणें त्यांत तुह्मी जो कांहीं वसूल दिला तो खात्यांत जमा आहे बाकी राहिले रुपये ते करारशीर तुह्माकडून न आल्यास योग्य कोर्टांत तजवीज करूं.

२ गहाण खताबद्दल रुपये ४०० येणें आहे त्यांत व्याजाबद्दल ७२ रुपये वसूल दिला ह्मणून लिहितां त्यांस तुमचे लिहल्याप्रमाणें मुळींच आह्मांस वसूल पावला नाहीं जो विलंब कहीं वसूल दिला तो हिशोबी जमा आहे बाकी राहिले रुपयांची व्यवस्था लवकर करावी नाहीं पेक्षां फिर्याद करून रुपये घेण्यांत येतील.

३ त्या नंतर कापडाचे संबंधानीं तुमचे कडेस पुष्कळ बाकी घेणें निघते हिशोब करून घेण्या विषयीं तुह्मास पुष्कळ वेळां ह्मटले असतां तसें तुह्मी न करा[illegible] मि० [illegible] कारन आह्मांस नोटिस दिली फार [illegible] आहे हल्लीं हिशोब करून निकाल करून घेण्या विषयीं आमचे कडून कांहीं हरकत नाहीं हा नोटिस पावल्यापासून ८ आठ दिवसांचे आंत तुह्मी आपला विश्वासूक संभावित मनुष्य आणून त्याचे हातानीं हिशोब करून आमचे सर्व रुपयाचा निकाल करावा तसें न केल्यास आह्मी तुह्मावर फिर्याद करूं.

४ वह्या आमचे येथें आहे ह्मणून लिहिलें त्यांस वह्या तुह्मी आपल्या घरीं घेऊन जात होते कधींच दुकानावर ठेवीत नव्हते या वह्या तुमचे जवळच आहेत सायंकाळीं बाजार करून आलावर रहित माल आमचे दुकानीं ठेवीत होते त्याप्रमाणें दोन लहान गठड्या ठेविल्या आहेत त्यांत काय माल आहे तो आह्मांस माहित नाहीं दिपवाळी पासून पूर्वीप्रमाणें हाटबाजार न करितां बिनाकारण आमचे येथें गठड्या पडूं दिल्या आणि तुह्मीच नोटीस देतां हे फार अपसोसाची गोष्ट आहे आमचे रुते बाकीचा निकाल करून गठड्यांत जे कांहीं कापड आहे तें घेऊन जावें. सदहू मुदतींत हिशोब करून निकाल न केल्यास आह्मी तुह्मावर नोटीशीचे खर्चासह फिर्याद करून रुपये घेऊं कळावें तारीख २ माहे फेब्रुवारी सन १८८४

(सही) भवानीसा तुकासा रंगारी प्रमाणें बाळापूर दस्तुर बाळकराम रामजी गुमास्ते.

हें पत्र आकोला येथें कै० वा० खंडाजी [illegible] व बाळाजी यांचे "वऱ्हा[illegible] मराठी मासि[illegible] छापखान्यांत नारायण खंडेराव [illegible] स्थानाच्या राज्यकर्त्याचे [illegible] तुणीशीं पूर्ण सरळपणे [illegible] पून प्रसिद्ध केलें.

वऱ्हाडसमाचार.

THE BERAR SAMACHAR

VOL XVIII. AKOLA MONDAY FEBRUARY. 18 1884

वर्ष १८ अकोला सोमवार तारीख १८ माहे फेब्रुवारी सन १८८४ इ० अंक

वऱ्हाडसमाचाराची किंमत.

	रु०
वर्षाची आगाऊ	५
सहामाही ,,	३
साल अखेर	७
किरकोळ अंकास	०४
डांक हांशील.	
वर्षाचे आगाऊ	०१३
सहामाही	०८
साल अखेर	१०८

नवीन वर्गणीदार होऊं इच्छिणारे लोकां कडून आगाऊ वर्गणी यावी म्हणजे पत्र सुरूं केलें जाईल.

नोटिसीबद्दल.

१० ओळींचे आंत	१
१० ओळींपुढें दर ओळीस	०१०६
तीच नोटिस दुसरे खेपेस	०१
[illegible]र्यंत दर ओळीस	०४
,, ,, [illegible]सरे खेपेस	०३

WONDERFUL SARSAPA-RILLA!

This preparation containing all the medical properties of the valuable drug Sarsa, combined with some other useful ingredients, is *guaranteed* to cure obstinate skin diseases, syphilitic eruptions, constitutional syphilis, loss of appetite Nervous and General Debility, costiveness, venerial sores, and all other affections arising from the abuse of mercury.

per bottle Rs 1 Packing As 4 Per doz Rs 11.

Specifics for Spermatorrhœa Gonnorrhœa, Gleet, Syphilis, and impotence. In bottles Rs. 2 and Rs. 4 Packing Ans 4 *Cure guaranteed* In failure the money will be returned.

CURE FOR HYDROCELE.

Guaranteed to cure cases of long standing. Warranted to be free from mercury or other injurious drugs. In pots Rs. 2 and Rs. 4 Packing Ans. 4 Per doz Rs. 21 and Rs. 40

W. Rooder and Co
Surgeons Calcutta

नोटीस

गंगारूप [illegible]नाबाई जवजे काशीराव वल्द गणपतराव देशमुख कसबे हिवरखेड यांस नोटीस देणार माधवराव गुलाबराव देशमुख पाग[illegible] आडगांव मोकदम कसबे हिवरखेड तालु[illegible] अकोट जिल्हा अकोलें या [illegible]तें असें कीं मौजे मेट [illegible] वडिलोपार्जित असून तुम [illegible]कूल नसून तुह्मी लक्ष्मणराव शिवरावचे पेन्यांतील तिसरे हिस्साचे बिरादर असून तुमचे सासऱ्यानें मौजे मनकूर व मौजे मेट चितलवाडी या दोन मेटची कैफियत त्यानें आपले नांवची सरकारांत दिल्यावरून सरकारांतून दोन्हीं मेटें तुमचे सासरे गणपतराव रामराव यांचे नांवें लागून आले ते सन १२८३ फसली पासून वहिवाट तुह्मीकरून आहांत या करितां लिहिण्यांत येतें कीं सन १२८३-८४ या दोन सालचा पैसा आह्मी अनामत ठेवण्याची सोय केली होती त्याबद्दल काय हकीकत आहे हें समजत नाहीं तो खुलासा व सन १२८५ सालापासून सन १२९३ फसली सालापावेतों नऊ वर्षांचे रुपयांपैकीं तपशील दरसाल ६०३ रुपये ऐनकाळीं पैकी १५४०८रुपयाची जमीन खालसा झाली बाकी ४४८०८ रुपयांची जमीन राहिली पैकीं २२४०४ रुपये सरकारांत घेऊन बाकी २२४०४ रुपये राहिले या प्रमाणें नऊ वर्षाचे २०१८०४ या पैकीं चिरंजीव वामनराव गोविंदराव देशमुख कसबे मजकूर यांचे मार्फत सन १२९२-९३ या दोन सालांत १३०१०६ प्रमाणें एकूण २६०३ हे रुपये वजा जातां बाकी रुपये १९९२०१ व सरकारांनीं सरफरास होऊन सरकारांत पैसा अनामत होता तो तारीख२६ माहे मार्च सन १८७८ इसवी रोजीं सरकार खजिन्यातून तुह्मांस मिळाला. आमच मेटचे रुपये ७६०३०९८९ या पैकीं आमचे बंधु हिस्सेदार मंडळीस वसूल रुपये ५६७० ०१५०६ तुह्मी दिलेंत ते वजा जातां बाकी रुपये १९३२०१०८३ हे व वरचे रुपये १९९२०१ एकूण ३९२४०११०३ ही नोटीस पावल्यापासून बारा दिवसाचे आंत वर लिहिलेले रुपये आह्मांस द्यावें व आमचे मेटचे जमिनीचे खाते ६०३ रुपयांचे आमचे नावानें करून द्यावें. मुदतीप्रमाणें न करून दिल्यास पैशास व्याज लावून दिवाणतिं फिर्याद करूं व खातेंही दिवाणांतिं फिर्यादकरून आमचे नांवें करून घेऊं कळावें तारीख१ माहे फेब्रुवारी सन १८८४ इ.

(सही) माधवराव गुलाबराव देशमुख
तर्फे कुल मुखत्यार भोजराव माधवराव देशमुख दस्तुर खुद

नोटीस.

नोटीस जान्या वल्द राघो इंगळे जात महार वस्ती मौजे [illegible] नजिक जानेफळ तालुके मेहेकर जिल्हा बुलढाणें, यांस खालीं सही करणार इजकडून नोटीस देण्यांत येते कीं तूं माझा लग्नाचा नवरा असून मजला आज १२ बारा वर्षांत आपले घरीं नेऊन नांदविले नाहींस तेव्हां पासून आजपर्यंत मी आपले बापाचे घरींच आहे व तूं मजला आपले घरीं नेऊन अन्नवस्त्र दिले नाहींस यामुळें माझे बापानें सावकाराचे कर्ज काढून मला पोसिले त्याजबद्दल दरमहा रुपये ५ पांच प्रमाणें १२ वर्षांचे ७२० रु० माझे अन्नवस्त्राबद्दल खर्च झाले तें, त्यांस देऊन तूं मला आमचे घरीं घेऊन जाण्याची तजवीज आज तारखेपासून पंधरा दिवसाचे आंत करावी याप्रमाणें तुह्माकडून न झाल्यास सदरी लिहिलेले मुदतीचे पुढें दुसरा मोतिराचा नवरा करीन मग मजवर तुझा कोणतेंहीं प्रकारचा हक्क राहणार नाहीं. कळावें. ता० १० माहे फेब्रुवारी सन १८८४

(सही) अनी मर्द जान्या महार
इंगळे व० क० हिवरखेड
ता० अकोट जि० अकोलें
इचे हातची नि० बांगडी
द० महादेव कासी आपा
व० तेल्हारे.

वऱ्हाडसमाचार.

मिती माघ वद्य ७ शके १८०५

निजाम सरकारच्या राज्याभिषेकाचा समारंभ.

हा समारंभ चौमहिला नांवाच्या राजवाड्याच्या दिवाण खान्यांत झाला. आजपर्यंतों जे जे निजाम होऊन गेले त्या सर्वांचे गादीवर बसण्याचे समारंभ याच वाड्यांत झाले. ही इमारत दिल्ली शहरच्या संगमरवरी इमारती प्रमाणें सुशोभित दिसते पण ती केवळ चुन्याची बांधलेली असून तीवर नकशी काम कांहीं एक नाहीं व एकंदरींत तिची रचना बुध्या फार साधी ठेविली आहे. त्या ठिकाणीं सर्व दिवाणखान्यांभर पिवळ्या रंगाचे गालिचे आंथरले [illegible] भिंतीशी एक उंच सिंहासन तयार केलें होतें व त्यावर चढण्या करितां तीन पायऱ्या केल्या होत्या. त्या सिंहासनावर जांभळ्या रंगाची सुंदर मखमल आंथरून त्यावर मोठाल्या सुवर्ण जडित दोन खुर्च्या ठेविल्या होत्या. निजाम सरकार गादीवर बसण्या पूर्वीं व्हाइसराय साहेब व निजाम सरकार या उभयतांस बसण्या करितां या पेक्षां जरा लहान दोन खुर्च्या त्या तक्ता पुढेंच ठेविल्या होत्या. वरचे बाजूस सुंदर भरजरीचे छत दिले असू[illegible] बाजूनें सुवर्णाचे व चांदी[illegible] व छताचे दोहोंबाजूस ल[illegible]ळ्या रेशमी कापडाचे [illegible]न पांढऱ्या रेशमाची झालर लावली होती. सिंहासनाचे उजव्या व डाव्या बाजूस अर्ध वर्तुळाकार खुर्च्या ठेविल्या होत्या. व्हाइसराय साहेबांची स्वारी बोलारम येथून नऊ वाजतां निघून राजवाड्याजवळ सुमारें साडे दहा वाजतां आली. तेव्हां मि० डुरंड फारिन सेक्रेटरी मि० प्रिमरोझ, प्रायव्हेट सेक्रेटरी, लार्ड विलियम बेसफर्ड, मिलिटरी सेक्रेटरी, फारिन खात्यापैकी करलन हंडरसन व त्यांचे हाता खालील मंडळी, मेजर जनरल सर चार्लस सकीज आणि ब्रिगेडियर जनरल सर चार्लस गो इतकी मंडळी असून निजामाचे तर्फेनें हैदराबादचे मुख्य सरदार नबाब शमसुलउमराव अमीर कबीर खुरशिदजहा हे होते. हा सर्व समाज राजवाड्याजवळ आल्यावर पुढें लिहिल्या क्रमानें एक एकजण राजवाड्यांत आले. प्रथमतः मि० डुरंड फारिन सेक्रेटरी आणि व्हाइसराय बरोबरची दुसरी मंडळी नंतर व्हाइसराय; त्यांचे मागून मेजर जनरल, रेसिडेंट व त्यांचे हाता खालील लोक, खुद्द निजाम सरकार व ब्रिगेडियर जनरल. सिंहासनाचे डावेकडचे बाजूचे खुर्च्यांवर व्हाइसरायचे जवळ मद्रासचे गव्हरनर, सर डोनाल्ड स्टुअर्ट, सर फेड्रिक राबर्ट, मुंबईहून आलेले जनरल आनाली आणि क्याप्टनडीन आदिकरून मंडळी बसली होती. उजवे बाजूस निजाम सरकारचे जवळ रेसिडेंट, नबाब सालरजंग वगैरे सरदार मंडळी बसली होती. मागचे बाजूस सुमारें तीस सभ्य स्त्रिया बसल्या होत्या. सर्व मंडळी आपल्या जागीं जातांच ब्यांड सुरू झाला व व्हाइसराय सन्मानार्थ ३१ तोफांची सलामी झाली. नंतर व्हाइसराय यांनीं उभे राहून निजाम सरकार उपदेश पर असें संभाषण केलें ते म्हणाले निजाम साहेब, आपणास आपल्या संस्थानाचा कारभार पहाण्याचा पूर्ण अधिकार देण्या करितां हिंदुस्थानची बादशाहिणी महाराणी सरकार यांच्या वतीनें आज मांझें येथें येणें झालें यामुळें मला फारच आनंद झाला आहे. ह्या कामा करितां मी हैदराबादेस यावें अशी आपल्या मनतील उत्कंठा थोड्यादिवसापूर्वीं मला कळल्यावर आपल्या विनंतीस मान द्यावा असें माझेही मनांत फार आलें; कारण आपल्या बोलण्यावरून ब्रिटिशसरकाराविषयीं आपली निष्टा व त्याच्या खऱ्या स्नेहभावाविषयीं आपला विश्वास मला स्पष्ट दिसून आला. हैदराबादेस येणारा मी पहिलाच व्हाइसराय आहे आणि या प्रसंगीं माझे येण्याचे योगानें ह्या संस्थानच्या राज्यकर्त्यांचे हिंदुस्थानच्याबादशाहिणीशीं पूर्ण सख्यत्व

आहे असें लिहून घेतें वर्ढें नव्हे तर राणी सरकारला निजाम सरकारांच्या या-णा विषयीं किती कळकळ आहे हें ही स्पष्ट दिसून येतें आपण अज्ञानावस्थेंत असतांना पुष्कळ वर्षेंपर्यंत आपल्या संस्थानाचा राज्य [illegible] कीं एका श्रेष्ठ [illegible] शिवाय आपल्या पदे [illegible] ती गृहस्थ फार [illegible] अनेक प्रकारचीं कामें [illegible] योग्यता होती व आपल्या हितावी [illegible] फार कळकळ असल्यामुळें आपण लहान असतांना आलेल्या सर्व अडचणी सोसून त्यांनीं ह्या संस्थानचा राज्यकारभार फार उत्तम रीतीनें चालविला याकरितां आपण व ब्रिटिश सरकार यांनीं नेहमी त्यांचे आभार मानिले पाहिजेत. आपण अज्ञान असतां सर सालरजंग यांनीं अनेक प्रकारानीं राज्यव्यवस्था व वसुलाची आणि न्यायाची व्यवस्था सुधारण्याकरितां पुष्कळ खटपट केली, आणि त्यांचे मरणसमयीं ही आणखी दुसऱ्या पुष्कळ गोष्टी विषयीं सुधारणा करण्याचे विचार त्याचे मनांत घोळत होते. आणि आपण वयांत आला ह्मणजे आपणास मुखत्यार देण्यास ते चांगले उपयोगी पडतील असें आह्मास वाटत होते; पण ज्यावेळीं त्यांची मदत असण्याचें अतिशय जरूरीचें होतें अशावेळीं तुह्मापासून त्यांस घेऊन जाण्याचें ईश्वरास आवडलें हें फार वाईट झालें. आजच्या प्रसंगीं ते आपल्यामध्यें नसल्यानें ह्या समारंभास ही सर्वाच फिकेपणा आला आहे. परंतु अ[illegible], यांनीं केलेलीं कामें अद्याप कायम आहेत आणि आपलें मंत्रिमंडळ यांनीं घालून दिलेल्या नमुन्याप्रमाणेंच पुढील राज्यपद्धतीचें अवलंबन करितील असा आह्मास भरंवसा आहे.

आतां, निजाम सरकार, आपण राज्यकारभार कोणत्या तऱ्हेनें चालवावा याबद्दल दोन गोष्टी आपणांस मला सांगावयाच्या आहेत. आपण आपल्या संस्थानांतील वसुलाच्या उत्पन्नाकडेस लक्ष द्या. ज्या राज्यांत वसुलाची अव्यवस्था असते तें राज्य नष्टदशेस प्राप्त होतें. पैशाच्या कामांत तर निष्काळजीपणा व उधळपट्टी केल्यानें प्रथमतः लोकांवर जबर कर बसवावे लागतात; मग देश व लोक हळूहळू दरिद्री होत जाऊन राष्ट्राला जबर व्याजानें कर्ज काढावें लागतें आणि शेवटीं त्याचें दिवाळें निघतें. खर्च बेताबताचा असून कर यथायोग्य बसविले असले तर देशाची संपत्ति वाढत जाऊन त्याची उत्तरोत्तर भरभराट होते. वसुलाची चांगली व्यवस्था असणें हा एक हिंदुस्थानामध्यें चांगल्या राज्यव्यवस्थेचा पायाच होय; आणि ही व्यवस्था जर चांगली नसली तर राज्यात अडचणी येतात व प्रजेस विपत्ति होतात. आणखी माझें असें सांगणें आहे कीं सर्वांत खरा आणि सारखा न्याय मिळेल याकडे आपण फार लक्ष द्यावें. न्यायाधिशांविषयीं जर लोकांचे मनांत कधींही संशय येणार नाहीं व ते न भितां जें खरें पुढें येईल त्या प्रमाणें न्याय करितील तर प्रजेवर राजाचे फार उपकार होतील व ह्याचें आसपासचें प्रांत तीच लायकी मोठें आश्चर्य वाटेल किंबहुना कल्याण सारिखें राजाच्या मुकुटांत शोभणारें दुसरें रत्न नाहीं आणि हेंच रत्न आपल्या मुकुटांत विराजित होवो असें [illegible] इच्छितों. आपणांस मोठें अवघड काम करावयाचें आहे; व आपल्या हातें ह्या गोष्टी समोरें येणार आहेत. त्याचें हिताहित आपल्या शहाणपणा, उद्योग, व मनाचा निग्रह यांवर अवलंबून आहे. आपण आपल्या संपत्तीला, वैभवाला, आणि आपणांभोंवती जे स्तुतिपाठक जमा होतील यांचे स्तुतिपाठांस न भुलता केवळ बाह्यात्कारी शक्ति दाखविण्यांतच संतोष मानूं नका अशी माझी आपणांस विनंती आहे. आपला देश आबाद आहे; आपले राज्यांत संपत्तीची साधनें अनेक आहेत; व लोक संख्या ही पुष्कळ आहे पण या पैकीं एकाही गोष्टीच्या योगानें आपणास अहंकार वाटूं नये. आपण तरुण आहांत व साहजिकच आपणांस अनेक मोह प्राप्त होतील पण त्यांस शरण जाऊं नका. आपल्या मनांतील उद्देश सर्वदा थोर असून आपल्या हातून कृत्यें ही मोठींच झालीं पाहिजेत.

हिंदुस्थानांतील संस्थानिकांमध्यें आपलें नांव गाजावें अशी आपली इच्छा आहे तर त्यास उपाय हाच कीं आपलें राज्य न्यायानें चालवा आणि लोक आनंदानात ठेवा. आपल्या पूर्वजांवर व आपणावर आपल्या लोकांची निष्ठा आहे हें उघड आहे पण ती सतत कायम राखून दिवसानुदिवस लोकांची अधिकाधिक प्रीति संपादणें हें आपणाकडे आहे. ईश्वरानें ही प्रजा आपले सत्ते खालीं दिली आहे त्याचा हेतु हा नव्हे कीं आपणास त्यापासून केवळ सुख व्हावें व त्याचा आपण गर्व वाहावा; तर आपण त्यांचें कल्याण करावें व ईश्वरास मोठेपणा द्यावा ह्याच उद्देशानें ती त्यानें आपल्या स्वाधीन केली आहे. त्यांचें कल्याण हेंच आपलें खरें सौख्य आणि त्यांचे समाधान हीच आपल्या राज्याची बळकटी. हलक्या गोष्टिकडेस लक्ष न देतां थोडक्यांत तृप्ति मानूं नका आपल्या पूर्वजांच्या इतिहासाकडेस लक्ष देऊन अशी उमेद धरा कीं आपल्या कारकिर्दीत लोकांचे कल्याण झाल्यामुळें ते आपणास आपल्या मागें दुवा देतील. हें काम खरोखर फार अवघड व जिकिरीचें आहे ह्मणून या कामीं आपणास मदत देण्याकरितां ब्रिटिश सरकारनेहमीं तयार राहील हें मी आपणास सांगतों. आपला आणि इतर संस्थानांच्या संबंधानें ब्रिटिश सरकारचा हाच उद्देश आहे कीं त्यांत राज्यव्यवस्था चांगली असून लोक सुखी असावेत. अशा कामीं जेवढी ह्मणून मदत आह्मास देतां येईल तेवढी आपण आह्मापाशीं मागावी. हिंदुस्थानांतील नेटिव संस्थानें कायम ठेवावीत हा ब्रिटिश सरकारचा मुख्य उद्देश आहे आणि मला वाटतें कीं हीं संस्थानें असल्यानें त्याचा फार फायदा आहे. ज्या सरकाराच्या तर्फेनें मी आज येथें आलों आहे त्या सरकारची मुख्य इच्छा अशी आहे कीं आपलें राज्य व्यवस्थित आणि मजबूत असावें; आपल्या वसुलाचे कामाची चांगली व्यवस्था असावी; आपण कर न्यायानें वसूल करावेत; आपल्या राज्यांतील बडे लोकांची आपणावर निष्ठा असावी आणि आपली प्रजा संतुष्ट राहावी. आपण कोणत्या प्रकारें राज्य चालवितां ह्याकडे महाराणी सरकारचें मोठ्या कळकळीनें लक्ष्य राहील तरी त्यांच्या मनांतील हेतु आपण पूर्ण कराल अशी आशा आहे. आतां आपणास विशेष सांगणें कांहीं उरलें नाहीं. मी आपणास आतां मसनदीवर बसवितो. ईश्वरकृपेनें आपलें राज्य भरभराटीस येवो आणि आपली कारकिर्द न्यायानेंच भूषणरूप होवो. व आपण गादीवर बसल्यापासून आपल्या संस्थानाच्या उदयकालास आरंभ होवो."

याप्रमाणें भाषण झाल्यावर व्हाइसराय साहेबांनीं निजामसरकारास मसनदीवर बसविलें. आणि ते ह्मणाले कीं बादशाहिणी राणीसरकार ह्यांच्या वतीनें मी जाहिर करितों कीं आपणास आपलें राज्याचा कारभार पहाण्याचा पूर्ण अखत्यार मिळाला आहे. यानंतर मि. डुरंड यांनीं या भाषणाचें फारसी भाषांतर वाचिलें व या अवसरांत या दरबाराचा फोटो घेण्यांत आला. मग तेथें निजाम सरकाराचे सन्मानार्थ २१ तोफांची सलामी झाली व त्याचवेळीं बोलारम आणि सिकंदराबाद येथेंही अशीच तोफांची सरबत्ती झाली नंतर निजामसरकारांनीं खालीं लिहिलें भाषण वाचून दाखविलें "आपण हैदराबादेस आल्यानें मला फार संतोष वाटला. आजचा प्रसंग आपल्या येण्याच्या योगानें जर विराजित झाला नसतां तर मला व माझे ताब्यांतील लोकांस फार दिलगिरी वाटली असती. ह्या संस्थानचें कल्याण व्हावें अशी आपली इच्छा आहे व मजवर आपलें अत्यंत प्रेम आहे ह्मणूनच आपल्या येण्याचा मान मला मिळाला हें मी पूर्ण जाणत आहे. ह्या प्रसंगीं आपण येण्याची फार तसदी घेतली याबद्दल मी आपला फार आभारी आहे. माझ्या मागें होऊन गेलेल्या निजामांचे आपणांशीं चांगलें सख्यत्व होतें ह्याचें हें एक चांगलें प्रमाण आहे. आपण कृपा करून जो मला उपदेश दिला त्याचा मी मनःपूर्वक स्वीकार करितों. ह्या संस्थानच्या कल्याणाच्या संबंधानें सर्व गोष्टीमध्यें आपली व आपण ज्या सरकारचे मुख्य अधिकारी आहांत यांची मसलत घेण्याविषयीं मी नेहमीं झटेन असें केल्यानें माझें आणि माझ्या प्रजेचें फार हित होईल अशी माझी पूर्ण खात्री आहे. माझी अशी विनंती आहे कीं हिंदुस्थान या बादशाहिणी महाराणी सरकाराविषयीं माझी निष्ठा व माझे मनांतील त्यांचे विषयींचा स्नेहभाव आपण त्यांस लवकर कळवावा."

ह्या प्रमाणें निजामसरकारचें भाषण झाल्यावर नजर नजराणे झाले व मद्रासचे गव्हरनर व उभयता सेनाधिपतींनीं निजाम सरकाराशीं थोडेसें संभाषण करून आपला आनंद प्रदर्शित केल्यावर अत्तर गुलाब पानसुपारी वगैरे होऊन दरबाराचें काम आटोपलें व व्हाइसराय साहेब आपल्या इतमामासह तेथून गेले.

ह्या दिवशीं शहरांत हा महोत्सव पाहण्याकरितां लोकांची फार गर्दी जमली होती. मोठमोठे सर्व रस्ते फारच सुशोभित केले असून दुतर्फा पलटणीचे शिपायी उभे केले होते. रात्रीं दीपोत्सव झाला तेव्हां राजवाड्यापासून थेट बोलारम पर्यंतों उत्तम प्रकारची रोषनाई केली होती. हुसेनसागर तलावावर विजेच्या दिव्याचा लखलखाट केला असून तलावांत इतके दिवे सोडले होते कीं त्या योगानें तो अभिनय दिसत होता. राजवाड्यापुढील शोभा फारच उत्कृष्ट होती हा सोहळा एकंदर सुमारें आठवडाभर चालला होता. ह्या प्रसंगीं हैदराबाद शहरीं असा थाट झाला कीं तसा युरोपखंडातील कोणत्याही राष्ट्राच्या राजधानींत क्वचितच झाला असेल. एकंदरींत सर्व गोष्टींची थोडी थोडी जरी माहिती देऊं लागलों तरी आणखी एवढाच एक निबंध होईल. ह्मणून आतां हाविषय पुराकरून ईश्वरापाशीं हेंच मागतों कीं त्यानें निजामसरकारांस आपल्या राज्याचा अप्रतिहत उपभोग घेण्यास चिरायू करावें व निजामसरकारांनीं ही आपल्या राज्यसुव्यवस्थेच्या योगानें चोहोंकडे आपली कीर्ति गाजविण्यास सतत झटावें.

The Berar Smachar.

MONDAY February, 18, 1884

THE NEW ADMINISTRATION.

If all we hear be true, [illegible] sincerely hope that it is, His [illegible] the Nizam has taken to heart t[illegible]nt. advice given him by His [illegible]lle[illegible] the Viceroy on his Installation [illegible] and in the interests and for the welfare of his subjects has determined to take an active part in the administration of affairs. With a force of character to be admired, he took prompt action and before Lord Ripon left Hyderabad he asked for the aid and assistance of competent men to look into the state of the finances of the country and we believe the Accountant General of Bombay and the *Deputy Accountant* General of *Madras* will shortly arrive in *Hyderabad* for the purpose. Truly did Lord Ripon tell His Highness that he had a great and arduous task before him, and one of the greatest and most arduous will be the putting of the finances in order, and every one who is a well-wisher of the youthful Sovereign and of his people must hail with delight the anxiety he has evinced on this point. In other respects also he has been prompt in action, and has already formed resolutions and arranged his daily task, and we trust that he will be successful in all his endeavours to promote the happiness and prosperity of his people. Great changes are talked of, but of these little is known for certain as yet, and it may take some days before the *State* machinery is put into working order again. With good and wise *Ministers* there is no reason why His Highness should not prove himself an able and enlightened ruler, and young though he be, a father to his people. He can follow no better advice than that given him by the Viceroy and let him never forget that no royal house in India has benefited more by the British than his own. *Lord Ripon* has promised him the constant support and never-failing assistance of the British [illegible]. [illegible] what better promis[illegible]

THE SPEECHES AT THE STATE BANQUET.

His Excellency proposed the health of *His Highness* the Nazam as follows:- "Ladies and Gentlemen' I have a toast to propose to you which will not need more than a few words from me to recommend it to your acceptance. The occasion is not one for making speeches, and the toast that I have to offer to you is one which I am sure will meet with a cordial reception from you, for I am about to ask you to drink to the health of *His* Highness the Nizam. (cheers) It is not only that we may express our thanks to *His Highness* for the princely and magnificent hospitality with which he has entertained us this evenig, but it is far more that we may take this opportunity of assuring him how heartily we pray that it may please God to grant him a long life and prosperous and happy reign (cheers), and that that personal Government which he has taken upon himself to-day may be so successful as *I* am confident we all desire that it should be."

The toast was drunk with cheers after which the Nizam briefly returned thanks and proposed the health of His Excellency the Viceroy and Lady Ripon.

The Viceroy then replied as follows—

"Your Highness, I am very grateful to you for having proposed my [illegible] and that of Lady Ripon, [illegible] this occasion As I said [illegible] your Highness this morning in Durbar, it has been to me a source of very great pleasure to be able to be here upon an occasion of such great historical interest, because it is the first occasion upon which Her Majesty's representative has visited Hyderabad, and also because of the interesting event which has occured to day in respect to which we all entertain a deep and earnest desire that your Highness' reign thus begun may be continued prosperously to the end. (Cheers). I can assure your Highness that so long as I hold this office, which I now fill, it will be my constant desire to afford to you and to your Government every help and assistance in my power, and I am quite sure that you will receive from the Resident here, Mr Cordery (loud cheers), the best advice and the most constant support both to your Highness and your Government, (cheers). I greatly regret that Lady Ripon is not able to be present to-night. Unfortunately she met with a slight accident two days ago, which although not of a serious character has prevented her accompanying me. I should regret her absence under any circumstances, but I regret it the more for her sake because she has lost one of the most beautiful sights which it has ever been my good fortune to witness

D. T.

CONSTITUTION OF THE NIZAM'S COUNCIL

HYDERABAD, FEB. 8

Yesterday the new Council was constituted by the Nizam with the advice and approval of the Viceroy. The Nizam is President, with Salar Jung, Khoorshed Jah, the Vikar-ool-Oomra, Saffraz Hooseinkhan Shahab Jung, Shumsher Jung, Basheer-ud-Dowlah, and the Peshkar as members, making nine in all, including the president. The members are representative men, all the great City families being represented, directly or indirectly. The powers of the Council are purely consultative. The Council is not to interfere in any way in the administrative work, but should advise His Highness and his Minister on questions laid before them.

The Nizam is making important changes in the palace arrangements. He has taken the mother of the heir-apparent, with the latter and his little daughters, together with three or four attendants and his grand-mother, to live in the palace at a distance from the zenana, which contains the ladies of the zenanas of his two immediate predecessors, with later additions. He has made regulations for the good order of the large establishment in his own absence, and that of his grand-mother. Some political importance appears to be attached to this regulation of His *Highness*, which promises to belie the predictions of those who said that the new Government would succumb to zenana influence.

Last night the Hyderabad Contingent gave a very successful ball at *Bolarum*. The Viceroy and Lady *Ripon*, the *Nizam*, Khoorshed Jah and some other noblemen were present among the guests

A handsome trophy of cannon and other military weapons were among the ornaments of the handsome mess-house.

B. G.

The Hindu patriot of the 11 Instant publishes the the following, telegram to the Statesman.—

'*Bolarum*, February 7.-There was a rumour yesterday that the Palmer lot are to be deported, that their further connection with Hyderabad politics will be entirely severed. *At* the Nazam's request, the Viceroy has sanctioned a commission of Enquiry into the fiscal condition of the State. The *Accountant* General of Bombay and the Deputy Accountant General of Bengal have been nominated to the commission for this purpose and the audit must extend back along series of years. The accounts are in a state of chaos and the only means of unravelling them is by a thorough examination. The subject is to be immediately considered by the *Nizam's* Government which will reduce jaghirs, entirely re organize the State departments, and make other extensive reductions. Captain Clerk's occupation is gone. *It* is rumoured that the Nizam will shortly lose the advice of Mr Cordery as he is leaving the Residency."

It is stated that Colonel Bradford will be appointed the British Resident at Hyderabad and in the event of his declining the post, General Watson, Resident of Baroda will fill the place.

We are informed that Major Lane, our energetic InspectorGeneral of *Po*lice, is now at Melghat, engaged in organizing the Police Force for *the* capture of Tasetia Bheel, and it is said that he will shortly succeed in capturing the rebel, who had given much trouble in Central Provinces when the Police failed to bring the man under cudgels. Great credit will be given to Major Lane, if he successfully accomplishes his mission.

वऱ्हाड

लार्ड रिपन साहेब हैदराबाद येथून जाते वेळीं निजाम सरकारांनीं आपल्या राज्यातील वसूलाच्या कामाची व्यवस्था करण्याकरितां चांगल्या चांगल्या मनुष्यांची मदत देण्याविषयीं विनंति केली. या प्रमाणें मुंबईचे अकौंटन्ट जनरल आणि बंगालचे डेपुटी अकौंटन्ट जनरल हे लवकरच तथ येणार असें समजतें.

हैदराबादचे रेसिडेन्ट मि. कारडेरी हे लवकरच हक्काच्या रजेवर जाणार असें कळतें.

मेजर ट्रेव्हर यांस एकवर्ष ९१ दिवसांची फर्लो रजा मिळाली व ते लवकरच विलायतेस जाणार.

ह्या सालची वकीलीची परीक्षा उमरावती येथें तारीख ३ सेप्टेंबर पासून ज्यु. कमिशनरचे कचेरींत सुरू होणार. परीक्षेस येऊं इच्छिणाऱ्या गृहस्थांनीं आपले अर्ज ज्यु कमिशनरकडेस तत्संबंधीं लागणाऱ्या सर्टिफिकिटा सह व फीसह तारीख १ जुलै सन १८८४चे आंत पाठवावेत.

मे डायरेक्टर साहेबाची स्वारी दर्यापुर कडेस आहे ए. इ. चे जागीं अद्याप कोणाची नेमणूक न झाल्यामुळें दोन्हीं कामें तेच पाहतात.

मि. विष्णु मोरेश्वर महाजनी यांस त्यांचे पगारापेक्षां दरमहा ५० रु. 'परसनल अलावन्स' ह्मणून अधिक देण्याची फार दिवसापासून शिफारस झाली होती ती हिंदुस्थानसरकारांनीं मंजूर केल्याचें आतां कळतें. मि. महाजनी यांस आतां बहुधा या महिन्यापासून ३०० रुपये पगार मिळेल. तेवढ्याच पगाराची आतां ए. इनस्पेक्टरी जागा रिकामी झाली आहे तरी तीच यास देऊन पगार आपले ५० रु. वाढवील असें सरेंच धोरण दिसतें.

मि- सदाशिव गोविंद दामले यांस परत वाड्यास व मि. शिवराम रघुनाथ यांस अकोलास आणि हेड. मास्तर नेमिलें. मि. शिवराम पंत यांचे मलकापुरचे जागेवर त्याच शाळेंतील मि. बुद्रुक यांस नेमिलें.

खालीं लिहिलेले गृहस्थ पोलिस खात्यांतील हायर स्टांडर्डची परीक्षा पास झाले.

मि. आर. विकाजी अ. पो. सु. मराठी आणि ऊर्दूभाषेंत.

मि. एफ. क्राफर्ड आफि. अ. पो. सु. मराठीमध्यें.

गेल्या अकटोबर महिन्यांत झालेल्या रेव्हिन्यु खात्यांतलि हायर व लोअर स्टांडर्डच्या परीक्षेचा निकाल आतां प्रसिद्ध झाला आहे तो असाः—

लॉ आणि रेव्हिन्युमध्यें

हायर स्टांडर्ड

मि. गणेश बापूजी तहशिलदार.

मि. बाळाजी राजाराम डे. क्लार्क आफ् कोर्ट.

लोअर स्टांडर्ड.

मि. माधवराव बळवंत क्लार्क आफ् [illegible] ट्रेजरी आणि लोकलफंड अकौंट म[illegible]

हायर स्टांडर्ड

मि. त्रिंबक गणेश डे. क्लार्क आफ् कोर्ट.

मि. महमद निजामुद्दीन अ. कमिशनर.

मि. महमद यासिनखान अ- कमिशनर.

मि. आत्माराम अनंत डे. क्लार्क आफ् कोर्ट

लोअर स्टांडर्ड

मि. बाळाजी राजाराम डे. क्लार्क

मि. यारमहमदखान अ. कमिशनर

मराठीमध्यें

मि. एच' ई. जे. फिटझप्याट्रिक ए. अ. कमिशनर.

हल्लींचे सेनट्रलप्राव्हीनसेसचे चीफकमिशनर मि. जोन्स साहेब बहादुर यांची प्रकृति चांगली नसल्या कारणानें ते ८ महिन्याचीं फर्लो रजा घेऊन येत्या मार्च महिन्याच्या आरंभीं विलायतेस जाणार आहेत असें ऐकतों,

रा. ब. श्रीराम भिकाजी जटार यांस वऱ्हाडच्या डायरेक्टर आफ पब्लिक इन्स्ट्रक्शनचे जागेवर कायम करण्याचें व्हाइसरा यांनीं ठरविल्याचें ऐकतों. खरें असेल तर याबद्दल आह्मी लार्ड साहेबांचे अत्यंत आभारी आहोंत.

हैदराबाद संस्थानंतील कामदार लोकांस तीन महिन्यांचा पगार बक्षिस दाखल जास्त मिळणार असें समजतें.

येथील गवळी लोक आपल्या ह्मशी मुद्दाम कल्न रात्रीस शेतांत मोकाट सोडतात त्या योगानें शेतांचें फार नुकसान होतें असा गवगवा आमचे कानीं आला आहे. शेतकऱ्यांनीं फिर्याद केली असतां त्यांस न्याय मिळेल हें खरें पण तसें करण्याची त्यांस ताकद नाहीं. ह्मशींचा जमाव मोठा असल्यामुळें त्यांस, कोंडवाड्यांत देखील त्यांच्यानें पोहोंचून देववत नाहीं.

वर्तमानसार.

जर्मनी व रशिया यामध्यें बहुतकरून लवकरच लढाई होण्याचें चिन्ह दिसत आहे.

आजी मद्रासचे गवरनर ग्रांट डफ यांस खासगी तार आली आहे असें मद्रास मेलवरून समजतें.

ज्ञा. प्र.

बंगालचा शाळा खात्याचा रपोट बाहेर पडला. शाळा एकंदर ४७.४१० आहेत. विद्यार्थी ७,२१,७४१ आहेत सरकारचा खर्च ५१ लाख आहे व लोकलफंडाचा वगैरे १[illegible]

[illegible] वाचकांस पंजाब [illegible] आठवण असेल [illegible] होऊन त्याचा नं- [illegible]ळा अर्थात वाचाव [illegible] परंतु तोंडीं परीक्षा [illegible] मार्क दिले. वर्गांत [illegible]पूर्ण मुखोद्गत आहे [illegible]

[illegible]न चार लाखांला ऐरावत ब्रेमन साहेबानें खरेदी करून नेला. तो विलायतेस पोहोंचला. तेथें त्यांस 'लंदन झू' नामक शाळेमध्यें इतर जनावरां बरावर ठेवला आहे. त्याच्या साठीं नवें घर केलें आहे. व त्यांत आपल्या देशांत आहे इतकी उष्णता ठेवली आहे. हची अमेरिकेस जावयाचा आहे.

इंग्रजांचा फैलाव–ग्रेट ब्रिटशचीं बेटें खेरीज करून एकंदर पृथ्वीवर निरनिराळ्या देशांत ४० लाख इंग्रज आहेत. हिंदुस्थानांत ८९,७९८; यांचींच वसाहतीचीं ठिकाणें (कालनी) यांत ९,८८,९३४; व पर राज्यांच्या मुलखांत २८,८१,१६७ इतके लोक आहेत; व्यापाराच्या मिषानें असतील. वा० ह०

सांगण्याचें चातुर्य— सखू, ठकू, बकू, कामा, उमा, रमा, ठमा, गमा, विमा वगैरे समवयस्क स्त्रिया आपापल्या हित गुजाच्या गोष्टी आणि नवऱ्याच्या प्रीति विलासाच्या गप्पा सांगत बसल्या होत्या, त्यांत कामानें आपली खरी हकीकत मोठ्या चातुर्यानें सांगितली. ती ह्मणालीः-- आमच्या इकडचा गुणतर ह्मटला एकच आहे. तो कोणता ह्मणाल तर कामाचा व्यवस्थितपणा वेळच्या वेळीं नियमित काम करण्याची हातोटी इकडून शिकून घ्यावी. नियमितपणा वसा अगदी इकडे आंगीं खिळून गेला आहे. दहा वाजण्याच्या आंत स्नान जेवण आटोपून साडे दहाला कचेरीस जायचें. कचेरींतलीं व बाहेरचीं काम धाम आटोपून साडे सहावाजतां घरीं यायचं. पुढें जेवणं खाणं होऊन पावणें आठला निजायचं. तें सकाळीं उठायाला तितकेंच वाजतात! असं बाइ कुणाच्य देखील घरीं नसेल!

अद्भुत चमत्कार— जिल्हा सुरत मधील खेरगांव येथें एक बाई गरोदर असतानां मुत्रकुच्छ या रोगानें ती फार आजारी होति व तिचा शेवट झाला असें दिसून आलें होतें. इतक्यांत ती पूर्ण महिन्यांत आल्या कारणानें प्रसूत झाली; व जें मूल झालें त्याची आकृति विलक्षण होती. ह्मणजे त्यास फक्त एक डोळा कपाळावर, व चार हात होते. हें विचित्र मूल बराच वेळ जीवंत होतें, नंतर मेलें. सध्यां ही बाई या रोगापासून सुटली व आरोग्यावस्थेंत आहे. एकंदरींत या रोगास मूळ कारण हें विलक्षण बाळच होतें. धा. वृ.

सोनें व रुपें गेल्या डिसेंबर महिन्यांत हिंदुस्थानांत ६१,९१,९८० रुपयांचें सोनें व १६,६७,२२४ रुपयांचें रुपें आलें. व डिसेंबर महिन्याच्या अखेरें पर्यंत एकंदर ४,६९,४७, ३९९ रु० किमतीचें सोनें ४,६१,१६,७४३ रु० किमतीचें रुपें हिंदुस्थानांत आलें आहे, तसेंच डिसेंबर महिन्यांत १४,६८,७१ रुपयांची चांदीच कायती हिंदुस्थानांतून बाहेर गांवीं रवाना झाली. व डिसेंबर महिन्याच्या अखेर पर्यंत एकंदर ५०८६७ रुपयांचें सोनें व ७९,७८,२४४ रुपयांची चांदी हिंदुस्थानांतून बाहेर गांवीं रवाना झाली.

स्थानांतर–हिंदुस्थानचे स्टेट सेक्रेटरी यांनीं असें ठरविलें आहे कीं, मद्रासैन्याचें मुख्य ठाणें इतः उत्तर उटाकमंड करावें. या ठरावाअन्वयें येत्या मार्च अखेरीस ठाणें ठरविलेल्या जागीं उभारलें जाईल.

आह्मांस लिहिण्यास आनंद वाटतो कीं, ह्मैसूरचे महाराज हे आतां आपल्या दुःखापतीपासून पूर्ण बरे आहाले आहेत.

चैनीवर रूपक-ठाणें येथील 'हिंदुपंच' नामक विनोदी पत्रांत खालील रूपक मजेचें केलेलें आहेः–चैन ही एक मानवी शरीररूपरथामध्यें बसलेली सुंदर पद्मांगना होय. तिच्या रथाची, गर्व, विषय, आलस्य, व आवाशीपणा हीं चार चाकें आहेत. धनधान्याची विपुलता व सद्दीचा जोर हे तिच्या रथाचे दोन घोडे आहेत अन्याय, दुःखें उशीरानें होणारा (सुदैवानें झाला तर!) पश्चात्ताप, आणि कधी कधी समूळ नाश किंवा मृत्यू, ही तिची चाकरमाणसें व अनुयायी वगैरे होतः–ह्या रूपकांतील खुबी मार्मिक वाचकांच्या लक्षांत आल्यावांचून राहणार नाहीं.

सर फ्रेडरिक रावर्टस हे हैदराबादेंतील उत्सव समाप्तीनंतर कलकत्यास जाणार आहेत व तेथून ते मार्च पहिलीस मद्रासेस जाण्याकरितां निघणार आहेत. वाटेनें येतां येतां कटक, त्रिरमपूर, विमलीपट्टण व विजयानगर वगैरे ठिकाणीं जाण्याचा ह्या स्वारीचा बेत आहे.

देवीउपद्रव-हिंदुस्थानांत ठिकठिकाणीं देवीचा उपद्रव झाल्याकारणानें सानिटरी आफिसरांची मोठी धदल उडून गेली आहे. देवीडाक्तरां हीही आपआपलें काम फारच झपाट्यानें चालविलें.

गिझनी मध्यें पाण्याचा दुष्काळ पडला आहे. तिकडचीं विहिरी ठार बुडालीं असल्याविषयीं वर्तमान आलें आहे.

काबुलास नुकत्याच ६ ब्रीच लोडिंग तोफा ओतल्या गेल्या आहेत तेथील तोफा ओतण्याच्या कारखान्यांत काम फारच झपाट्यानें चालले आहे. इं. प्र.

विलक्षण सृष्टी चौकीचा एक गृहस्थ लिहितो कीं, "येथें एका कोंबडीस चार पायांचे मेलेलें पिलूं झालें असून तें मी पदार्थसंग्रहालयांत पाठविण्याकरतां; आणून ठेवलें आहे."

नागरांची परीक्षा — कलकत्ता प्रदर्शनांत युरोप, अमेरिका, वगैर ठिकाणचे जे वेगळाले नांगर व शेतकीची दुसरी हत्यारें आली आहेत तीं हिंदुस्थानच्या जमिनीस कशी काय उपयोगीं पडतात याचा अनुभव घेण्याचे काम हल्लीं तेथें चालू झालें असून त्यांत अमेरिकेंतील नांगर विशेष उपयोगाचे असें अनुभवास आलें असें सांगतात.

कैद्यांचा दंगा—इंदुररेसिडन्सीतल्या कैद्यानीं ता. ३ रोजीं दंगा केल्यावरून पाहरेकऱ्यानीं गोळ्या सुरुं केल्या त्यांत ७ कैदी मेले व ११ जखमी झाले आणि आतां शांतता आहे!

प्रदर्शनसार्टिफिकिट— चालू कलकत्ता प्रदर्शनांत कार्पेट कापड लाहोरच्या तुरुगांतलें सर्वांत पसंत ठरलें.

लोकलसेल्फगव्हर्मेन्ट–पंजाबांत लोकल सेल्फ गव्हरमेन्टची पुरी व्यवस्था प्रथम कांहीं शहरांस लागूं केली आहे.

हेलीबरीसनदी–१८८० सालीं सगळ्या हिंदुस्थानांत १५८ हेलीबरीकालेजांतील सनदी होते त्या ठिकाणीं हल्लीं ९७ आहेत.

विशेष बंदोबस्त– विलायतच्या हद्दीत जास्त बंदोबस्त करण्याकरतां विलायतसरकार २०,००,००० रुपये जास्त खर्च करण्याची मंजुरी मागणार आहे.

बंगालीव्यापार—गेल्या वर्षाच्या चौथ्या तिमाहींत रेल्वेतून बाहेरचा ४२,३६,१४४ मण माल बंगाल्यांत आला व त्यापूर्वींच्या तिमाहींत ६९,५६,२१५ मण माल आला होता आणि ३२,२३,१७४ मण बाहेर गेला व मागच्या तिमाहींत ३३,९९,९०१ गेला होता.

आरबीचे भविष्य इजिप्तचे लोक ठकींवर भरवसा ठेवणार नाहींत व इंग्रजांच्या तंत्रानें वागतील आणि सौडन प्रांत माधीस देऊन शांतता करावी असें सौलेन वटांत दिलेले असलेल्या आरबीचे ह्मणणें आहे.

फ्रचें कर्ज–फ्रेंचसरकार १४,००,००,००० रुपये नवीन कर्ज काढीत आहे. अरुणोदय

पार्लिमेंटचे सभासद मि. गार्स्ट हे गेल्या शुक्रवारी विलायतेस जाणाऱ्या डांकेच्या आगबोटींतून निघून गेले.

नेटिव प्रेसचे रिपोर्टर मि. गोविंद विठ्ठल करकरे हे रजेवर असत तोंपर्यंत त्यांचे जागीं मि. रावजी भवानराव पावगी यांची नेमणूक करण्यांत आली आहे.

गिरण्यांतून जीं मुलें नोकरीस ठेविलीं असतात, त्यांचें नव जाड्या कार्डावर लिहिलें अगर छपिलें असावें. व तें कार्ड त्यांनीं कारखान्यांत असेपर्यंत आपल्या गळ्यांत जानव्याप्रमाणें वागवीत जावी, असा फ्याक्टरी आक्टाअन्वयें सरकारांनी नवीन ठराव केला आहे.

बहुभाषा विद राजपुत्र–पोर्तुगाल देशाच्या राजपुत्राजवळ निरनिराळ्या भाषांतील २८,००० पुस्तकांचा संग्रह आहे. यास इंग्लिश जर्मन वगैरे भाषांचें ज्ञान उत्तम असून त्या शिवाय युरोपांतील निरनिराळ्या १४ भाषा उत्तम प्रकारें येतात. एतद्देशीय राजपुत्रांनीं अनुकरण करण्या सारखा हा राजपुत्र आहे.

मद्रास प्रांतीं व्हाइसरायांस लोकांकडून जीं मानपत्रें मिळावयाचीं तीं लोकांनीं परस्पर न देतां तीं अगोदर सरकारच्या सेक्रेटरीकडून मंजूर करून आणवावीं, आणि मग द्यावीं असा मद्रासचे गव्हरनर मि. ग्रांट डफ यांनीं ठराव केल्याचे मद्रास मेल व हिंदु या पत्रांत लिहिलें आहे, हें खरें असेल तर मद्रासच्या लोकांनीं मद्रास सरकाराविरुद्ध व्हाइसरायास मोकळेपणीं कांहींच कळवूं देते असा हा सरकारचा उद्देश असावा असें झटल्याशिवाय गत्यंतर नाहीं. सुधारलेल्या राज्यांतील वाक्स्वतंत्रता ती हीच काय?

रेपक्टेटर पत्रांत कुत्र्याच्या शहाणपणाची एक चमत्कारिक गोष्ट लिहिली आहे. एका गृहस्थानें एक कुत्रा विकत घेतला, व त्याला त्यानें आपली टोपी व काठी नेमक्या जागीं ठेवण्यास व आपले जोडे आणून देण्यास अगर परत नेऊन ठेवण्यास शिकविलें. एवढेंच नव्हे, तर सदरहू गृहस्थ आजारी पडला असतां त्याची जीभ पहाणें, नाडी पहाणें, व त्यावरून दुखण्याचें कांहीं स्वरूप दृष्टीस पडलें असतां डोकें हालविणें, व त्या गृहस्थाच्या तोंडांत औषध ओतणें ह्या गोष्टीही तो कुतरा शिकला. पुढें त्या गृहस्थानें त्या कुत्र्यास औषधाच्या नेमक्या बाटल्या ओळखण्यास शिकविण्याचा यत्न केला, परंतु त्यांत मात्र त्याच्या प्रयत्नास यश आलें नाहीं. कारण सदर कुत्र्याच्या डोळ्यांस पदार्थांचे रंग एकमेकांपासून ओळखतां येण्याचा दोष होता. यामुळें औषधांच्या निरनिराळ्या रंगांची त्यास ओळख होऊं शकली नाहीं.

एडनच्या आखातांतील इजिप्शियन बंदरांत एडन येथील सैन्य आणून ठेविलें आहे.

हिसार येथें सरकारी गुरांच्या फार्मांपैकीं ३००० मेंढ्या देवीच्या आजारानें मेल्याचें कळतें. ने. ओ.

विलायतच्या पार्लिमेंटच्या [illegible] तारीख ५ मंगळवार रोजीं सुरु [illegible]ली. राणीसाहेब यांचे सुरुवातीच्या वेळचें भाषण चालीप्रमाणें वाचलें गेलें. [illegible]ति सर्व इतर सरकारांशीं आपली मैत्री कायम आहे; परंतु हिंदुस्थान संबंधानें त्यांत एक अक्षर देखील नाहीं याजमुळें आमच्या लोकांनीं विचार करण्यासारखें कांहीं नाहीं. सु. प्र.

व धान्या उंत्तरोत्तरीं ...

नोटीस

विघाजी वल्लद भगवानजी भगत व किसन वल्लद पुंजाजी वस्ती गोरेगांव तालुके अकोले नोटीस देणार परशराम वल्लद लक्षमण पाटील डोरे वस्ती गोरेगांव चिंधाजीचे नांवानीं खरीदीखत किसन वल्लद पुंजाजी यांनीं रुपये ४०० चे तारीख १२ नवंबर १८८३ इसवीचे र० नंबर ९०५ चे लिहून दिल्यांत गढींत कोसन याचे घर धाव्याचे नसून माझे १८ खाबी आहे. यांत कोसनचा कोणतेही संबंधानें हक्क नाहीं. तीन पोड्या पासून अलग झाला आहे. विनाकारण लिहून दिले सदरहू गढींतील घरांत कबज्या वंशपरंपरे पासून हालपर्यंत माझा ताबा आहे यांत इतकेंच सांगणें आहे कीं खोटें खरीदीखत लिहून दिले व घेतलें हे उभयतांस कळवें आमचे कबज्याला आज कांहीं विपर्यास नाहीं सबब आह्मी जास्ती कांहीं बोलत नाहीं या नोटीशीचे छापण्या बद्दल रुपये ६ उभयतांनी द्यावें न दिल्यास दिवाणींत फिर्याद होईल. कळावें ता० १७-२-८४

सही परशराम वल्लद लक्षमणजी

निशाणी खुर.

हें पत्र आकोला येथें कै० वा० खंडेराव बाळाजी यांचे "वऱ्हाडसमाचार" छापखान्यांत नारायण खंडेराव फडणीस यांनीं छापून प्रसिद्ध केलें. लेल व शुक्रवारी सुटा रहील

वऱ्हाडसमाचार.

THE BERAR SAMACHAR

VOL XVIII AKOLA MONDAY FEBRUARY 25 1884 NO. VIII

वर्ष १८ अकोला सोमवार तारीख २५ माहे फेब्रुवारी सन १८८४ इ० अंक ८

वऱ्हाडसमाचाराची किंमत.

	रु०
वर्षाची आगाऊ	५
सहामाही ,,	३
साल अखेर	७
किरकोळ अंकास	८४
डांक हांशील.	
वर्षाचे आगाऊ	८१३
सहामाही	८८
साल अखेर	१८८

नवीन वर्गणीदार होऊं इच्छिणारे लोकां कडून आगाऊ वर्गणी यावी ह्मणजे पत्र सुरूं केलें जाईल.

नोटिसीबद्दल.

१० ओळींचे आंत	१
१० ओळींपुढें दर ओळीस	८१८६
तीच नोटिस दुसरे खेपेस	८१
इंग्लिश लिपींत दर ओळीस	८४
,, ,, दुसरे खेपेस	८३

WONDERFUL SARSAPARILLA!

This preparation containing all the medical properties of the valuable drug Sarsa, combined with some other useful ingredients, is *guaranteed* to cure obstinate skin diseases, syphilitic eruptions, constitutional syphilis, loss of appetite Nervous and General Debility, costiveness, venerial sores, and all other affections arising from the abuse of mercury.

per bottle Rs 1 *Packing As* 4 *Per doz Rs* 11.

Specifics for Spermatorrhœa Gonnorrhœa, Gleet, Syphilis, and impotence. In bottles Rs. 2 and Rs. 4 Packing Ans. 4 *Cure guaranteed* In failure the money will be returned.

CURE FOR HYDROCELE.

Guaranteed to cure cases of long standing. Warranted to be free from mercury or other injurious drugs. In pots Rs. 2 and Rs. 4 Packing Ans. 4 Per doz. Rs. 21 and Rs. 40

W. Rooder and Co
Surgeons Calcutta

नोटीस

रावजी वलद येसाजी सेळकी पाटील मौजे बाघाळ प्रगणें मलकापूर तालुके मेहकर यांस खालीं सही करणार यांजकडून नोटिस [illegible] आपण उभयतां चुलत बंधु [illegible] यें हिशाची जागा आपली आहे मी कांहीं कारणामुळें गांव सोडून जवळच पाडळी येथें राहायास गेलो यामुळें जागेची वाटणी न होतां सालीम जागा तुमचे ताब्यांत आहे. तरी मी जागेच्या रिपेरी बात खर्च देत असू. थोडे दिवसा पूर्वीं तुह्मी मजपासून शंभर रुपये घेतले आहेत. हल्लीं तुमचे मागें जागा वाटून देण्याबद्दल माझा तगादा असल्यामुळें तुह्मी माझी जागा दुसऱ्यास फरोक्त करीत असल्याचें माझे ऐकण्यांत आलें आहे. सबब ही नोटीस देण्याचें कारण उत्पन्न जालें. या कारितां ही नोटीस देतो कीं गढींतील जागेंत निमे हिस्सा तुमचा व निमे माझा आहे. माझे हिश्याची जागा मजला वाटून द्यावी अगर तुमचा हेतू नसल्यास मी लवकरच दिवाणी कोर्टांत दावा करणार आहे. तर तुह्मी माझे हिश्याची जागा दुसऱ्यास फरोक्त करूं नये. व कोणी घेऊं नये नाहीं तर जागा फरोक्त घेणारास माझे जागे ऐवजी तुमची जागा जाईल. याजबद्दल पूर्ण विचार करून जे करणें असेल ते करावें तसेंच तुमचे ताब्यांत असलेले जागेत माझा निमे हिस्सा आहे किंवा नाहीं याबद्दल जागा विकत घेणारानें प्रथम चांगला तपास करावा. या नोटिसीवरून माझे हिश्याची जागा फरोक्त करण्याची व घेण्याची मनाई करण्यांत आली आहे. कळावें. तारीख १८ माहे फेब्रुवारी सन १८८४ इसवी.

(सही) बळवंता वलद झसाजी
सेळकी निशानी खुद्द
केली असे.

वऱ्हाडसमाचार.

मिती माघ वद्य १४ शके १८०५

हिंदुस्थानांत रेलवेंचा प्रसार करण्याचें विचार.

हिंदुस्थानांत रेलवेच्या योगानें दिवसेंदिवस अधिकाधिक दळण वळण वाढविण्याचा विचार हौस आफ् कामन्सच्या सिलेक्ट कमिटींत लवकरच होऊन त्या कमेटीचा रिपोर्ट पुढील उन्हाळ्यामध्यें प्रसिद्ध होईल, तेव्हां या प्रीत्यर्थ दरसाल किती रकम खर्चीं पडावी व किती मैल नवी रेलवे व्हावी हें ठरेल. हिंदुस्थान सरकारच्या नजरेस मागेंच आलें कीं सध्या ज्या रेलवे [illegible] देशाची गरज भागत नाहीं ह[illegible] कडेस दरवर्षीं साठ सत्तर लक्ष [illegible] खर्च व्हावेत. पण इंडिया हाफिसमध्यें यास अनुमोदन मिळालें नाहीं.

आपण सध्यां खर्चाच्या तजविजीचा विचार एकिकडेस ठेवून अधिकाधिक रेलवे होणें उपयोगाचें व जरूरीचें आहे कीं नाहीं याचा विचार करूं देशाची उन्नति होण्यास ज्या साधनांची अवश्यकता आहे त्यांत व्यापार हें एक मुख्य साधन आहे. आपला हिंदुस्थान देश मुख्यत्वें करून शेतकीच्या उत्पन्नावर सधन आहे व शेतकीच्या कामांत जरी सरकाराकडून व्हावी तशी मदत यथतेस मिळत नाहीं व जमिनीचें सत्व जरी दिवसेंदिवस कमी कमी होत आहे तरी आजचे मितीस व्यापाराचे रिटर्नावरून आपणांस दिसून येते कीं वर्षानुवर्ष अधिकाधिक माल आपल्या देशांतून बाहेर जातो. व ज्या अर्थी आपल्या देशांत यांत्रिक विद्येचा प्रसार फारच थोडा असल्यामुळें प्रत्यहीं जरूर लागणाऱ्या वस्तू कारितां आपणांस दुसऱ्या देशावर अवलंबून रहावें लागलें आहे त्याअर्थी तितक्याच प्रमाणानें आपल्या देशांतील उत्पन्नांवर दुसरे देश अवलंबून रहातील तरच आपल्या देशाची इतर सुधारलेल्या राष्ट्रांशीं बरोबरी राहील. तर हे हेतु सिद्धीस जाण्यास मुख्यत्वेंकरून आपणांस दोन गोष्टीचें बळ पाहिजे. एकतर शेतकीची स्थिती सुधारेली पाहिजे व दुसरे शेतकीच्या उत्पन्नाचा आपणांस फायदा करून घेतां आला पाहिजे आपल्या देशांचे हवामान किती अनिश्चित आहे चोहोंकडे एक सारखा पाउस पडत नाहीं तेणेंकरून सर्वच प्रांतांत सारखें उत्पन्न होत नाहीं. याकरितां एका ठिकाणच्या विपुलतेच्या योगानें दुसऱ्या ठिकाणची उणीव पुरी करण्याकरितां देशांतल्या देशांत दळणवळणाच्या चांगल्या सोयी असणें फार अवश्य आहे. व ह्यास रेलवेपेक्षां अधिक सुलभ साधन दुसरें नाहीं दुसऱ्या देशांत पाठविण्याकरितां बंदरापावेतों माल नेण्यास रेलवेच्या योगानें खर्च थोडा पडल्यानें परदेशीं आपला माल स्वस्त पडून इकडील मालाचा खप फार होईल व ह्या योगानें या देशाचा व्यापार अधिक वाढेल.

हिंदुस्थानांत रेलवे सुरूं होऊन ३२ वर्षे झालीं. तेवढ्या काळांत सुमारे दहा हजार मैल रेलवे झाली आणि पूर्वींपेक्षां व्यापार तिप्पट वाढला. रेलवेपासून गव्हाच्या व्यापारांतच किती फरक पडला तो पहा! सन १८७२ पावेतो गव्हाचा व्यापार कायमच झाला नव्हता. त्या सालांत तीनशें हंड्रेटवेट गहूं बाहेर देशीं गेले. पण सन १८८२ सालच्या मार्च अखेर दोन कोटि हंड्रेटवेट गहूं बाहेर देशीं पाठविले गेले. [illegible] आहे. अमेरिका व हिंदुस्थान हा शतकाच्या मानानें पाहिली असतां सारखीच सधन आहेत. दोहोंच्या ही किनाऱ्यावर मोठमोठालीं उत्तम बंदरें आहेत व दोहोंतील ही मालाचा खप युरोपांत फार आहे. तरी दोहोंतही रेलवेच्या सोयी फार अवश्य पाहिजेत. पण अमेरिकेंत एक लक्ष वीस हजार मैल रेलवे बांधली असून सुमारे दहा हजार मैल दर साल नवीन होत आहे. हिंदुस्थानची स्थिति ह्याचें अगदीं उलट आहे. अमेरिकेंत जेवढी रेलवे एक वर्षांत तयार होते तेवढी होण्यास हिंदुस्थानांत ३२ वर्षे लागलीं. इतकें ही असून हिंदुस्थानच्या धान्याचा व्यापार अमेरिकेच्या व्यापाराच्या बरोबरीचा आहे ही गोष्ट आश्चर्य कारक आहे. हिंदुस्थान केवळ गव्हाच्या व्यापारावरच मोठें नाहीं. गव्हा खेरीज इतर धान्याचा व धान्या खेरीज इतर मालाचा व्यापार ही उत्तरोत्तर वाढत आहे. सन १८७३ सालीं मार्च अखेर एकंदर २७७९२८३ हंड्रेटवेट व १८८३ सालीं नोवेंबर अखेर ह्मणजे ८ महिन्यांत १३१२९४३१ हंड्रेटवेट धान्य बाहेर देशीं पाठविलें गेलें. सन १८५२ सालीं जेव्हां रेलवे सुरूं झाली तेव्हां १००७०८६१ रुपयाचा, १८७२ त जेव्हां ५६७१ मैल रेलवे तयार झाली तेव्हां ३१८७५००० रुपयांचा व १८८२ त १०३१७ मैल रेलवे झाली तेव्हां ५२०९८६७० रुपयांचा माल या देशांत बाहेरून आला. ही व्यापाराची चढती कळा रेलवेमुळेंच झाली यावरून रेलवेच्या योगानें दळण वळण अधिक सुलभ झाले असतां फायदा आहे यांत संशय नाहीं.

हैदराबाद.

निजामसरकार पदारूढ झाल्या दिवसापासून आपल्या अधिकाराची कामें मोठ्या उत्साहानें करावयास लागले आहेत. अलिकडेस त्यांचे राज्यांत जी अव्यवस्था झाली होती ती त्यांस पूर्ण अवगत होतीच व ती समूळ नाहींशी करावी असें त्यांचे मनांत होतेच तशांत त्यांस व्हाइसराय साहेबांचा उत्तेजन पर उपदेश मिळाला मग काय पहावयाचें. इंग्रजी दरबारांतील पद्धतीप्रमाणें त्यांनीं निरनिराळ्या खात्यासंबंधी कामाचे दिवस व वेळाही नियमित केल्या आहेत. दररोज सकाळीं ९वाजे पासून १२ वाजे पावेतों व दोन प्रहरानंतर दोन पासून चार वाजे तों पावेतों दर आठवड्यांतून ६ दिवस कचेरीचे काम चालेल व शुक्रवारी सुटी राहील.

सकाळचा वेळ साधारणपणें कोणत्या तरी एखाद्या खात्यांतील महत्वाच्या कामाकडेस दिला जाईल व दुपारचा वेळ अर्जदारांचे अर्ज घेणें, कायदे व शास्त्रें वगैरेचा आधार पाहणें, दाखले वगैरेपाहून व चौकशी करून सल्लाकरणें यांस दिला जाईल शनिवारीं सरफिखानसंबंधी, रविवारीं दिवाणी, सोमवारीं मुलकी, मंगळवारीं किरकोळ खात्यासंबंधी व बुधवारीं पोलीस खात्यासंबंधी काम पाहण्याचें ठरलें आहे व गुरुवारीं कौन्सिल भरेल व प्रत्येक सोमवारीं साडेचार वाजतां सर्व अमिरांचा व बडेलोकांचा एक मोठा दरबार भरत जाईल.

मिरझा महमद अलीबेग खानबहादुर व मीरलियाकतअली खानबहादुर पाळीपाळीनें देवडीवर हजर राहतील. ज्या कोणांस निजामसरकारास अर्ज करावयाचा असेल किंवा यांची भेट घ्यावयाची असेल त्यांनीं आपलीं कामें ह्या गृहस्थांचे मार्फत केलीं पाहिजेत हे दोघे निजामसरकारचे एडिकयांपप्रमाणें वागतील.

दररोज सकाळीं व सायंकाळीं सरकार स्वारी फिरावयास जाईल. दर सोमवारीं बंदुकांचा वगुरुवारीं भाल्यांचा फेरफटका करण्यांत येईल.

वऱ्हाडांतील व्यापाराचा वार्षिक रिपोर्ट.

(सन १८८२-८३ सालाबद्दल)

वऱ्हाडांतील व्यापाराचे मार्ग दोन आहेत. एक रेलवेच्या योगानें आहे त्यावरून मुंबई व मद्रास इलाखा, होळकर सरकाराचा मुलूख व मध्यप्रांत वगैरे मुलूखांतून माल वऱ्हाडांत येतो व वऱ्हाडांतून त्या प्रांतांत पाठविला जातो. दुसरा सडकांच्या योगानें आहे त्यावरून प्रांतांतल्या प्रांतांत इकडचा माल तिकडे जातो व वऱ्हाडच्या दक्षिण सरहद्दीवर वणी, वाशिम, बुलडाणें असे तीन जिल्हे मिळून आठ नाकीं आहेत त्यावरून व विशेषेंकरून इंगोलीपासून अकोल्यापावेतों जो रस्ता आहे त्यावरील राजगांवच्या नाक्यावरून निजामसरकारचे मुलूखांतून पुष्कळ माल वऱ्हाडांत येतो. व्यापाराच्या सोईकरितां नवीन सडका तयार होत आहेत. ह्या सालांत चिखलीपासून देऊळगांवराज्यापावेतों, यवतमाळपासून वणीपावेतों आणि दारव्ह्यापासून कारंज्यापावेतों रस्ते तयार झाले.

वऱ्हाडांतील व्यापार मुख्यत्वेंकरून शेतकीच्या उत्पन्नावर आहे. त्यांत कपाशीचे गठ्ठे बांधण्याच्या कारखान्यापेक्षां दुसरे यांत्रिक कारखाने नाहींत. कोठें कोठें हात कामाचे कारखाने आहेत त्यांचें उत्पन्न इतकें थोडें होतें कीं त्यांच्या योगानें ह्या प्रांतांतच पुरता पुरवठा होत नाहीं. व्यापाराचा मोठा भर मुंबईशीं व पश्चिमेकडील दुसऱ्या प्रांतांशीं आहे. जितका माल मुंबईकडेस पाठविला जातो तितका मध्यप्रांताकडेस जात नाहीं. यंदा मुंबईकडून जितका माल वऱ्हाडांत आला त्याचे दुप्पट किमतीचा माल इकडून मुंबईकडे गेला. पण मध्य प्रांततून जितका माल वऱ्हाडांत आला त्याचे निम्मे किमतीचाच इकडून तिकडे गेला. कापड गोणपाट, तेल, अफू, लोखंड, मीठ, मसाले, साखर वगैरे जिन्नस मुंबई कडून येतात मध्यप्रांतांतून कोळसे इमारतीचे लाकूड, व तांदूळ, कापड वगैरे जिन्नस येतात. वऱ्हाडांतून मुंबईकडे मुख्यत्वेंकरून कापूस गहूं, अळशी व कांतडी हे जिन्नस जातात व मध्य प्रांतांत कापूस व गोणपाट हीं पाठविलीं जातात.

वऱ्हाडांतिल मुख्य व्यापाराचे जिन्नस कापूस गहूं व अळशी असे तीन आहेत ह्मणून त्यांचाच पेरा इतर जिनसांपेक्षां अधिक होतो. ह्या सालांत कापसाचें पीक कमी झालें व त्याचा भाव ही मुंबईस कमी राहिल्यामुळें कापूस एकंदरींत बाहेर गावीं शेकडा ९ कमी गेला. तसेंच गहूं ही गुदस्त सालापेक्षां शेकडा ३३ कमी पाठविण्यांत आले. अळशीच्या व्यापारांत मात्र दुप्पट फरक पडला. सन १८८१-८२ सालांत ६९२१९४ मण अळशी बाहेर गावीं गेली. पण सन १८८२-८३ सालांत १०९७८७२ मण अळशी पाठविली गेली. ह्या तीन जिनसा मिळून एकंदरींत २८०९६१२९ रुपयांचा ह्मणजे वऱ्हाडच्या ऐनमाळीच्या उत्पन्नाच्या चौपटी पेक्षां अधिक रुपयांचा माल बाहेरगावीं पाठविला गेला व त्यापैकीं कापूस व अळशी हा माल शेकडा ९७ याच प्रांतांतला होता.

ह्या दोन वर्षांत इंगोली रस्त्यानें निजाम सरकारचे सरहद्दीकडील व्यापार, मुख्यत्वेंकरून गव्हाचा, फार वाढला आहे. ह्या रस्त्यानें येणारा माल येथील व्यापारी खरेदा करून बाहेर पाठवितात अगर परभाराच रेलवेनें बाहेर रवाना होतो. सन १८८०-८१ सालापावेतों मध्यप्रांततून इकडे थोडे बहुत गहूं येत होते. आतां तो गव्हाचा मार्ग अगर्दीच बंद पडून हा जारीनें सुरू झाला आहे. ह्या रस्त्यावरील व्यापार इतका वाढला आहे कीं इंगोली पासन अकोल्यापावेतों रेलवे होण्याच बरेंच दिवसांपासून सरकारांत घाटत आहे. सध्यां उमरावती आणि खामगांव हीं शहरें वऱ्हाडांत व्यापाराविषयीं प्रसिद्ध आहेत व अकाल ही हळुहळु त्यांचे योग्यतेस येत चाललें आहे. व ही रेलवे झाल्यावर तर हें त्या दोन शहरास ही मागें टाकील असा अजमास दिसतो.

या शिवाय वऱ्हाडांत पुष्कळ ठिकाणीं मोठमोठ्या यात्रा भरतात व त्या पुष्कळ दिवस राहून तेथें दूरदूरचे व्यापारी येतात. त्या यात्रांचे योगानें आसपासच्या प्रांतांशीं पुष्कळ दळणवळण होऊन मोठा व्यापार चालतो.

राव साहेब विश्वनाथ नारायण मंडलिक यांस व्हाइसरायचे सुप्रीमलेजिस्लेटिव कौन्सिलचे मेंबर नेमिले. हे गृहस्थ मुंबई इलाख्याचे कौन्सिलांत बरेच दिवसापासून मेंबर आहेत व त्यांनीं त्या कौन्सिलास फार महत्वाची मदत दिली आहे. यांची ही नेमणूक फारच उत्तम झाली हें सांगावयास नकोच. हिंदुस्थान सरकारानें आपल्या कौन्सिलांतील मेंबर निवडण्याची ही नवीन पद्धत स्वीकारिली हें फार श्लाघ्य आहे. इलाख्यांच्या कायदे कौन्सिलांत जे आपल्या हुशारीच्या योगानें प्रसिद्धीस आले आहेत त्यांची नेमणूक व्हाइसरायच्या कायदे कौन्सिलांत झाली असतां त्या कौन्सिलांत अर्थांतच ठिकठिकाणचे प्रतिनिधी येणार व्हाइसरायच्या कायदे कौन्सिलांत पास होणारे कायदे ज्या अर्थीं सर्व हिंदुस्थानास लागूं होतात, त्या अर्थी त्यांचे कौन्सिल अशाच प्रकारचें असलें पाहिजे हेंच रास्त आहे. ह्मणून त्या कौन्सिलांतिल नेमणूकीचा हा असाच क्रम कायम राहील अशी आह्मी उमेद बाळगितों. व व्हाइसराय यांनीं घालून दिलेला हा कित्ता इलाख्याचे अधिकारी ग्रहण करून आपल्या कौन्सिलांत ही याचप्रमाणें ठिकठिकाणच्या प्रतिनिधींची नेमणूक करीत जातील अशी पूर्ण आशा आहे.

इजिप्त व सौडन या दोन देशांमधील लढाई संबंधी ब्रिटिश सरकारचा असा ठराव झाला होता कीं, या कामांत आपण अगदीं आंग न घालितां इजिप्त मधलि आपलें सर्व सैन्य परत बोलवावें. दुसरें खेदिवास त्यांचें असें सांगणें होतें कीं ज्या अर्थीं आह्माकडून तुह्मांस बिलकूल मदत मिळावयाची नाहीं त्या अर्थीं तुह्मी लढाईचे भानगडींत पडूं नये. तसेंच जनरल गार्डन यांस इजिप्त मधून आपलें सैन्य परत बोलावण्याची तजवीज करण्या करितां ह्मणून यांनीं तिकडे पाठविलें आहे पण खार्तुमहून व पूर्व सौडन मधून सैन्य परत बोलावणें इतकें गैरसोयीचें दिसलें कीं त्यांना तेथेंच राहूं देऊन त्यांस कुमक करावी यांतच विशेष फायदा आहे असें खुद्द जनरल गार्डन यांचें मत आहे. एक दोन ठिकाणीं महादीच्या खेदिवाशीं लढाया झाल्या त्यांत इजिप्तच्या सैन्याचा पराभव झाला त्यावरून ब्रिटिश सरकारांस अखेरीस आपलें सैन्य तिकडेस पाठवावें लागलें. पण या सैन्याची मदत येऊन पोंचण्या पूर्वींच शत्रु टोकर शहरावर हल्ला करितील असा अजमास आहे. शत्रूंनीं कासाला या शहरासही वेढा घातला अशी खबर आली आहे. हें शहर अबिसीनियाच्या सरहद्दीवरील एक मोठें फौजेचें ठाणें असून चांगलें तटबंदीदार व मजबूत आहे. हें शत्रूचें स्वाधीन झालें असतां फार वाईट होणार आहे. जनरल गार्डन यांस शत्रूंनीं गांठल्याची खबर कांहीं दिवसांमागें आली होती पण ते आतां शेंडी येथें आले आहेत व त्यांनीं ब्रिटिश सरकारांपाशीं द्रव्य, फौज व दारूगोळा यांचे मागणं केलं आहे असें कळतें. बेबर एथील लोक त्यांस अनुकूळ झाले आहेत या प्रमाणें पूर्व सौडन मध्यें जर त्यांचा पक्ष सबळ झाला असेल तर खार्तुमचा बचाव करण्यास त्यांस बरें पडेल. पूर्व सौडन व खार्तुम सोडून देणें हा विचार मोठा चुकीचा आहे असें जनरल गार्डन यांचेंच मत आहे त्या अर्थीं ते तसें न होऊ देण्या विषयीं झटतील असें वाटतें.

The Berar Samachar

MONDAY, February, 25, 1884

THE POONA NEW PRIVATE ENGLISH SCHOOL

It is now nearly three years since a school under the management of a few distinguished Graduates of the Bombay University, was established in the Capital of the Deccan.

The success that attended the labours of the managers of the school, stands without a parallel, in the history of Private enterprise, set on foot entirely under Hindu management. The report of the superintendent of the school, which has called forth just and merited praise, from His Excellency the Governor of Bombay, who presided at the annual distribution of *Prizes* held last week, speaks volumes as to the efficient *state* of the institution and the soundness of the instructions imparted *to* the youths who have there are fortune of being placed under men whose learning and ability is acknowledged to be above the average of University Graduates.

The support accorded to these plucky young men is on the whole encouarging though our countrymen many of whom are still in the back ground, will do well to go forth with large contributions to aid in the successful completion of the noble cause, which the managers of the school have so much at heart, and for which they have made sacrifices almost unprecedented in these money—making and merry—making days.

We are proud indeed to note that Berar has contributed its quota, small, though it may be, and it reflects great credit on the leading members of the Bar especially on Messers Datto *Pant Bhagwat* and *Rang* Rao Mudholkar who at the very outset of their career have contributed large sums towards the formation of a *Library*, attached to the school, and we have *the* pleasure to state, that another gentleman intends contributing to the general fund of the school.

Our readers will not be offended when we frankly assert, that generally we are more for words, than deeds. *It* is all very well and looks nice on paper, to read all these praises conveyed by the leaden types, our ready and willing instruments, but what we earnestly wish, and hope for, is that our countrymen will, in their respective localities, convene meetings, and collect subscriptions in such large abundance as to place the Institution, altogether independent of Government aid the elasticity *of* which is promised, but the fulfillment of which is like many other things cannot be safely depended upon, especially when our Indian Chancellor of *the* Exchequer, has to make large provisions in the Budget for the annual Exodus of the Provincial Governments to the *Hill* sanitariums.

We hope, our countrymen will put to shame those who say, with some truth, though not without much exaggeration, that we have a large number of stump orators, and penniless patriots in *India*.

We are glad to note the appointments of the Honourable Visvanath *N*. Mandlik and *Mr*. Kasinath T. Telang to the Legislative Councils, the former to the Viceroy's, and the latter to the Bombay Council. The names of these two gentlemen are so well, known, that any praise on their respective merits to represent their countrymen in the Coun- cils is superfluous.

EPITOME OF NEWS.

The Viceroy received deputa*t*ions from Madras, Salem, Tanjore, *N*agapa*t*am, Bellary, Mayaveram, Chingleput and Chitor; even from Mahomedan and Eurasian comm[illegible] रुपयां[illegible] ए. addresses were p[illegible] मिळतील.

delegates were present. The addresses were wholly on business, embracing mostly adminitrative questions. The Madras Government was freely criticised, and serious abuses were exposed Mr. Grant Duff, standing by the Viceroy's side, looked small. Lord Ripon's replies were most assuring. Great satisfaction was felt by all classes Better future is anticipated.

The Maharajah of Mysore

The foundation-stone of the Maharajah of Mysore Spinning and Manufacturing Company was laid by His Highness the Maharajah with full Masonic honours to-day. The British Resident and a large concourse of officials, European and native, also merchants and inhabitants, were present. An address was presented by the directors of the company, to which the Maharajah replied through his Dewan. The undertaking has now been satisfactorily launched under most favourable auspices.

From the local paper we learn that one of the first acts of the Nawab Salar Jung, after his appointment to the Dewanship, has been to determine upon the foundation of a hospital for women in Hyderabad.

HYDERABAD, FEB 8

His Highness the Nizam had removed from the Zenana Palace, and intended residing for the future at the Poorana Havalee (old Palace), which is, situated in another quarter of the city. He has taken small zenana with him, and is, we are glad to hear, earnestly devoting his time and attention to matters administrative. His Highness has taken the administrttion of Safr Khas (Crown domains) entirely into his own hands, and is appointing officials to supervise the proper working of the Department His Highness' revenue from this source is about forty lakhs of Rupees per annum In the lifetime of the late Minister the Sarf Khas Department was managed by a separate establishment, and the revenues were paid into the Nizam's private treasury As regards the general administration of the Dominions, we hear that His Highness and his Minister are in daily consultation as regards the measures to be adopted for clearing up the muddle and confusion into which affairs had fallen during the past twelve months The work of every Department in the service is months in arrears owing to the Peshkar's unfortunate habits of business, and the clearance of all these arrears will occupy the attention of His Highness and his Minister for some weeks to come Important changes in the *personnel* of some Departments are in contemplation, certainly not before they were needed The notorious Hanwant Rao has already been dismissed, and others will share his fate The Nawab Salar Jung has a difficult task before him, but he is assured of the support of his Highness in all that he does His Highness's determination to stick to business and to keep all intriguers at arm's length has created a favourable impression

The Director-General of the Post Offices, Mr F R Hogg, has taken ... months' furlough and sailed ... ium steamer to Hong-Kong Mr James C S will in his absence act for Mr Hogg, who returns to India to take up the post he at present occupies at the expiration of his furlough In the event of Mr Hogg's vacating the appointment, which is not at all likely, Mr James would have the next best claim.

BERAR NEWS

The Revenue Comr. is towards Pandrakowda, in Wun Dt., and the Judl Comr, is at Yeotmall in the same Dt. The Inspr, Genl. of Police, is still at Melghat and all the Deputy Comrs. are out on tour in their respective divisions and are expected to return to the Hd. Quarters by the first week of March. The offg D. P. Instructions, is towards Daryapoor in Ellichpoor Dt,

Major Trevor the 1st asst Resident. at Hydrabad has engaged passage in the S.S. which leaves Bombay on the 7th Proximo, and Col. Laugton. Dy. Comr. of Bassim, has also engaged passage in the same steamer. It is generally believed that Mr.Cuuningham will officiate for Major Trevor, and Mr Kitts will be appointed, 2nd Asst. Resident.

Book circular no 1. of 1884—The Resident has been pleased to direct the free service of processes issued by Courts in the Central Provinces for service in Berar. The Officiating Judicial Commissioner, Central Provinces, has issued similar orders to the Courts under him in respect of processes transferred from Courts in Berar or service in the Central Provinces.

वऱ्हाड

हवामान-या आठवड्यांत हवेंत बराच फरक झाला आहे. दिवसा ऊन फार कडक पडतें व वेळोवेळीं अभ्रें येतात यामुळें उकाडा ही होऊं लागला आहे.

मेजर ट्रेव्हर फ. अ. रेसिडेन्ट व कर्नल लाटन वाशीमचे डेपुटी कमिशनर हे उभयतां मार्च ७ रोजीं मुंबईहून निघणाऱ्या आगबोटीनें विलायतेस जावयास निघणार असें कळतें. मेजर ट्रेव्हर यांचे जागाचे काम मि० कानिंगहाम हे पहातील व मि. किट्स हे सेकंड आसि० रेसिडेंट होतील असें अनुमान दिसतें.

मेहरबान रेसिडेन्ट साहेब यांचे कोर्टांत आणि त्यांच्या ताब्यांतील इतर कोर्टांत, लिगल प्राक्टीशनर्स आक्टाच्या नियमाप्रमाणें, वकिली करणाऱ्या गृहस्थांचीं नवें रेसिडेन्सी आरडरमध्यें प्रसिद्ध झालीं आहेत. त्यांत दोन आडवोकेट, बारा पहिल्या प्रतीच्या सर्टिफिकीटाचे, व नव्वद दुसऱ्या प्रतीच्या सर्टिफिकीटाचे मिळून १०४ वकील आहेत.

सन १८८४ च्या नंबर १ च्या बुकसर्क्युलरान्वये मे. रेसिडेंट साहेबांनीं असा ठराव केला आहे कीं मध्य प्रांतांतील कोर्टांकडून वऱ्हाडांत बजावणी करितां येणारीं समन्स फी घेतल्या शिवाय बजावली जावी. वऱ्हाडांतून मध्य प्रांतांत बजावण्या करितां जाणाऱ्या समन्सां संबंधीं ही त्या प्रांताचे अक्टिंग ज्यु. कमिशनर यांनीं आपल्या तांब्यांतील कोर्टांस अशाच प्रकारचा हुकूम देऊन ठेवला आहे.

येथील डेपुटी कमिशनर साहेब यांची स्वारी बाळापूरकडे आहे.

रा. रा. श्रीराम भिकाजी जटार आफिशिएटींग डायरेक्टर आफ पब्लिक इन्स्ट्रक्शन यांची स्वारी इलिचपुरकडे असल्याचें कळतें.

येथील तहशिल कचेरीतील कारकुन भाऊराव यानें खजिन्यांतील कांहीं रुपयांची अफरातफर केली व वहींत खोडतोड केली ह्मणून त्याजवर खटला होऊन त्यास दोन वर्षें सक्त मजुरीची शिक्षा झाल्याचें समजतें.

उमरावती येथील चारिटेबल डिस्पेन्सरीचे डाक्टर अप्याकानू यांस तीन महिन्याची हक्काची रजा मिळाल्याचें समजतें.

सन १८८२-८३ सालचा वऱ्हाड शाळा खात्याचा व पुणें येथील न्यू इंग्लिश स्कूलचा सन १८८३ चा अहवाल दोन रिपोर्ट आह्माकडे आले आहेत त्यांचा आह्मी आभारपूर्वक स्वीकार करितों.

वाशिम जिल्ह्यांतील" शिक्षक कनवाळू" - तुमचें पत्र पोहोंचलं. तुमचे लेखाचा आशय एकदरीत दिसतो कीं वशिल्यामुळें शिक्षकाचे हक्क मारिले जातात. हा लेख एकपक्षाय असून एकाच व्यक्तीस अनुकूळ आहे सबब सर्व छापण्यांत हांशील दिसत नाहीं.

यवतमाळ ता. २१।२।८४

हवेंत थोडा बदल झाला आहे. आकाश थोडें अभ्राच्छादित आहे. तेणेंकरून रब्बीच्या पिकास किंचित धोका येण्याचा संभव आहे असें ह्मणतात.

मे. जुडि. क. सा. यांची स्वारी कालरोजीं येथें दाखल झाली. येथें तीन दिवस मुक्काम होऊन नंतर उमरावतीकडे जाणार असें कळतें. यावेळीं येथें सेशन वगैरे नसल्यामुळें बारिस्टर वकील वगैरेंची गर्दी उडाली नाहीं. मि. अंताजी गोविंद वकील व मि. चिंतामणराव प्र. हि. चे एडिटर येथें आले आहेत. या ठिकाणीं मि० चिंतामणराव यांनीं एकादा उपयुक्त विषयावर व्याख्यानें द्यावें अशी पुष्कळ लोकांची इच्छा असून त्यांस विनंती ही केली आहे. व्याख्यानाचा बेत झालाच तर आज रोजीं होईल. या ठिकाणीं वरील प्रमाणें प्रसंग फारच क्वचित् येतो. यास्तव हल्लीं आलेल्या प्रसंगापासून लोकांस बराच लाभ होईल ही आशा आहे.

मे० अ. क. सा. यांची स्वारी ता. १९ रोजीं दवऱ्यावरून परत आली व एक दोन दिवसांनीं पुन्हा वणी तालुक्याकडे जाणार असें कळतें.

मे. डे. क. सा. यांची स्वारी दवऱ्यावर च आहे.

डे. ए. इ. दवऱ्यावर आहेत.

वाशीम २११२।८४

हवा-ह्या आठवड्यांत ... फार येत असून उष्णता ही ... पाऊस येण्याचीं चिन्हें ... देवीची साथ आली आहे.

मे. डे. क. सा. यांची स्वारी ... येथें येऊन त्यांनीं ता. २१ रोजीं आब... व कलाली यांचा हरास केला. एक दोन दिवसांत स्वारी दवऱ्यावर जाणार आहे.

मे. अ. क. सा. व पोलीस सु. सा. यांच्या स्वाऱ्या दवऱ्यावर फिरत आहेत.

मंगरूळ येथील तहशिलदार मि. सादत मीरखा सरकारी कामाकरितां येथें आले आहेत.

येथें गुरुमूर्ती महाराज रा. रा. राव साहेब शेवाळे कर साधु आले होते त्यांनीं तारीख १८ रोजीं बालाजीचे देवळांत एक जिलबीचें सहस्त्रभोजन घातलें. ह्याप्रमाणें नेहमीं ह्यांच्या आमदानीचा क्रम चालूं असतो ते काल रोजीं येथून मोगलाईत इंग्रेजीकडे गेले.

मागाहून आलेली नोटीस.

यशोदा मर्द चिमणाजी माळोकारीन राहणार निंबी तालुके आकोले ईस भिवाजी वलद देवाजी पाटील राहणार कळंबेश्वर तालुके आकोले जिल्हे मजकूर याजकडून नाटीस देण्यांत येते कीं, मौंज कळंबेश्वर येथील सरव्हे नंबर ४८ चे शेताचें खातें माझे नांवें असून त्यांतील आठ आण्याचा हिस्सा तुह्मी आह्मापासून बटाईनें वाहण्यास घेऊन शेत तुह्मी सन १२९२।९३ फसलींत वाहित केलें असून बटाईचा माल न देतां परभारे न विचारता माल नेला यास्तव तुह्मास नोटीशीनें कळविलें कीं दोन सालचा माल आह्मास देऊन आमचें शेत सोडून द्यावें व सरकारी साराही द्यावा. ही नोटीस लिहिली सही. ता० २१ फेब्रुवारी सन १८८४ इ०

सही

भिवाजी वलद देवाजी पाटील माळे कळंबेश्वर जि. मजकूर.

वर्तमानसार.

मनी आरडरीचे संबंधानें रुपयाचा दर—विलायतेस येथून मनी आरडरी पाठवितात या संबंधानें रुपयाची किंमत किती समजाव ... कशा संबंधानें जाहिरात प्रसिद्ध झाली आहे त्या ... विलायतेस एका रुपयाबद्दल एक शिलिंग साडेसात पेन्स मिळतील.

इतके दिवस विलायती सोजीर लोकांस विलायती नाण्याचे द्वारें पगाराचे पैसे मिळत ते आतां तसें न होतां बट्ट्याबद्दलची रकम धरून हिंदुस्थानच्या नाण्याचे द्वारें मिळत जाईल. एकंदरींत अर्थ एकच, यांत हिंदुस्थानचा विशेष फायदा किंवा तोटा ही नाहींत.

हांगकांग (चीन) येथील तारीख १३ च्या तारेवरून कळतें कीं, तेथील कांहीं ख्रिस्ती लोकांस चीनी लोकांनीं धर्म संबंधी द्वेषबुद्धीनें ठार मारून टाकले. चीन फ्रान्स या देशांत तुंबळ युद्ध सुरूं होण्यास हें एक सबळ कारण होण्याचा रंग दिसत आहे.

कलकत्ता युनिवर्सिटीचे प्रवेश परीक्षेस सुमारें ३,९५० उमेदवार आले होते. त्या पैकीं एकंदर १७८० पास झाले- गतवर्षीचे परीक्षेस मुलें ३१११ आली असून त्यापैकीं १४१८ पास झाली. यावरून व एफ. ई. ए. व बी- ए. च्या रिझल्टावरून असें दिसून येतें कीं मुंबई इलाख्यापेक्षां, बंगाल इलाख्यांत विद्येचा अधिक प्रसार होत चालला आहे. यंदाचे पास झालेल्या मुलांपैकीं, केवळ १२ वर्षांचे वयाचे असून पहिल्या क्लासांत उतरलीं अशीं मुलें पुष्कळ आहेत!

वाटरलुचे लढाईंत ड्यूक आफ वेलिंगटनचे हाताखालीं स्वर्ग लोकांपर्यंत विजयश्रीचा झेंडा मिरविलेल्या शिपाई बहादरापैकीं जार्ज डरबार नांवाचा एकजण नुकताच गारमथ येथें मरण पावला. याचा जन्म सन १७९३ त झाला. यानें एकंदर १८६८ पर्यंत नौकरी केली व नौकरी सुटल्यापासून आजपर्यंत त्यास पेनशन मिळत असे. मरते वेळीं याचे वय सुमारें ९० वर्षांचे होते.

व्हाइसराय साहेबांस गिंडी (मद्रास) येथें निरनिराळें लोकांचे तर्फेनें आलेल्या लोकांनीं मानपत्रें दिली. सर्वांस उत्तर देतांना व्हाईसराय यांणीं असें सांगितलें कीं, लोकांनीं केलेल्या सूचना जरी पुष्कळ सयुक्तिक आहेत तरी खजिन्यांत पैसा असावा तितका नसल्यानें पुष्कळ गोष्टी करण्याचा आवश्यकता असून त्या करतां येत नाहींत. नवीन कर बसवून लोकांस त्रास देणें आपणास इष्ट नाहीं. अफूचे करांचें उत्पन्न पुष्कळ होईलसें वाटत होतें परंतु तशीं चिन्हे दिसत नाहींत यामुळें लोकांचे शिक्षणासाठीं जास्ती पैसे खर्च करण्याची सरकारास आजच ताकद नाहीं. सिविल सर्विसच्या परीक्षेस जाणाऱ्या उमेदवारांच्या वयाची मुदत हल्लीं कमी झाली आहे ती वाढवावी अशीं लोकांची सूचना होती त्यास व्हाइसराय यांनीं असें उत्तर दिले कीं या गोष्टीचा विचार्यंतेत प्रधान मंडळी विचार करतील. हिंदुस्थानांत जे नवीन तऱ्हेप्रमाणें सिविल सर्वंट होतात त्यांचे संबंधानें असलेल्या नियमांत फेरफार करण्याचा हिंदुस्थान सरकारचा बेत आहे. ने० आ०

एकमेकांची मनीआर्डर एकमेकांच्या हद्दींत चालावी असें गोवें सरकार व हिंदुस्थानसरकार यांच्या दरम्यान ठरलें व त्या प्रमाणें येत्या एप्रिल पासून अमलांत येणार आहे. त्याचप्रमाणें गोवें व कारवार यांच्या दरम्यान सरळ डाक चालू करावी अशा विषयीं मि. क्राफर्ड हे गोवे सरकारास सांगत आहेत असेंही समजतें. हल्लीं गोव्याहून कारवारास जाणारी डाक सावतवाडी, बेळगांव, धारवाड, कानडा, या वाटेनें जात आहे.

गेल्या मनुष्यगणतीचें एकीकरण झाल्यावरून समजतें कीं, एकंदरीनें १०० पुरुषांस ९१ बायका असें प्रमाण आहे. १८७१ च्या मनुष्यगणतीच्यावेळीं १०० पुरुषांस ८२ बायका; १८६१ त १०० पुरुषांस ६४ बायका व १८५१ त ६७ बायका असें प्रमाण होतें. यावरून बायकांची संख्या वाढत असल्याचें होतें.

लढाईवर जाण्यास नेपाळ सरकारानें २० पलटणी अगदीं सज्ज करून ठेवल्या आहेत असें सांगतात.

बंगाल्यांत कायमचा धारा असतां त्याविरुद्ध रेन्टबिल नांवाचा जो एक कायदा तयार होत आहे त्या विरुद्ध बंगाल्यांतील मोठ मोठ्या लोकांनीं एक अर्ज केला असून तो मि. स्टानहोप यांणी ता. १४ रोजीं पार्लमेंट सभेपुढें ठेवला. आतां निकाल काय होतो तें पाहाणें आहे.

मीरतचे लोक तेथें ड्युक आफ कानाट यांच्या नांवाचें एक टाउनहाल बांधण्याच्या उद्योगांत आहेत.

ड्युक आफ कानाट हे फार दिवस हिंदुस्थानांत न राहातां लवकरच परत जाणार असें ह्मणतात. कारण काय ? हवा मानत नाहीं ?

मद्रासगव्हरनर मि. ग्रांड डफ हे हैदराबादेहून मद्रासेस आले तेव्हां आगगाडीच्या ज्या डब्यांत ते बसले होते तो डबा वाटेंत पेटला होता, पण लवकरच विझाला ह्मणून बरें झालें असें सांगतात.

छावणीच्या हद्दींत असणाऱ्या सरकारी इमारतीवर म्युनिसिपल कर बसवूं नये असें हिंदुस्थान सरकारानें ठरविलें आहे. त्या इमारतींवर हा कर कां नसावा हें मात्र सांगतां येणार नाहीं.

चालू प्रदर्शन पाहाण्यास येण्याची आमची फार इच्छा आहे पण आह्मी पडद्यांत राहणाऱ्या असल्यामुळें आमच्या पाहाण्याच्यावेळीं पाहारेकरी पोलिसही तेथें नसतील अशी तजवीज करा असें कलकत्ताप्रदर्शनच्या व्यवस्थापकाकडे कित्येक स्त्रियांनी मागणे केलें, पण प्रदर्शनांत मांडलेल्या पदार्थांच्या सुरक्षतेची जबाबदारी व्यवस्थापकांकडे असल्यामुळें पाहारेकरी पोलिस एकीकडे करतां येत नाहीं असा व्यवस्थापकांनी त्यांस जबाब दिला. अ. द.

मुंबई सरकारचे कायदे कौन्सील मधून सिलेक्ट कमेटीच्या पसंती प्रमाणें लोकल सेल्फ गव्हरमेंटच्या संबंधाचें बिलाचे दुसरें व तिसरें वाचन होऊन ते पास करण्यांत आलें. या बिलास हिंदुस्थान सरकारची मंजूरी मिळाली ह्मणजे कायदा प्रमाणें अमल चालू होणार. कायदा मात्र नवा झाला. पण अधिकाऱ्याच्या संबंधानें ह्मणण्यासारखा कांहींएक फेरफार झाला नाहीं. कित्येकांचें असें मत आहेकीं, असेंच जर करावयाचें होतें तर सरकारानें इतका उपद्व्याप तरी कां केला ? हिंदू लोकांस सुख देण्याविषयीं आह्मी काया वाचामनें करून झटतो इतकेंच दाखवावयाचें होतें तर तें कायदा न करितां आह्मी मुकाट्यानें कबूल केलें असतें. कारण हिंदू लोक ह्मणजे केवळ ताटाखालचीं मांजरें होत, असें कित्येकांचे उद्गार बाहेर येत आहेत.

कोर्टफीच्या कराच्या संबंधानें सर रिचर्ड गार्ड यांचे ह्मणणें असें आहे कीं, हा जबर कर कमी केल्या शिवाय रयतेचा तरणोपाय लागणार नाहीं. त्याच प्रमाणें दुसरा अनुभविक गृहस्थ ह्मणतो कीं, या करापासून उत्पन्न होणारा पैसा दिवाणी कडील हलक्या पगारांच्या नौकरांचा पगार वाढविण्याकडे लावावा. सरकार आपल्या पोतडीचें तोंड बांधील तेव्हां उभयतांच्या ह्मणण्यास मान मिळणार ! ! !

चोरी—निजामसरकारचे हद्दींतील मौजे पिंपळगांव ता॰ वाशीम जिल्हा धाराशी व येथील गोपाळराव गणपतराव निंबाळकर हे आपले नोकर शंकर गोविंद ब्राह्मण व गोपाळा शिंदे यासह साताऱ्याकडे येत असतां माहुलीचे वाळवंटातून त्यांचे पश्चात सदरहू नोकर हे त्यांचा घोडा किंमत रु० ३२५ व कंठीसोन्यामोत्याची किंमत रु. १६१५ व कंकण सोन्याची किंमत रु० ३०० व रुप्याची भांडीं नावें असलेलीं वगैरे सामान एकंदर किंमत रु० ३५०० सुमारे घेऊन नाहींसे झाले त्याबद्दल कोणास तपास लागल्यास मालकाचा इरादा बक्षीस देण्याचा आहे.

हतभाग्य छत्रपति शिवाजी महाराजांचे संरक्षक मि. ग्रीन हे एकट्या महाराजाची रक्षा नगरास टाकून आपल्या साथीदार सोल्जराबरोबर पलटणींत 'हडेर हप्' उडविण्या करितां गेले सोमवारी पुण्याकडे चालते झाले असें ऐकतों. या खुळ्या महाराजांना संभाळण्याचे नौकरीवर यांची नेमणूक झाली त्या दिवसापासून ह्यांचेत बरीच रकम पडली असेल; आणि वेड्या महाराजांबरोबर दिवस घालवितांना यांची जीभा व्हिस्की, शेरी, चांपेन, इत्यादि उत्तमोत्तम मद्यानें आणि पुडिंग, जेली, केक्स इत्यादि मिष्ठ पदार्थांच्या सेवनानें रंगली असेल, ती आतां आपल्या सजातीय सोल्जरा बरोबर पाव बिस्कुटें खाऊन रम पोर्टर यांच्या स्वादानें महाराजाचें नांव घेण्यास सरसावेल आणि दुःख करील! तसेंच संकाळीं व सायंकाळीं आपल्या सोल्जर मित्राबरोबर पाद, चारी रपेट मारतांना ग्रीन साहेबाला महाराजाच्या सुंदर रथाचे आणि चपळ काठेवाडी घोड्यांचे स्मरण झाल्या शिवाय रहाणार नाहीं. आपल्या उद्धट वागण्यानें अपणास पूर्व दिवस लवकरच प्राप्त झाले याबद्दल त्याला पश्चात्ताप होईल यात शंका नाहीं. मि. मि.

खाल्लें तर बाधतें व टाकलें तर श्रापतें अशी मिसर देशासंबंधानें आपल्या सरकारची स्थिति झाली आहे. जो सेनापती पाठवावा त्याचा पराभव, व जे सैन्य धाडावे त्याचा फडशा अशी गत आहे. आतां कोणी ह्मणतात कीं, काळीं व गोरी मिळून पांच पंचवीस हजार फौज सौडनच्या रूक्ष वाळवंटांत होरपळून टाकण्याचा सरकाराचा विचार दिसतो किल्ल्यावर किल्ले, शहरावर शहर, शत्रूच्या ताब्यांत जाऊं लागले. टिकांव धरिला ह्मणावें तर माधीच्या वेडावलेल्या व प्रचंड सैन्या पुढें ईजिप्शीयन लटपटूं लागल! हा चाललली धामधूम ऐकून हतवीर्य झालेला अरेबी पाशा याचे बाहु स्फुरण पावत असतील. आमच्या पदराला खार लागेल ह्मणून आह्मी भीत आहों.

राघूनें बचावली— अहमदनगर येथें मागलि आठवड्यांत एका मनुष्याचे घर चोरट्यांनीं फोडले व आंतील चीजवस्तीस हात घालण्याच्या खटपटीस ते लागले. तो पिंजऱ्यांतील राघोबांनीं धडफडाट करून घरांतील मनुष्यास जागे केलें. त्यामुळें चोरांस एका लुगड्या चोळी शिवाय दुसरें कांहीं सांपडलें नाहीं!

मुलाखती – रिपन साहेब दक्षिणेंत असतां अर्काटचे नवाब, तंजावरची राणी साहेब म्हैसूरेच महाराजे इलक्यांनीं लाट साहेबाच्या भेटी घेतल्या.

चढतारंग—वायव्ये कडील प्रांताच्या इलाख्यांत पूर्वीं पांच सहा गिरण्या होत्या. आतां सध्या १८ आहेत. त्यांत कानपुरास एक लोंकरीची गिरणी सुरूं झाली. यावरून स्वदेशी माल वापरणाऱ्यास आतां कोणती अडचण पडणार नाहीं.

पास झाले—नेपाळ सरकारच्या सेनापतीचे चिरंजीव मेजर जनरल (?) चंद्रसमशेर जंगबहादुर हे कलकत्याच्या प्रवेश परीक्षेंत उतरलें.

कलकत्याला लिटलगोच्या परीक्षेंत दोन मुली पसार झाल्या. आनंदाची गोष्ट आहे.

लाहोरास गेल्या आठवड्यांत खूब वृष्टि झाली. हवा एकंदरींत बरी आहे.

अंबाला—कालका रेलवेसाठीं २६ लाख १३ हजार रुपये खर्च झाला.

वैद्यराजांचें आयुष्य—गेल्या वर्षांत विलायतेकडे एकंदर लहान थोर सरसकट ३५ डाकतर मेले. त्यांत, ऐंशींच्या खालीं असा कोणीच वारला नाहीं. यांतील दोन तर ९१ च्या वर जगले होते! आमच्या कडल्या वद्यांचें कोणी तानमान काढून पाहिले आहे काय!

चिन्ह—रूस व जर्मनी यांच्यांत दोन चकमकी झडतात असा रंग दिसतो.

घबाड—विलायतेकडे नुकतीच एक रोमनक्याथलिक बाई मरण पावली. तिनें मरते समयीं ४८ लाख रुपये श्रीमद्गुरुवर्य मठाधीश रोमचे पोप महाराज यांचें नांवें करून ठेविले आहेत! तेव्हां त्या शंकराच्यार्यांनीं आपल्या पुतण्यास तिकडे धाडिलें आहे. काय संपत्ति ही! व काय धर्म हा!

चमत्कार–एक रुशियन पत्र सांगतें कीं सैबिरियांत सन १८८१ त एक मुलगी जन्मली तिला तिसऱ्या महिन्यांत सर्व दांत आले. सातव्या महिन्यांत ती चालूं लागली- आठ महिन्यांनीं बोलूं लागली. आणि त्यावेळीं तिची उंची एक वार होती! असा एक दाखला टिफलिस येथें आला. त्यांत फ्रान्सच्या एका दाखल्यानें तर कमाल केली! तीं अशीं कीं, दोघेजण आठ आणि सात वर्षांत बाप बनलें!

गेल्या वर्षांत दक्षिण आफ्रिकेंत एक कोट रुपयाचे हिरे निघाले. वा॰ ह०

हें पत्र आकोला येथें के॰ वा॰ खंडेराव वाखाळी यांचे "वऱ्हाडसमाचार" छापखान्यांत नारायण खंडेराव फ
प्रसिद्ध केलें. प्रेषक